BÉCSI NAPLÓ

XLIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2022. JANUÁR–FEBRUÁR
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,50 Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
20Z042085 M P.b.b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Következik a Putyin-doktrína?

A Krim bekebelezése után másodszor is megtámadja Oroszország Ukrajnát? A fél világ ezzel a kérdéssel foglalkozik. Sokat emlegetik a Brezsnyev-doktrinát, ezzel kifejezve, hogy Vlagyimir Putyin legfontosabb célja a nyugattól elválasztó „ütközőövezet" helyreállítása lehet. Ehhez meg kell akadályoznia, hogy Ukrajnát felvegyék a NATO-ba, az atlanti szövetség katonai szervezetébe.

A Brezsnyev-doktrínát a második világháború utáni Szovjetunió geopolitikai gerincének lehetne nevezni – ha az érvényességi időtartama nem kötődne Leonyid Brezsnyev személyéhez és hatalmához. A Kreml ura 1968. november 13-án a lengyel kommunisták kongresszusán fogalmazta meg: „Ha a szocializmussal szemben ellenséges erők egyes szocialista országokat a kapitalista fejlődés irányába kényszerítenek, az nem csak az adott szocialista ország problémája, hanem az egész szocialista táboré." A „szocialista tábor" a Baltikumtól Bulgáriáig – ez volt a Szovjetunió ütközőövezete.

A doktrína Brezsnyev neve nélkül, de tartalmilag érvényben volt már, mikor 1956. november 4-étől a Vörös Hadsereg véresen elnyomta a magyar szabadságharcot. Névlegesen érvényben volt, amikor a Varsói Szerződés katonái 1968. augusztus 21-én befagyasztották a „Prágai Tavaszt". Vele magyarázta a Kreml az 1979-es intervenciót Afganisztánban. És jóval Brezsnyev 1982-ben bekövetkezett halála után is érvényben volt, amikor a lengyel hadsereg Wojciech Jaruzelski tábornok vezetésével szükségállapot által befejezte a Solidarnosc-mozgalmat.

Úgy rémlik, mintha Vlagyimir Putyin teljesen más technikával újraélesztette volna a szovjet doktrínát. 2014-ben katonai erőszakkal elfoglaltatta a Krim-félszigetet és elcsatolta Ukrajnától. Már háromszor „közvetített" a Hegyi-Karabach miatti konfliktusban Azerbajdzsán és Örményország között, hogy utána mindannyiszor jobban elkötelezze utóbbit az orosz érdekek mellett. Belarusz diktátorával, Aljakszandr Lukasenkával nem csak jégkorongozik, hanem egy közös szövetségi államot alapított. Közös gázpiacról, közös médiaholdingról, közös gazdasági tér kialakításáról, harmonizált pénzügyi, adó-, hitel-, ár- és kereskedelempolitikáról van szó. Fehéroroszország az integrációs csomaggal becslések szerint egymilliárd dolláros GDP-növekedést érhet el.

Két geopolitikai fejlemény ugyanebbe az irányba mutat, habár a mai napig nem következett be az annexió. Pedig Kazahsztán esetében nagyon könnyen megeshetett volna, hogy orosz katonák az eddigi gyakorlat szerint „nem mennek ki valahonnan, ha egyszer bevonultak". Mégis kimentek… Még Alexander Schallenberg osztrák külügyminiszter is elismerte Muhtar Tileuberdi kazah kollégája bécsi látogatásán, hogy kivonták az országból a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének (KBSZSZ, orosz rövidítése: ODKB) „békefenntartó" erőit. Könnyen maradhattak volna, hiszen Kaszim-Zsomart Tokajev, Kazahsztán új elnöke hívta őket, aki nem ijedt vissza a lőparancstól sem. Tileuberdi külügyminiszter szerint fegyveres lázongókra, nem békés tüntetőkre lőttek a rendvédelmi hatóságok, akik nem kevesebb mint hétezer embert állítottak elő.

Az orosz katonák kivonultak, de Putyin befolyása gyarapodott az olajgazdag közép-ázsiai államban, mint a KBSZSZ többi tagjánál is. Köztük van Kirgizisztán, Tadzsikisztán és Üzbegisztán mellett az az Örményország is, amely gyakran háborúskodásba keveredik az olajgazdag Azerbajdzsánnal.

Hát csoda, ha utóbbi ott keres szövetségest, ahol talál? És csoda, ha Oroszország ellenfelei találnak egymásra? Így magyarázható, miért támogatják egymást Azerbajdzsán és Ukrajna: Mind a kettőnek meggyűlt a baja Putyinnal. A két ország elnökei január közepén Kijevben megegyeztek, hogy támogatják egymás országának szuverenitását és területi integritását, valamint közösen lépnek fel az orosz hibridháborús fenyegetéssel szemben. Míg Ukrajna naponta tart az orosz inváziótól, Azerbajdzsánnak nincs ugyan közvetlen félnivalója Moszkvától, de zavarja, hogy a hivatalosan hozzá tartozó Hegyi-Karabahban 2020 óta orosz békefenntartók állomásoznak.

Mikor a Szovjetunió 1990-ben elkezdett összeomolni, a Brezsnyev-doktrínát viccesnek értelmezett kifejezés váltotta fel, a Sinatra-doktrína. A név Frank Sinatra egyik leghíresebb dalára, a My Way (Saját utam) című song-ra utal és azt fejezi ki, hogy a Mihail Gorbacsov alatt a reformok útján járó szovjet vezetés nem ellenzi a kelet-európai országokban hasonló folyamatok terjedését és nem avatkozik be többé a belső ügyeikbe. A Brezsnyev után elnevezett korlátozott szuverenitás doktrínájának akkor befellegzett.

Egy esetleges ukrajnai invázió után milyen nevet kaphatna az új orosz stratégia, amely sokkal rafináltabb, mint Brezsnyev doktrínája volt? Elképzelhető: talán Putyin-doktrína?

MARTOS PÉTER

Repülő madár (fotó: Bicskei Zoltán)

Békés, boldog új esztendőt!

A tavalyi karácsony ünnepét a nyugati világban egy súlyos fenyegetés árnyékolta be: a hidegháború vége óta nem volt ennyire feszült a kelet-nyugati viszony, a nyugati világ és az orosz vezetés szembenállása. Az év utolsó hónapjában az orosz vezetés előbb nagyszabású csapatösszevonásokat hajtott végre az orosz-ukrán határon, amelyek egy átfogó katonai támadás előkészületeire mutattak, majd kiszivárgott egy Ukrajna lerohanására készített haditerv, végül Putyin elnök két javaslatot juttatott el a szövetségesekhez, amelyek egy új jaltai megállapodást céloztak és az egykori szovjet befolyási övezet helyreállításáról szóltak. A tervezetekhez konkrét fenyegetés is társult: amennyiben nem kezdődnek ezekről a javaslatokról tárgyalások, akkor abból akár katonai konfliktus is lehet. A helyzetet tovább rontotta, hogy a nyugati világnak nem volt egységes és határozott álláspontja az orosz tervekkel kapcsolatban. Elfogadni azokat termesztésen senki nem akarta, de nagyon eltérő módon reagáltak a nyugatiak: egyfelől az Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Lengyelország és a balti államok kemény választ szorgalmaztak, másfelől az appeasement, a detente hívei: a francia, olasz vezetés párbeszédet szorgalmaztak, míg a legjelentősebb európai ország vezetése megosztott: a német kancellár megértő volt és egy új Ostpolitik fontosságáról beszél, a külügyminisztere viszont határozottan elutasítja az orosz javaslatot.

Ilyen előzmények fényében nem indult igazán derűsen az új esztendő. A kelet-nyugati tárgyalások januárban elkezdődtek és csak remélni lehet, hogy a közvetlen háborús feszültség enyhül, nem születik tisztességtelen alku a mi rovásunkra és közben Ukrajna függetlensége is megmarad, ha már a területi integritását nem is tudtuk megőrizni. Az alkudozás a mi bőrünkről, az egykori szovjet befolyási övezet alávetettjeinek a sorsáról szól. Érthető, hogy aggodalommal követjük a fejleményeket.

A januári gondterhelt várakozás időszakának fontos fejleménye, hogy Kazahsztánban a népharag véget vetni próbál Nazarbajev 35 éves uralmának. A kazahok megelégelték a kommunista kánság elnyomó politikáját, határtalan korrupcióját és az elszabaduló inflációt. A lázadás sok áldozattal járt és korántsem biztos, hogy Kazahsztán sokat szenvedett népe jobb helyzetbe kerül, mint amiben korábban volt. Oroszország, miközben izmait mutogatta az ukrán határon, Kazahsztánban gyorsan cselekedett és rendteremtés címén csapatokat küldött és az ország irányításában domináns helyzetbe került. Geopolitikai értelemben a kazah belpolitikai válság igazi nyertese Putyin elnök, aki teljes ellenőrzése alá vonhatja a legnagyobb, természeti kincsekben (fosszilis tüzelőanyagok, urán és nemes fémek) kifejezetten gazdag, stratégiai szempontból kiemelt elhelyezkedésű közép-ázsiai országot. Putyin elnök kitartóan fáradozik az egykori szovjet birodalom modernizált formában történő helyreállításán, de eddig csak Georgia és Ukrajna egy részének a visszaszerzése sikerült, most viszont egy igen jelentős egykori tagköztársaság egészére terjeszthette ki befolyását.

Európának az orosz (és a más természetű, de legalább annyira meghatározó kínai) fenyegetésen

Folytatás a 3. oldalon

MACRON BUDAPESTEN

Emmanuel Macron francia köztársasági elnök a közelmúltban Budapestre látogatott, ahol találkozott a visegrádi négyek miniszterelnökeivel. A médiában azonnal komoly találgatások jelentek meg a találkozó célját és politikai súlyát illetően. Magam úgy gondolom, majd az idő fogja megmutatni, mennyire volt jelentős ez a lépés, én óvatosságot javaslok a spekulációk terén. Nem, mintha Európának nem lenne szüksége új elképzelésekre és komoly energiákra, épp ellenkezőleg: ám az én kételyeim Macron eddigi teljesítménye láttán fogalmazódnak meg.

Macron nagy gallérral indult elnöki funkciója elején, ám több kérdéssel kapcsolatban belefutott a francia társadalom kemény ellenállásába. Függetlenül attól, hogy ezekben az összecsapásokban kinek milyen mértékben volt igaza, a sorozatos konfliktusok megmutatták lehetőségeinek korlátait is. S mivel személyesen is ismerem őt (két európai fórumon is szerepeltünk együtt, s francia nyelvtanárnőm hetente olvastatta velem a vele készült interjúkat), a kellő tisztelet hangján mondom, hogy nem látom benne azt a komoly politikai-intellektuális súlyt, amely Európa erős vezetőjévé tehetné őt. Az persze egyértelmű, hogy nagy lehetőséget kapott a Sorstól: a francia elnökválasztás arra az időszakra esik, amikor fél évre Franciaország lesz az EU elnöklő országa. Annyira azonban ismerem őt, hogy az elkövetkezendő négy hónapban mindent – ismétlem: mindent – az újraválasztásának fog alárendelni. Az EU-s elnöklő posztot is. Egyébként fél év alatt egy olyan elbizonytalanodott entitást, amilyen most az Európai Unió, nem is lehet ráncba szedni. Az EU jövőjéről szóló mostani vitafolyamat is eléggé formálisnak tűnik, mindenféle szövegekkel Dunát (Rajnát?) lehet rekeszteni, csak mintha épp az átfogó koncepció, a politikai erő és az egyértelmű akarat hiányozna a képből.

A legnagyobb sajnálattal tehát azt kell mondjam, hogy Európában minden komolyabb erő válságban van mostanság: a németek eléggé szétszórtnak tűnnek, Franciaország a saját belső problémáit sem tudja megoldani, nemhogy Európáét, billegnek Olaszország és Spanyolország kormányai is, s Lengyelország is inkább már a jövőre koncentrál, az elkövetkezendő választási megmérettetésre egy fehérorosz provokációhullám kellős közepén. Nyakunkon az energiaválság és az Orosz Föderáció által generált kihíváshalmaz is. Kellene tehát egy konzekvens válasz ezekre a kérdésekre, ez egyértelmű.

Ám most épp ez hiányzik: a vízió, az irány és a hozzá csatolható politikai erő. Németország nemrég búcsúzott volt kancellárjától, Angela Merkeltől. Én azt hiszem, hogy a fent leírt, nem éppen szívderítő mondatok Merkel politikai hagyatékával is összefüggenek. Egy elbizonytalanodott, identitászavarral küzdő CDU és Németország, valamint egy ugyanilyen problémákkal küszködő Európa maradt Merkel után. A „merkelezés" (a német sajtó gyakorta használt kifejezése a problémák szőnyeg alá söprésére) nem mindig bizonyult kifizetődőnek – bár, ha igazságosak akarunk lenni értékelésünkben, nem szabad legyintenünk azokra a gyakori kompromisszumos megoldásokra sem, amelyeket Merkel vezetésével izzadtak ki az akkor még 28-ak. Ilyen a mai világunk, állandóan félig telt poharak értékelésének lehetőségeit állítja elénk. Merkel „középre húzása", gyakran a nagykoalíció által motivált kompromisszumai is értékelendőek, természetesen, csak épp azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hová vezettek a történelmi összefüggések szempontjából. Magam úgy gondolom, hogy az állandó kompromisszumra való törekvés figyelemre méltó tulajdonság, de Európa vezetőjétől mindez nem elég. Merkel valahol mindig is „ossi" maradt, ez bizonyos provincialitást is jelez, s ez a ráhatás ma nagyon erősen érezhető az EU állapotán.

Ez pedig gond. Alkalmam volt jó egy évtizedig testközelből figyelni az EU politikacsinálását, kívülről is (Szlovákia ez ügyben felelős miniszterelnök-helyetteseként) és később az Európai Parlament képviselőjeként is. Két kajla mondat gyakorta eszembe jutott a folyamatok láttán. Az egyik a kissé öntelt német kijelentés parafrázisa. Az eredeti így hangzik: „A futball olyan játék, amelyet 22-en játszanak 90 percig, és a végén a németek győznek." Persze a német válogatott mai teljesítményét látva már ez sem igaz, ám számomra az EU intézményeinek működését látva gyakran eszembe jutott ennek a mondásnak a magam által gyártott változata: „Az EU olyan intézményrendszer, amelyben 28 tagállam játszik, de a végén majdnem mindig az van, amit a németek akarnak." S ma mintha az nem lenne világos, mit akarnak a németek.

A másik pedig: Szlovákia miniszterelnök-helyetteseként többek közt feladatom volt az egyházpolitika összehangolása is. Ennek során nagyon jó kapcsolatba kerültem a Szentszék egyik fontos vezetőjével, egy azóta már elhunyt bíborossal. Egyszer, a kassai vértanúk boldoggá avatása előtti szentmisét megelőző találkozónkon úgy láttam, gondterhelt az arca. Kérdem tőle, milyen földi gond terhelhet egy bíborost itt, az Örök Városban? Rám nézett, és komoly hangon válaszolt: „Tudod, nagyon mély hitének kell az embernek lenni, hogy ne veszítse el itt, a Vatikánban." Brüsszelben, Strasbourgban szinte havonta eszembe jutott ez a mondat: nagyon mély hitének kell lennie az embernek az európai együttműködés vonatkozásában, hogy ki ne ábránduljon belőle itt, az EU politikacsináló központjában. Magyarán, a Vaskancellár idők feletti intelme: „Aki szereti a kolbászt meg a politikát, ne nézze, hogyan csinálják."

Nem akarok én se többet, se kevesebbet mondani, mint azt, hogy nagyon ránk férne az Európai Unió ráncba szedése, s annak kapcsán az alapító atyák elképzeléseinek újrafogalmazása. De kétlem, hogy a francia Macron lesz az, aki ezt megteszi. Ráadásul az is látható, hogy a visegrádiak is gyengélkednek, meg kell keresniük új súlypontjaikat. S még ez a szerencsétlen vírus is tetézi a bajt: új, tapasztalatlan német kormánytagok (és nem csak ők) olyan kijelentéseket tesznek, amelyek kapcsán az emberben felmerül a kérdés, képesek lesznek-e egyszer majd tovább látni az orruknál.

2022 elején tehát egy dolog biztos Európában is: a bizonytalanság.

CSÁKY PÁL

Határok nélkül

Páratlan választás

Áder János köztársasági elnök a lehető legkorábbi időpontra, 2022. április 3-ára írta ki az idei, rendszerváltás utáni kilencedik országgyűlési választásokat. A voksolás több szempontból különleges lesz. Az újdonságot nem az adja, hogy mindkét oldal szerint sorsdöntő szavazásra készülünk – ezt az üzenetet már megszokhattuk. A kormányoldal fő kampányeleme láthatóan a „ne forduljunk vissza" köré szerveződik: a „Magyarország előre megy, nem hátra" szlogen leplezetlenül utal a 2002 és 2010 közötti szocialista-szabaddemokrata időszak visszatérésének veszélyére (és a veszély személyi megtestesítőjére, a legnagyobb ellenzéki pártot vezető volt kormányfőre), míg az ellenzék – az elmúlt tizenkét év kormányzati politikájának határozott elutasítása mellett – pontosan önnön megújulását próbálja sugallani. (Ennek igazolásaként is felfogható a kívülről érkezett, párt nélküli hódmezővásárhelyi polgármester, Márki-Zay Péter miniszterelnök-jelöltsége, aki azonban – kétségtelenül meglepő – előválasztási győzelme óta lendületvétel és az egységteremtés helyett inkább az ellenzék belső megosztottságát is napvilágra hozó nyilatkozatokkal rukkolt elő. Meglehetősen furcsának hat az is, ahogyan a jelenlegi kormányzat saját táboránál szélesebb egyetértésre számot tartó intézkedéseiről – leginkább a rezsicsökkentésről vagy legújabban a benzin, illetve bizonyos alapvető élelmiszerek árának befagyasztásáról – beszél.)

A tét folyamatos emelése tehát nem újdonság. Az már annál inkább, hogy rendkívüli – ugyanakkor az elmúlt két év alapján már egyre megszokottabb – helyzetben készülhetünk a választásra. A mintegy két éve, váltakozó intenzitással pusztító koronavírus-járvány óhatatlanul új kihívások elé állíthatja a voksolás lebonyolítását. Nem tudhatjuk persze, pontosan milyen erővel lesz jelen köztünk a pandémia, és milyen korlátozások lesznek érvényben, amikor voksolni indulunk – az ugyanakkor valószínű, hogy a választás esetleges elhalasztásáról szóló és a hatalmat átadni nem kívánó, „diktatórikus" kormányzattal kapcsolatos sejtetések csak erősödni fognak a következő hetekben a nemzetközi és magyar ellenzéki sajtó bizonyos felületein. (Mindez persze szintén nem nóvum. Lengyel László közgazdász 1993 decemberében, egy *Népszabadság*ban közölt cikkében – *Szükségállapot vagy béke?* – ugyanazt javasolta ellenzéki társainak, hogy „ne rémítgessük magunkat", nem lesz rendkívüli állapot – ám azt is világossá tette, hogy „nem csodálkozik", hogy sokan az MDF-kormány tagjainak viselkedéséből azt a következtetést vonják le, hogy nem lesznek választások, hanem helyette „szükségállapotot fognak kihirdetni". Lengyel nem mindig világos okfejtéséből az is világos: szerinte nem a kormányzati akarat hiányzott a puccshoz, inkább az eszközök.)

Szintén példátlan, hogy az országgyűlési választásokkal egy időben egy népszavazásra is sor kerül. A kormány által kezdeményezett referendumon a következő kérdésekre adhatnak választ a választásra jogosultak: „1. Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekeknek köznevelési intézményben a szülő hozzájárulása nélkül szexuális irányultságokat bemutató foglalkozást tartsanak? 2. Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekek számára nemi átalakító kezeléseket népszerűsítsenek? 3. Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekeknek fejlődésüket befolyásoló szexuális médiatartalmakat korlátozás nélkül mutassanak be? 4. Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekeknek a nem megváltoztatását bemutató médiatartalmakat jelenítsenek meg?" Bár arra még nem volt példa, hogy egy elfogadott törvény (esetünkben a 2021. évi LXXIX., pontos nevén „a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról" szóló törvény) bizonyos passzusairól a kormányzat által kezdeményezve, megerősítést feltételezve kerüljön sor népszavazásra, annak jellege mégis hasonlít a hat évvel ezelőtti, betelepítési kvótákról szóló voksolásra. A kormánypártok esetünkben is láthatóan úgy érzik: egyrészt az általuk kiemelkedő fontosságúnak tartott kérdésben széles társadalmi támogatottság áll mögöttük, másrészt hogy a nemzetközi politikai támadásokkal és fokozódó nyomásgyakorlással szemben az egységes népakarat megerősítésére van szükség. Az ellenzék reakciói is hasonlóak a hat évvel ezelőttihez: távolmaradásra és/vagy érvénytelen szavazásra buzdítanak, mondván: nem létező álproblémával állunk szemben, a kormányzat manipulál, és egyébként is, embertelen politikát folytat.

Hetvenöt nappal a választás, huszonöt nappal a hivatalos kampánykezdet előtt sok a bizonytalanság, de a frontvonalak tisztán látszanak. Ha nem is amerikai típusú kétpártrendszer alakult ki, de az ellenzék egységbe olvadásával két határozott tömb áll egymással szemben. Az eredményt persze nem tudhatjuk előre – a nemzetközi fogadóirodákban e sorok írásakor már tippelhetünk rá –, de a nyugati sajtó aktivitása alapján azt már láthatjuk: Magyarország nemzetközi értékvitákban való fokozott jelenléte miatt a kiemelt érdeklődés nemcsak az anyaországban és a – lakóhelytől függetlenül immár harmadik alkalommal szavazásra jogosult – határon túli, valamint diaszpórában élő magyarság köreiben, de az európai nyilvánosságban is biztosított lesz.

Nagymihály Zoltán

A Százak Tanácsa

a mai magyar társadalom helyzetéről

2022-ben parlamenti választások lesznek Magyarországon. Tudjuk, hogy a „választási szakemberek" szerint majd két héttel a szavazás előtt fog eldőlni, kiknek szavaznak bizalmat a választók. Mi azonban nem egy kormányzó párt, pártszövetség, hanem az egységes magyar nemzet sorsáért érzett felelősségünk tudatában úgy érezzük, hogy ismét ideje van a szólásnak.

Mi a közbizalmat 25 éve nemzetszolgálattal igyekszünk viszonozni. Erőnk szerint segítjük a nehezebb helyzetben élőket is, de nem térdelünk le sem a pénzhatalmak, sem a média által keltett tömeghisztéria előtt. Figyelünk a nagyvilág, s tágabb hazánk, Európa helyzetére. A nekünk okozott sebeket – látjuk – soha nem igyekeztek a nagyhatalmak jóvá tenni.

Elismeréssel adózunk a nemzetpolitikában, nemzetstratégiában elért jelenleg is képviselt eredményes és sikeres kormányzati törekvéseknek, amelyek jól szolgálják az elszakított nemzetrészek emberhez és magyarhoz méltó életét szülőföldjükön. Segítik és bátorítják a magyar kultúra és történelem emlékeinek és színhelyeinek megóvását, felújítását, a magyar családok oktatását, művelődését. Elismerésre méltónak tartjuk a közép-európai együttműködés erősítésére irányuló, a magyar történelmi hagyományt követő állami törekvéseket ugyanúgy, mint keleti tájékozódásunkat a rokon népekkel való gazdasági, kulturális kapcsolatok erősítésének jegyében. A nyugat-európai intézményrendszerekkel való kapcsolatainkat az Alaptörvényben és a szerződésekben elismert nemzeti és állami önrendelkezés és alkotmányos önazonosság alapján építjük.

Ugyanakkor éppen a nemzet egésze iránti felelősségünk tudatában hangsúlyozzuk, hogy a munkaalapú társadalom elvét senki ne állítsa még időlegesen sem szembe a tudásalapú társadalommal. Egy nemzetet rokonszenvessé elsősorban kultúrája tehet. A magyar kultúra sebeinek gyógyítását, a civil társadalomban az önigazgatás gyökereit rendbe tenni szándékozó nemzetépítő akarat éltetését, fejlődését hatékony intézkedésekkel kell támogatni. Mindennek alapja az iskola, mely a mainál sokkal nagyobb kormányzati figyelmet és támogatást érdemel.

A kormány visszavásárolva a külföldi tulajdonba került közszolgáltatókat, azokat hazai vállalkozások kezébe adta, s ezzel megkezdte a hazai nagy-, közép- és kisvállalkozások támogatását. Ezt nemzeti érdeknek tartjuk. Ismerve a szegénység felszámolására, a vidék újra élhetővé tételére tett kormányintézkedéseket, elvárjuk leggazdagabb honfitársainktól, hogy hatékonyan, a mainál még átláthatóbban vegyék ki részüket ebből az országépítésből.

A földtulajdoni viszonyok tisztázása alapján a világban és az európai országok piacain versenyképes, a modern ökológiai szemléletű mezőgazdaság pártolói vagyunk, s az agrárkormányzat programjával megegyezően a kis- és középgazdaságok kialakítását és megerősítését támogatjuk. A magyar termékek vásárlása, a helyi élelmiszerek fogyasztása nemzeti érdekünk. A mezőgazdaság feladata elsősorban egészséges élelemmel ellátni a lakosságot, s tudjuk, hogy ezt elsősorban a biogazdaságok erősítése és a vegyszerek okos csökkentése segítheti.

A Százak Tanácsa tagjai a fentieket megvitatva leszögezik: egy nemzet soha sem lehet ellenzékben. Részben megértjük a sérelmi politizálást, néhány korábban nemzeti oldalon politizáló személy kiábrándultságát, de tagadásokból soha nem született nemzeti program. Minden polgártársunknak azt javasoljuk: visszahúzódás vagy zsörtölődés helyett igyekezzenek segítő kezet nyújtani az egészségügyben, oktatásban, az agráriumban, pénzügyi világunkban, a hazai és nemzetközi jogban dolgozó szakembereknek. Érdemi párbeszédekre van szükségünk a mai eldurvult közbeszéd, öncélú viták helyett. Előbbit szorgalmazzuk, utóbbit határozottan elítéljük. A politikával most ismerkedő fiataloktól is azt kérjük: az itthoni és más országokban szerzett tapasztalataikat fordítsák a hazai gondok enyhítésére.

Mi, a Százak Tanácsa alulírott tagjai csak az egységes magyar nemzetnek elkötelezett kormányt tudunk támogatni. Az eredmények és a hibák ismeretében tesszük ezt, tudva: felelősek vagyunk minden elmaradt kézfogásért. A nemzet felemelkedését valóban óhajtók egyes feladatok átvállalásával, tanácsaikkal, kritikáikkal bizonyára sok mindenben tudnak máris javítani. „Pro salute Patriae – a Haza javáért!"

Szerkesztett változat.

dr. Szijártó István irodalomtörténész, a Százak Tanácsa ügyvivő elnöke, dr. Andrásfalvy Bertalan néprajztudós, prof. emeritus, volt miniszter, Ágh István író, szerkesztő, Bakos István művelődéskutató, dr. Bardócz Zsuzsa vegyész, professzor, dr. Bárdi László prof. orientalista, Batta György író, szerkesztő, dr. Bene Éva ny. főorvos, dr. Béres József vegyész, elnök-igazgató, dr. Bíró Zoltán irodalomtörténész, főiskolai tanár az MDF alapító üv.elnöke, dr. Bogár László közgazdász, egyetemi tanár, Borbély Károly festőművész, tanár, dr. Cey-Bert Róbert író, gasztronómus, tanár, Császár Angéla színművész, tanár, dr. Csepinszky Béla agrármérnök, dr. Csókay András idegsebész főorvos, dr. Deák Ernő történész, főszerkesztő, dr. Dobó Márta gyermekgyógyász főorvos, dr. Duray Miklós geológus, író, politikus, Farkas Márta közgazdász, dr. Fekete Gyula közgazdász, dr. Feledy Péter jogász, TV szerkesztő riporter, Foltán László tanár, szakedző, kenus olimpiai bajnok, dr. Galuska László orvosprofesszor, a MET elnöke, dr. Gedai István muzeológus ny. főigazgató, dr. Gereben Ferenc művelődéstörténész, egyetemi oktató, Gyimesi János tanár, mesteredző, Gyulay Endre római katolikus püspök, dr. Gyurkovits Kálmán gyermekgyógyász főorvos, c. egyetemi tanár, Hajdú Lajos szervező, Hegedűs Endre zongoraművész, egyetemi tanár, dr. Hetzmann Róbert jogász, elnök, dr. Hóvári János turkológus, c. egyetemi tanár, Jelenczki István filmrendező, dr. Kahler Frigyes jogász, szakíró, dr. Kellermayer Miklós orvos, prof. emeritus, dr. Keserű Katalin művészettörténész, prof. emerita, dr. Kisida Elek sebész főorvos, Kocsis István író, Kondor Katalin közgazdász, szerkesztő riporter, dr. Koós Ferenc neveléstörténész ny. gimn. ig., dr. Korzenszky Richárd OSB tanár, emeritus prior, dr. Kováts-Németh Mária neveléstörténész, egyetemi magántanár, Lászlófy Pál tanár, tb elnök, dr. Lévai Attila ref. lelkipásztor, egyetemi oktató, dr. Lipták József gyógyszerész, egy.i tanár, dr. Ludányi András politológus, egyetemi tanár, Magyaródy Szabolcs cserkészvezető, közíró, Maklári Ákos gör.kat pap, parókus, a KÉSZ elnöke, May Attila építészmérnök, vívó, olimpikon, dr. Márai Géza agrármérnök, dr. Messik Miklós jogász, a MEVE elnöke, dr. Mocsai Lajos mesteredző, emeritus rektor, dr. Mózsa Szabolcs radiológus egyetemi docens, Muhi Béla tanár, fizikus, dr. Murányi László jogász TV szerkesztő riporter, dr. M. Kiss Sándor történész, egyetemi tanár, dr. Nagy Zoltán orvos, prof. emeritus, dr. Náray-Szabó Gábor, kémikus, egyetemi tanár, dr. Németh Ferenc tanár, nemzetközi borbíró, dr. Oláh István agrármérnök, szerkesztő, dr. Papp Lajos, szívsebész professzor, dr. Pentelényi Tamás agysebész főorvos, Poprády Géza könyvtáros, az OSZK volt főigazgatója, Rajnai Miklós, művelődésszervező, dr. Rácz Jenő sebész főorvos, Rieger Tibor szobrászművész, dr. Rókusfalvy Pál pszichológus emeritus prof., dr. Sallai Éva tanár, rádiós szerkesztő, dr. Sándor József sebész professzor, dr. Pentelényi Tamás agysebész főorvos, Rajnai Miklós művelődésszervező, Spányi Antal római katolikus püspök, dr. Somhegyi Annamária gerincgyógyász főorvos, dr. Somodi István jogász, agrármérnök, dr. Sutarski Konrád, mérnök, író, szerkesztő, dr. Szász István Tas főorvos, közíró, dr. Széman Péter főorvos, az EMKE elnöke, Szvorák Katalin énekművész, tanár, dr. Szűrös Mátyás politikus, volt közt. elnök, Talpassy Zsombor reklámszakember, dr. Tanka Endre jogász, prof. emeritus, Tasnády Hajnal közgazdász, Totth Elemér mérnök, dr. Zétényi Zsolt jogász, közíró.

95 aláíró

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat is – a Bécsi Napló 2021/6. számában közzétett 124.269,58 euró 2022. január 25-ig az alábbi támogatással növekedett:

Adorján István	50,00	Horváth Pál Péter	20,00	Németh-Török Zsuzsanna, Dr.	50,00
Albert Ludwig, Dr.	30,00	Hunyaid Péter, Dr.	30,00	Neumann Etelka	20,00
Aved Levente, Dr.	100,00	Ihász Katalin Anna	15,00	Nobilis Georg Josef Franz	22,00
Balázs Péter	25,00	István Anna	20,00	Pap Sabine	30,00
Bally-Fettich M.	22,00	János Árpád	20,00	Parsons Ilona, Dr.	30,00
Balogh István, Dr.	50,00	János Gáspár	20,00	Pathy Gert, Mag.	20,00
Bartus Attila	50,00	János Julius, DI	50,00	Pathy Ludwig, Dr.	50,00
Bazsó Ferenc	25,00	Kaiser Josef, Dr.	20,00	Pusztay Csaba, Mag.	25,00
Beck Andreas, Dr. med.	20,00	Kapcza Emese Anna	25,00	Retek József	20,00
Bekeny Irene	20,00	Kautny Endre, Mag.Pharm.	10,00	Rudan Peter, Dr.	100,00
Bencsics Miklós, Dr.	50,00	Kecskés Illés	30,00	Sándor István, Dr.	25,00
Bodi Franz, DI	30,00	Kilyén Adalbert, Dr.	50,00	Scheibler Eduard, DI	100,00
Bohuslav Maria	25,00	Király László, Dr.	10,00	Schneider Gerhard, DI	50,00
Bojarszky Nagyné Katalin	25,00	Klement Kornél	20,00	Schrott Judit Andrea	20,00
Buday Gabriella	25,00	Koczó Endre	101,50	Schuster Gyenge Judit, Mag.	20,00
Csipkó Marianne	20,00	Koller Manfred	40,00	Siklódi Iuliu Ioan	20,00
Csire Márta, Mag.	15,00	Koszmovsky Maria	30,00	Simonffy Erika & Gábor	20,00
Csoknyai Wilhelmine	40,00	Kottan Susanne	30,00	Szabados Péter, Ing. Dr.	100,00
Czank Michael	50,00	Kovács László	20,00	Szabó Ernest, Mag.	10,00
Czingraber Aladár	100,00	Kovács Tibor-Sándor	50,00	Szöcs Ioan & Maria	15,00
Demeter Györgyi	10,00	Köves Zsuzsanna, Mag.	200,00	Szutrely Péter & Beatrix	20,00
Dombi Csaba	38,00	Kövi László	20,00	Tornyay Erzsébet	15,00
Dowas Valerie Helene	30,00	Krätschmer Katalin	50,00	Tsohohey Tomas Josef	30,00
Endrédi Barnabás	30,00	Krause Walter, Dr.	30,00	Udvarhely T J	50,00
Erdös Anna Maria, Dr.	25,00	Kraxner Josef, Ing.	20,00	Udvari Katalin, Mag. Pharm.	30,00
Fábián László, DI	30,00	Kriston Eveline	100,00	Ugri Michael	30,00
Fay Susanne	20,00	Kropf Josef	20,00	Urban Susanna	20,00
Fodor Mária Ilona Stüberl	25,00	Laky Tibor, Dr.	54,00	Urbanetz-Víg Margit	40,00
Gerzsényi Enikő	20,00	László Zoltán	50,00	Usztics Anita & János	20,00
Gombár Rosalia	25,00	Liszka Kristof, Dr.	50,00	Vadász Gabriel	30,00
Grynaeus Péter, Dr.	35,00	Liszt Franz	20,00	Vargha Tamás	30,00
Guthy Emma	20,00	Máthé Attila	25,00	Vaskó Judit	100,00
Guzi Rosa	10,00	Miklós Helmut	20,00	Vendel Miklós	94,33
Gyöngyösi István	20,00	Molnár Ottó Antal, Mag. Theol.	200,00	Veréb Ilona Borbála	30,00
György Béla	30,00	Nagy Ibolya	40,00	Vince Gabor	10,00
Haas Elisabeth	50,00	Nagy Ludwig	20,00	Wagner Wilhelm	50,00
Horváth Csaba	20,00	Németh Nándor	50,00	Wolszky Kázmér	25,00
Horváth Ferenc	15,00	Németh Ferdinánd, Dipl.-Ing.	20,00	Wüster Gerhard	50,00
Horvath Franz	15,00	Németh Péter, DI	30,00	Zajak Herlinde & Andreas	15,00
				Összesen	**4 306,83**

A támogatások eddig befolyt teljes összege 128.576,41 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök **Dr. Seidler Andrea** főtitkár **Tánczos Zoltán** pénztáros

Magyarország választások előtt

Szokatlanul hangsúlyosan foglalkozunk jelen számunkban a Magyarországon 2022. április 3-ra kitűzött országgyűlési választásokkal, ezáltal is érzékeltetve, mekkora a választások tétje. Mint nyugati magyar újság nem lehet célunk a külső beavatkozás, mindazonáltal az egyetemes magyarság érdekeit tartva szem előtt párt- és kormánypolitikától függetlenül hangot adunk minden felelősen megfogalmazott véleménynek. A felvilágosításon túlmenőleg lényegesnek tartjuk utalni arra, hogy az egymás ellen szegülő pártok nem azonosak a magyar néppel, éppen ezért az ellentmondások és kirekesztések ellenében az eltérések, különbözőségek kiegyenlítése az egyeztetés és egyetértés szükségességének adunk hangot. Ennek fontosságáról tanúskodnak az idevágó írások. (Szerk.)

(**Munkatársunktól**) Nemzetközi színtéren is kiemelt figyelem kíséri az április 3-ra kitűzött magyar országgyűlési választásokat, amelyek 12 év óta először szoros versenyt hozhatnak, és az Orbán Viktor miniszterelnök vezette Fidesz-KDNP pártszövetség három kétharmados választási győzelme után az ellenzéki oldal parlamenti részarányának megerősödésére, akár győzelmére is esélyt adhatnak.

Miután a Fidesz a 2011-ben elfogadott törvénnyel a korábbi kétfordulós választást egyfordulóssá tette, megszűnt a versengő pártok szövetségkötési lehetősége az első forduló eredményeinek ismeretében. A széttöredezett parlamenti ellenzék zöme ezért, hosszas erőfeszítések után az idei választásra hatpárti szövetséget hozott létre, és előválasztások révén mind a 106 választókerületben egy közös képviselőjelöltet és egyúttal egy közös miniszterelnök-jelöltet állított. Az összefogás motorja Gyurcsány Ferenc volt miniszterelnök, akinek pártja, a Demokratikus Koalíció az elmúlt években a legerősebb ellenzéki párttá nőtte ki magát, megelőzve a baloldali fordulatot végrehajtó, egykor radikális jobboldali Jobbikot, és messze leközözve a Magyar Szocialista Pártot, amelyből egykor kiszakadt.

A magyar választási rendszerben a választópolgároknak két szavazatuk van: az egyéni választókerületi képviselőn kívül pártlistára voksolhatnak, 93 képviselőt juttatva az Országgyűlésbe. Azok a magyar állampolgárok, akiknek nincs magyarországi lakcímük, regisztráció után levélben adhatják le szavazatukat, de csak az országos pártlistára. Az egyéni választókerületben az lesz képviselő, aki a legtöbb érvényes szavazatot kapta. A töredékszavazatokat az országos pártlistás mandátumok kiosztásánál veszik figyelembe. Töredékszavazatnak minősül a vesztes jelöltek összes szavazata és a győztes jelölt minden olyan voksa is, amely már nem volt szükséges a mandátum megszerzéséhez. A magyar választási rendszer a győztes pártot jutalmazza, amely a töredékszavazatokkal jelentősen növelheti parlamenti többségét. A bejutási küszöb pártok esetében 5, közös pártlistáknál 10, kettőnél több párt által állított közös pártlistánál pedig 15 százalék.

Az új Országgyűlés alakuló ülését a köztársasági elnök hívja össze a választást követő 30 napon belüli időpontra. A miniszterelnököt a köztársasági elnök javaslatára a képviselők egyszerű többségének szavazatával választják meg. Mivel Áder János köztársasági elnök második, egyben utolsó mandátuma lejár, elnökválasztást is kell tartani, melynek időpontja előzetes bejelentés szerint március 10. A köztársasági elnököt a parlament választja egyszerű többséggel. A kormánypártok jelöltje Novák Katalin családokért felelős korábbi tárca nélküli miniszter, akinek megválasztása biztosra vehető a jelenlegi, Fidesz-többségű parlamentben.

A parlamenti választással egyidőben – először – népszavazást is tartanak. A kormány által a gyermekvédelmi törvény elfogadása után kezdeményezett népszavazást az Országgyűlés november 30-án rendelte el. Az Európai Unió, az Európa Tanács és több civil szervezet által bírált jogszabály társadalmi támogatására kiírt referendum kérdései a köznevelési intézményekben kiskorú gyermekek számára, szülői hozzájárulás nélkül szexuális irányultságokat bemutató foglalkozásokra, a (bármiféle) szexuális médiatartalom korlátozás nélküli bemutatására, a biológiai nem megváltoztatását megjelenítő médiatartalmak közlésére, illetve a nemi átalakító kezelések népszerűsítésére vonatkoznak. Felmérések szerint a kormány álláspontját támogató válaszok elsöprő többségben lesznek. A népszavazás akkor érvényes, ha az összes (7,8 millió) választópolgár több mint fele érvényesen szavazott, és akkor eredményes, ha az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele a kérdésekre azonos választ adott. Az érvényes és eredményes népszavazáson hozott döntés az Országgyűlés számára kötelező.

A kormánypárt eddigi tevékenységének folytatását ígéri, a február 12-én kezdődő választási kampánynak a „Magyarország előre megy, nem hátra" jelmondattal vág neki. Ez a kormányzati propaganda egyik fő üzenete, miszerint egy esetleges ellenzéki győzelem visszavetné Magyarországot a 2002-2010 közötti baloldali-liberális kormányzás kudarcos korszakába.

Az Orbán-kormány többek között a sikeres gazdaságpolitikára, a koronavírus-járvány ellenére elért tavalyi 6,5-7, és az idén várható 6,4 százalékos GDP-növekedésre, a 12 év alatt létesített 1,1 millió új munkahelyre, a belpolitikai stabilitásra, a migráció és a járvány sikeres kezelésére, a nemzet- és családpolitikai vívmányokra, utóbbi kapcsán az otthonteremtési és családtámogatásokra, a demográfiai helyzet javulására hivatkozik.

A kormány a választások küszöbén egy sor jóléti intézkedést is hozott: megemelte a minimálbért, béremeléseket hajtott végre, visszaállította a baloldal által megszüntetett 13. havi nyugdíjat, eltörölte a 25 év alattiak személyi jövedelemadó-fizetési kötelezettségét, a bruttó átlagkereset (tavaly 428 100 forint) adószintjéig visszaadta a gyermekeket nevelő családoknak tavaly befizetett jövedelemadójukat, az energiaárak növekedésére való tekintettel átmenetileg maximálta az üzemanyagok árát, és 90 napra az október 15-i szinten rögzítette hat alapvető élelmiszer árát, valamint átmeneti kamatstopot rendelt el a lakossági jelzáloghitelekre. Ezeket az intézkedéseket az ellenzék pénzszórásnak, osztogatásnak minősíti, és az államadósság felduzzasztását veti a kormány szemére.

Az Egységben Magyarországért jelszóval kampányoló ellenzéki szövetség gazdasági programjában többek között a személyi jövedelemadó-rendszer „igazságosabbá tétele", európai minimálbér bevezetése, „tisztességes" közbeszerzési rendszer megteremtése, a kiemelt beruházásokról szóló törvény eltörlése, egyes beruházások (pl. Paks II. atomerőmű, Budapest–Belgrád vasútvonal) felülvizsgálata, továbbá az euró öt éven belüli bevezetése szerepel. A politikai programból az új alkotmány elfogadását és népszavazás útján történő megerősítését, az Alkotmánybíróság „függetlenségének helyreállítását", új választási törvényt, közvetlen elnökválasztást, egy korrupcióellenes szervezet felállítását, az Európai Ügyészséghez való csatlakozást, a természet- és klímavédelmet, a társadalmi béke megteremtését, a béremeléseket (köztük első helyen a pedagógusokét), és az egyetemek alapítványi kiszervezésének felülvizsgálatát lehet kiemelni.

Az ellenzék azonban nem is kormányváltásról, hanem rendszerváltásról, korszakváltásról, a jogállamiság helyreállításáról beszél, ami sok választó fülében riasztóan hangzik. Vezető politikusokat és állami tisztségviselőket, a kulturális élet jeles személyiségeit, üzletembereket időnként börtönnel, vagyonelkobzással, „földönfutóvá tétellel" fenyegetnek, az Alkotmánybíróság feloszlatását és a Fidesz által elfogadott alaptörvény helyett új alkotmány elfogadását helyezik kilátásba, abban az esetben is, ha ehhez nem lesz meg az előírt kétharmados többség. Ennek súlyos következményeire több – nem csak kormánypárti – jogász figyelmeztetett. Legutóbb Sulyok Tamás, az Alkotmánybíróság elnöke szögezte le, hogy az alkotmányt csak kétharmados többséggel lehet módosítani, és az Alkotmánybíróság tagjai elmozdíthatatlanok. Arra figyelmeztetett, hogy az alkotmányos rendnek jogszerű alternatívája nincs, a másik lehetőség a bizonytalanság, a puccs, „egy olyan politikai helyzet, ami nálunk soha nem fordult elő".

A külpolitikában az ellenzék a nyugati orientáció, az Európai Unió feltétlen hívének vallja magát, a Demokratikus Koalíció ezenfelül az Európai Egyesült Államok megteremtését is szorgalmazza, anélkül, hogy ennek a nemzeti szuverenitásra veszélyes következményeiről szót ejtene. Az Orbán-kormányt oroszbarátsággal vádolják, bírálják a „keleti nyitást", a Pekinggel ápolt kapcsolatokat. Nem hangsúlyozzák a visegrádi együttműködés és a magyar-lengyel kapcsolatok prioritását.

A december végi, január eleji közvélemény-kutatások viszonylag kiegyenlített erőviszonyokat mutatnak, többnyire a Fidesz előnyével a biztos pártválasztók körében. A választók azonban általában csak az utolsó két-három napon döntik el, hogy kire fognak szavazni, és a választás végeredményében várhatóan döntő szerepük lesz a bizonytalan vagy rejtőzködő szavazóknak. Jelen állás szerint inkább a Fidesznek áll a zászló, még ellenzéki oldalon is meglepően sokan gondolják így. Egy ellenzéki győzelem esetén azonban kérdéses, hogy ezt a heterogén alakulatot hogyan lehet egyben tartani, az egyelőre szőnyeg alá söpört, de minden bizonnyal előbukkanó ellentétek, eltérő elképzelések hogyan hidalhatók át, és hogyan akarják a nemzeti egységet megteremteni a Fidesz és 2,5–3 milliós tábora ellen kilátásba helyezett reváns fényében.

A kormánytábor és az ellenzék megosztottsága talán soha nem volt olyan mély, mint most. Rendkívüli mértékben eldurvult a közbeszéd: a parlament üléstermében trágár, súlyosan becsületsértő szitokszavak hangzanak el, amit egyes ellenzéki képviselők honosítottak meg, de nem idegen ez a stílus a kormánypárti média némely hangadóitól sem. Ellenzéki oldalon minden kormányzati javaslatot „zsigerből" leszavaznak, mint ahogy a kormányoldal is általában elutasítja az ellenzéki kezdeményezéseket. Semmi jót nem ígér, ha az esetleg hatalomra jutó ellenzék mindent felforgat és visszavon, ami a Fidesz-kormány alatt jött létre. Végre egyezségre kellene jutni legalább egy nemzeti minimumban, és túl kellene lépni az ősi „turáni átkon", a széthúzáson, mert, amint Széchenyi figyelmeztetett: „Magyarország percei drágák".

Boldogság kék madara (fotó: Ózsvár Sára)

Egyelőre nem növelte az ellenzék támogatottságát Márki-Zay Péter megválasztott miniszterelnök-jelölt szereplése. Az ambiciózus, magát konzervatív jobboldaliként aposztrofáló, de baloldali elképzeléseket, programokat támogató, közgazdász végzettségű, többgyermekes hódmezővásárhelyi polgármester olyan, a társadalom többsége által helyeselt intézkedéseket is bírált, mint a rezsicsökkentés, az üzemanyagár maximálása, a minimálbér emelése vagy a Gyurcsány-kormány által bevezetett vizitdíj és kórházi napidíj eltörlése. Több ízben aberráltnak, ostobának minősítette a Fidesz támogatóit, de más társadalmi csoportokat, köztük a nyugdíjasokat is megsértette. Egyes nyilatkozatait később visszavonta, vagy azt állította róluk, hogy szavait kiforgatták. Több évig élt Amerikában, kanadai-magyar kettős állampolgár (ami egyes vélemények szerint egy miniszterelnök esetében problémát jelenthet), mindig követendő példaként hivatkozik az Egyesült Államokra vagy Kanadára.

Az Orbán-kormány hatalmon lévő és befolyásos nyugati szövetségeseinek száma megcsappant az Európai Unióval kialakult viták, a Fidesz néppárti tagságának megszűnése, az unió több országában – Németországban, Ausztriában, Bulgáriában, Csehországban -, valamint az Egyesült Államokban az utóbbi időben végbement baloldali vagy globalista fordulat következtében. A magyar társadalom józan része mindenesetre bízik abban, hogy a választásokon nem lesz külföldi beavatkozási próbálkozás, amely csak tovább növelné a már amúgy sem csekély feszültséget.

Békés, boldog új esztendőt!

Folytatás az 1. oldalról

túl is vannak bőven gondjai. Európa jövőjéről kell döntést hozni. Már egy éve folyik erről a nyilvános, igen lagymatag társadalmi vita, és a tervek szerint ennek az idei év első felében, még az Európai Unió francia elnöksége alatt le kell zárulnia. Egyelőre nehéz megjósolni, hogy mi lesz a vita vége, a szkeptikusok szerint megint csak vajúdnak a hegyek és a végén egeret szülnek. Nehezíti a döntést, hogy Európa nagyon megosztott, méghozzá sokszorosan. Nem csak földrajzilag (Kelet–Nyugat, Észak–Dél), hanem gazdaságilag, politikailag és világnézetileg is. Ráadásul az ellentétek nem enyhülnek, hanem inkább mélyülnek, a választóvonalak nem eltűnnek, hanem inkább megszilárdulnak. Az Európa jövőjéről szóló vitában legélesebb szembenállás a mainstream tábor (akiket föderalistának is neveznek, de valójában ez is sokszínű társaság, a status-quo hívektől az Európai Egyesült Államok utópistákig terjed) és az ún. szuverenisták között van. Ezeket az ellentéteket nem is lehet kibékíteni. A mainstream képviselői úgy érvelnek, hogy Európa országai önmagukban kicsik és gyengék ahhoz, hogy a globális kihívásokra eredményesen reagáljanak, ezért csak együtt és közösen képesek az érdekeiket a világhatalmakkal szemben érvényesíteni. A szuverenisták szerint nincs európai „démosz", tehát nem létezik európai „demokrácia" sem, csak egy bürokratikus szuperállam, ami az elitek érdekeit képviseli és amit a választók már nem tudnak ellenőrizni. Szerintük a föderális Európa sem nem demokratikus, sem nem hatékony, hanem egy bürokratikus, antidemokratikus rémálom. Ők az integráció eddigi eredményeit is sokallják, annak lebontását szeretnék elérni és valójában egy tisztán kormányközi európai együttműködést szorgalmaznak. A vita évek óta megrekedt ezen a ponton, ebből a patthelyzetből senkinek sem sikerült kimozdítania. Pedig az egyre fenyegetőbb kihívások (biztonsági fenyegetés, járványhelyzet, klímakatasztrófa, menekültválság, nemzetközi terrorizmus stb.) azt kívánná, hogy Európa végre ne önmagával foglalkozzon, hanem cselekvőképes módon, hatékonyan védje meg polgárai érdekeit.

Az iránymutatást általában a francia-német tandemtől várják, mivel az EU a korábbi válsághelyzetekből akkor tudott előre lépni, amikor összhang volt a két vezető állam között. Közismert, hogy Macron elnök és Merkel kancellár között a szívélyes felszín ellenére komoly nézetkülönbségek voltak. Macron elnök 2017 őszén a Sorbonne Egyetemen kifejtett nagyívű reformprogramját Merkel kancellár kezdettől fenntartásokkal fogadta és lényegében elszabotálta. Az új német kancellár, Olaf Scholz és Macron elnök között láthatólag jobban működik a kémia, nézeteik közel állnak egymáshoz, de most Macron elnök van az áprilisi elnökválasztás miatt „béna kacsa" állapotban. Érdemi előrelépést európai ügyekben senki sem vár a francia elnökválasztás előtt.

Az európai közvélemény izgatottan várja annak nehezen megjósolható kimenetelét. Korábban úgy tűnt, hogy Macron elnöknek nincs sok izgulni valója, hiszen a közvéleménykutatásokat magabiztosan vezeti, elsőként kerülhet be a második fordulóba és ott egy szélsőséges politikussal, vagy Le Pennel, vagy Zemmourral kell megküzdenie, márpedig annak kedvező kimenetele aligha kétséges számára. Csakhogy időközben a köztársaságpártiak előválasztásán meglepetés-győzelem született és az előválasztást a külföldön kevésbé ismert harcias amazon, Valerie Pécresse nyerte meg. Számára az a kihívás, hogy bekerüljön a második fordulóba, mert ha ez sikerül neki, akkor nem csak hogy megszorongathatja, de akár le is győzheti az eddig favoritnak tekintett jelenlegi elnököt.

Ez pedig ugyancsak megnehezíti az Európa jövőjére vonatkozó jóslásokat is. Amennyiben Macron elnöknek sikerül megőriznie posztját, akkor az új német kormánnyal és a Mario Draghi vezette Olaszországgal egy olyan reform triumvirátust alkothatnak, ami felrázza az európai állóvizet és újabb lendületet adhat az évek óta tétlenkedő európai építkezésnek. Feladat éppenséggel van elég: a járvány után újjáépítés, a biztonsági kihívások bánásmódja, Európa nemzetközi súlyának megerősítése, sikeres globális szereplőként történő felépítése, a klímaválság elleni eredményes küzdelem, a migránsválság kezelése, a stratégiai autonómia és szuverenitás megteremtése stb. Ez csakis akkor sikerülhet, ha a „három nagy" összetart, utat mutat, a többieket inspirálja és a közös munkába integrálja. Mindez természetesen akkor sem kizárt, ha Valerie Pécresse lesz a francia köztársaság következő elnöke, de az esély csekélyebb erre. Pécresse elnöki programja a közbiztonság és a rend megteremtését, a nemzeti hatáskörök megerősítését hangsúlyozza és láthatólag nincsenek túlzott európai ambíciói. Márpedig, ha Franciaország nem áll a szükséges reformok élére, akkor az Európai Unió továbbra is a sárdagasztást folytatja.

Európa jövőjét illetően a magyar politikai élet is megosztott. A kormánypártok a Nemzetek Európájának nevezett szuverenista álláspontot képviselik, míg az ellenzéki szövetség alapvetően a pro-európai mainstreamhez áll közel, támogatja az európai reformfolyamatot, ám az integráció mélyítésének kérdésében ők sem egységesek. Az áprilisi országgyűlési választásokon a magyarok közvetve arra a kérdésre is választ adnak, hogy milyen Európát szeretnének és a következő kormány melyik álláspont elkötelezettjeként működjön. A magyar parlamenti választásnak azonban önmagán túlmutató, európai jelentősége is van. Mivel Orbán Viktor a szuverenista tábor egyik nemzetközi vezéregyénisége, az ő újabb választási győzelme ezt a tábort erősítheti és inspirálhatja. Ellenkező esetben viszont a mainstream erősödik és kap bátorítást a reformok továbbvitelére.

Az előttünk álló év tele van kérdőjelekkel. Egyszerre vannak kedvező és bíztató előjelek és baljós árnyak. A hidegháború vége óta talán még soha nem volt ennyire őszinte és mélyről jövő a szokásos új évi jókívánság: Békés, boldog és sikeres új évet kívánunk Magyarországnak és Európának!

Szent-Iványi István

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

The New Zealand Herald

Agresszív posszum

Egy elkeseredett új-zélandi nő hívta a rendőrséget az ország déli részén fekvő Dunedinben, mert egy különösen agresszív posszum-erszényes mókus túszul ejtette. Az állat minden alkalommal megtámadta a nőt, amikor megpróbálta elhagyni a házat, hogy segítséget hívjon.

Az posszumok az óceán közeli térségében élnek, és körülbelül akkorák, mint egy macska. Az éjszakai mindenevők emberközelben általában félénkek, de városi területeken nagyon zavaróak lehetnek.

A rendőrök megérkezésekor a fiatal állat előbújt a rejtekéből, és felmászott egy rendőr lábára. A megmentők azt feltételezték, hogy vagy egy szökött kisállat, vagy egy vadon élő posszum, amelyet elválasztottak az anyjától. Az agresszív erszényes állatot egy távoli területre vitték és elengedték, hogy megakadályozzák a további zaklatást. Az állatnak, a nőnek és a rendőröknek semmi bajuk sem történt az akció során.

Australian Institute of Marine Science

Hőálló korallok

Sikerült a hőmérsékletemelkedés okozta korallfehéredéssel szemben ellenállóvá tenniük a virágállatokat az Ausztrál Tengertudományi Intézet (AIMS) kutatóinak.

A korallzátonyok pusztulása világszerte felgyorsult az elmúlt években a klímaváltozással összefüggően. Ehhez hozzájárultak még az emberi tevékenységekből adódó problémák és más természeti jelenségek is. A korallzátonyokra komoly veszélyt jelentenek a tengervízbe jutó mezőgazdasági és ipari szennyező anyagok, a part menti települések fejlesztése és az illegális halászat is.

A **korallfehéredés** a beteg korallzátonyok jellegzetes vonása. Amikor a tengervíz túlságosan felmelegszik, akkor a korallokban élő, azok színét adó algák kilökődnek, és csak a fehéres színű mészváz marad utánuk. Ha ez a helyzet túl sokáig tart, a korallok teljesen elhalnak.

Az ausztrál kutatók a korallszövetből izolált mikroalgát laboratóriumi körülmények között kezdték tenyészteni, majd úgynevezett „irányított evolúciónak" vetették alá: négy év alatt egyre magasabb és magasabb hőmérsékletnek tették ki. Amikor a mikroalgák összekerültek a korall-lárvákkal, az újonnan létrejött korall-alga szimbiózis az eredetihez képest sokkal ellenállóbb lett a meleggel szemben.

A **Nagy-korallzátony** kulcsfontosságú szerepet játszik Ausztrália gazdaságában. A világörökségi helyszínek közé tartozó korallzátony nagyjából 64 ezer ausztrálnak biztosít munkahelyet, egyebek között a turisztikai szektorban.

The Economist

A nagy dobás

Amikor Satya Nadella 2014-ben átvette a Microsoft Corp. vezérigazgatói posztját, azt mondta volna a befektetőknek, hogy a legnagyobb felvásárlása egy videojáték-cég lesz, bizonyára elborzadnak..

A közelmúltban azonban a Microsoft bejelentette, hogy közel 70 milliárd dollárt kíván fizetni az Activision Blizzard Inc.-ért. Ezzel egy olyan üzletet köt, amely az egyesülés után a vállalatot a világ 3. számú játékhatalmává teszi. A megállapodás a világjárvány kezdete óta a legnagyobb üzlet bármely iparágban, de főleg a legnagyobb a Microsoft történetében.

Ez egyben a Microsoft gyors üzleti fejlődésének és a videojátékok növekvő gazdasági erejének bizonyítéka. Nyolc évvel ezelőtt egyes befektetők azt akarták, hogy a Microsoft teljesen kiszálljon a játéküzletből. Bizonytalanná tette őket az Xbox folyamatos veszteksége, valamint az is, hogy szoftver cégekkel nem tudtak jövedelmező üzleteket kötni.

2013-ban Nadella az első vállalati szintű stratégiai feljegyzésében a videojátékot a Microsoft alaptevékenységén kívülesőként határozta meg, és egybeolvasztotta az egyéb üzletágakkal, amelyekre alapvető hatást gyakorolhat a cég. De a videojátékok továbbra is a cég radarján maradtak. Első felvásárlását Nadella vezérigazgatóként végezte. 2,5 milliárd dollárért vásárolta meg a Minecraft virtuális világjátékot gyártójától. A lépés lendületet adott a Microsoftnak a Windowson kívül a mobileszközökön és a platformokon, és megfelelt a Microsoft azon céljának, hogy megnyerje a fiatalabb közönséget.

2020-ban a cég újabb nagy lépést tett, hogy magasabbra jusson a játékgyártók létráján. A Microsoft 7,5 milliárd dollárt fizet az Elder Scrolls és a Doom kiadóért, a ZeniMax Media Inc.-ért, a Bethesda Softworks videojáték-kiadó tulajdonáért.

Ahogy az alkotók által vezérelt platformok, mint például a YouTube, a TikTok és a Twitch elindultak, Nadella azt akarta, hogy a Microsoft-nak nagyobb része legyen az alkotói ökoszisztémából. Megpróbálta megvásárolni a TikTok-ot, a Pinterestet és a Discord-ot, mielőtt az Activision Blizzarddal sikerrel járt volna. A vásárlás bónusza a belépés a metaverzumba, amelyet a szerencsejáték-társaság kínál hatalmas nyitott világaival.

Ha ez sikerül, az Activision-ügylet a kilencszerese lesz a Microsoft valaha eszközölt legnagyobb vásárlásának. A hír után a cég részvényei 2,4%-ot estek, de ezt a befektetők nem nagyon bánják, mert Nadella vezetése alatt eddig több mint 700%-ot emelkedtek a részvények.

DIE WELT

Biciklizés a vízen át

A kerékpáros turizmus megerősítése volt a cél a belgiumi Limburgban. A De Wijers természetvédelmi területen kerékpárút vezet keresztül a tó vizén. A rendkívüli kerékpárút a turisták és a helyiek egyik legnagyobb kedvencévé vált.

A 212 méter hosszú, 3 méter széles és 1,6 méter mélyen a vízszint alatt vezető utat úgy építették meg, hogy a kerékpárosoknak a tó felszíne szemmagasságban helyezkedik el. A betonból épített út mindkét oldalán egy-egy töltésfal tartja távol a vízet az áthaladóktól, a pálya alatt elhelyezkedő csatornák pedig biztosítják, hogy a szerkezet ne zavarja meg a tó élővilágának mozgását a két elválasztott rész között.

A tavon keresztül vezető kerékpárút két úthálózatot köt össze. A természetvédelmi terület 700 hektáron terül el. Itt több történelmi és kulturális látványosság, valamint sok kisebb-nagyobb tó található.

A bicikliút nem csak Belgiumban, hanem egész Európában is egyedülálló. Kényelmes, biztonságos és autómentes, az út talapzatát speciális csúszásgátló burkolólapokkal látták el, így nem okoz gondot a téli fagy sem.

Naponta átlagosan 800 látogató használja ki a kerékpárutat, hétvégén ez a szám ennek a sokszorosa. A látvány a partról nézve is egyedülálló, hiszen, aki erre jár, nem csak a tavakat csodálhatja meg, hanem a vízen kerékpározókat is.

The Asahi Shimbun

Rekordot ért el a japán kereskedelem

Rekordértékre emelkedett Japán kereskedelme mind az exportban, mind az importban. Az infláció komoly fejfájást okoz a globális gazdaságpolitikai döntéshozóknak.

Az export múlt havi növekedését az egy évvel korábbihoz képest az autók, az acél és a forgácsok vezették. Az árak azonban erősen megemelkedtek, mivel a külföldre kerülő szállítmányok értéke 17,5%-kal meguggrott az egy évvel korábbihoz képest, miközben a mennyiség mindössze 2%-kal nőtt. Az autók, az acél és a félvezetők növekedése ugyanazt a tendenciát mutatta.

Az import 41,1%-kal nőtt, a kőolaj, a cseppfolyósított földgáz és a szén értéke több mint 100%-kal meguggrott az egy évvel korábbihoz képest - derül ki a napokban közzétett kormányzati adatokból. A megnövekedett energiaköltségek olyan megterhelésé váltak a fogyasztók számára, hogy a kormány támogatásokkal próbál enyhíteni a nehézségeken.

A Toyota gazdaságfigyelő intézet figyelmeztetést tett közzé. Összességében a jelentés a világgazdaságot fenyegető folyamatos kockázatot tükrözi. A Toyota szerint, a márciusi zárásig várhatóan nem teljesül az egy évre kitűzött termelési cél.

Japán kereskedelmi mérlege immár ötödik hónapja mínuszban van, mivel a jen gyengülése drágította az importot és olcsóbbá tette az exportot.

Az emelkedő árakon uralkodni próbáló globális jegybankok közül a BOJ kiugró értékű, mert a fogyasztói árak messze a cél alatt maradnak. A legtöbb japán vállalat, amelyet a múltbeli defláció emlékei kísérnek, továbbra is tétovázik, hogy a növekvő költségeket a fogyasztókra hárítsa-e, mert fél, hogy elveszítik őket, hangsúlyozta Kuroda a BOJ igazgatója, hogy nincs kilátás a politika normalizálódására.

A Magyar Kultúra Napjára
Ösztöndíjasként Magyarországon

Több mint egy évvel ezelőtt, amikor ösztöndíjasként elindultam budapesti utazásomra, osztrák voltam magyar gyökerekkel. Egy évvel később, újra bécsi lakásomban ülök és magyarabbnak érzem magam, mint valaha. Úgy is mondhatnám, hogy magyar lettem, osztrák gyökerekkel.

Magyarország egy év alatt annyit adott nekem, amennyit Ausztria 23 év alatt sem tudott. Amikor ilyen gondolataim vannak, árulónak érzem magam. Hiszen Ausztriában születtem és nőttem fel, ebben a környezetben szocializálódtam, itt végeztem a tanulmányaimat... Ennek ellenére se tudtam úgy azonosulni az osztrák emberekkel, mint a magyarokkal. Ez is bizonyítja, hogy a hovatartozás érzéséhez többre van szükség, mint nagyszerű szociális rendszerre vagy a világ legélhetőbb városának járó díjra. Mit ér mindez, ha mégsem tudok teljesen azonosulni a nemzetemmel? Számomra most már világos, hogy egy néppel, egy országgal való azonosulás elengedhetetlen a jólétemhez. Mióta Magyarországon megtapasztaltam az új hazaszeretetet, már nem csak Ausztriában érzem magamat otthon. Fontos lett számomra, hogy hasonló gondolkodású és érzelmű emberekkel vegyem körbe magamat. Ez a származással kezdődik és a politikai nézetekkel végződik.

Bevallom, nem egyszer elborzadtam. Budapest néhol úgy néz ki, mint a háború és az '56-os forradalom utáni korszakban. Ezeken a helyeken nem éreztem jól magam, de a város más részei kárpótoltak. De nem is ez a lényeg. Zavaró vagy nem... megtanultam, hogy ez másodlagos. A kérdés az, hogy ettől függetlenül jól érzem-e itt magamat? A válasz igen. A korábbi énem valószínűleg soha nem hitte volna, hogy valaha ilyen érzések támadnak bennem. Jó példa arra, hogy az ember tanul a tapasztalatokból.

Múlt évben, december körül, a Kultúra tantárgyban írtam egy levelet, amelyben leírtam a Magyarországgal kapcsolatos gondolataimat. Többek között azt írtam, attól félek, a budapestiek látják rajtam, hogy nem vagyok „igazi" magyar. A stílusom, a megjelenésem vagy a kiejtésem miatt. Megkönnyebbülve tapasztaltam, hogy a magyarok többsége egyáltalán nem olyan kritikus velem szemben. Lehet érezni a német akcentusomat, de a legtöbben arra kíváncsiak, honnan jöttem.

Nos, most már nem aggódom, hogy nem tartanak magyarnak, nekem kellett belenőnöm a magyar szerepembe. Ezzel a kételyek is megszűntek.

Magyarországon tapasztaltam meg először, hogy mit jelent büszkének lenni a származásomra. Ezt a magyar Himnusz is nagyon jól tükrözi. Az irodalmi szövegek olvasása órán, strófáról strófára elemeztük a Himnuszt. Amikor az óra végén újra meghallgattuk, az egész osztály felállt, és együtt énekeltük. Ez az élmény még ma is a szívembe vág. Az egész osztályban lehetett érezni a szavak erejét, amit Kölcsey Ferenc olyan jól megfogalmazott.

Az osztályom tíz különböző származású emberből állt. Az egyetlen közös bennünk a magyar gyökereink. Mindannyian másképp nőttünk fel, egyesek Amerikában, Hollandiában vagy akár Ausztráliában. De amikor a Himnuszt énekeltük, mindannyian magyarok voltunk, tele büszkeséggel. Ez az emlék és az összetartozás érzése, amit mindig érzek, amikor a Himnuszt éneklem, hiányzott az életemből és ezt Magyarország megadta nekem.

Isten áldd meg a magyart!

Lívia Weissinger

A NASA a klímaváltozásról

(Présház, 2022.01.14.) **Az utóbbi időben, a Föld légkörének globális felmelegedését, és klímaváltozását főleg az emberi tevékenység rovására írják. Jóval kevesebben vannak azok, akik ezzel nem értenek egyet, és a klímaváltozást természetes folyamatokkal magyarázzák. – A környezetvédelem, a levegő és a tengerek szennyeződése mégsem mentesíti az embert a rá háruló felelősség és kötelezettség vállalása alól. Ami a kozmikus erők hatását, befolyását illeti, mégsem hagyható a Földön kívüli hatalmakra, vagyis helyes mértékkel figyelnünk kell az ember és a világmindenség szerepét földi életünkben. A jelenlegi klímakonferenciákat egyoldalúság jellemzi, amennyiben túlhangsúlyozzák, sőt, figyelmen kívül hagyják azon tényezőket, amikről szól az alábbi írás (szerk.)**

Már több éven keresztül, a NASA (az USA Nemzeti Repülési és Űrhajózási Hivatala) is tudja, hogy a bolygón lezajló változások időjárási modelljei normálisak és természetesek. Azonban az űrkutató ügynökség hagyta kialakulni az emberek tevékenységéből származó globális, klimatikus **hamis** veszélyt. A NASA a múlt század derekán először figyelte meg a Föld Nap körüli pályájában végbemenő változásokat, és a Föld tengelyének elhajlását. A klimatológusok ezeket a változásokat tartják a felmelegedés, vagy lehűlés (mert ilyen is van) okának.

A NASA a dolgokat eddig még nem igyekezett helyre tenni, inkább a csendes **félrevonulásban** döntött, és csak a háttérből figyelte a vészkongatást, ami a növekvő szarvasmarha állomány számát, vagy a néhány itallhoz tartozó szívószálakat illeti, és ami a közeli világvégét jelentené.

2000-ben a NASA Earth Observatory című honlapján nyilvánosságra hozta a Milanković ciklusokról értekező elméletet, amely feltárta, hogy a bolygó klímája a valóságban a külső behatások miatt változik, amelyek az emberi tevékenységgel **nincsenek** kapcsolatban.

Azonban ezek az információk húsz év múlva se jutottak el a sajtó fősodrához, mint a **klímahisztériával** megszállott „progresszivisták" állításának az oka, hogy nekünk a valóságban csak 2 évünk marad hátra, ami után a bolygó elpusztul a mértéken felüli nagy mennyiségű CO_2 következtében.

Az igazság sokkal közelebb áll ahhoz, amit a szerb asztrofizikus Milutin Milanković ciklikus klímaelmélete magyaráz. Az ő teóriája szerint a Föld klimatikus változásaira legnagyobb hatása a Nap sugárzásának van, ami az évszakok váltakozásának a függvénye, valamint a **szélességi** fokok, amelynek megfelelően a napsugarak különböző helyen és időben érik el a Földet. Az évszakok váltakozását a Föld tengelyferdesége okozza. Ezt szemléltetik azok az ábrák, amelyeket Robert Simmon (NASA) készített.

Az első a Föld keringését mutatja 0 excentricitással, a másik ábra 0.07 excentricitással. A másik ábra a szemléltetés kedvéért eltúlzott (0.5 excentricitással), és mutatja a távolság massziv változását, ami a Nap és a Föld között játszódik le aszerint, hogy perihélium (napközel, 147.1 millió km), vagy apohélium (naptávol, 152.1 millió km) van-e. A két pozíció között körülbelül 5 millió kilométer az eltérés. Ebből következik, hogy a valós 0.017 excentricitás mellett a Föld Napközelben mintegy 3%-kal közelebb van a Naphoz, mint Naptávolban.

Az elmondottakból is kitűnik, hogy a Föld felmelegedésének a legfontosabb tényezője maga a Nap. További két ábra ugyanattól a kutatótól mutatja, hogy milyen mértékben képes a Föld lejteni a tengelyével, valamint a keringésének irányával a Nap körüli útján. A tengely nagyobb lejtése esetében az évszakok szélsőségesebbek, a tengely kisebb lejtésnél mérsékeltebbek. Hasonló helyzet áll fent a Föld tengelykörüli forgásakor, ami attól függően, hogy melyik félteke van közelebb a perihéliumban a Naphoz, nagyban képes befolyásolni az évszakok szélsőségeit a két hemiszféra között. Ezen és más különböző változók alapján Milanković megalkotott egy komplex matematikai modellt, amely lehetővé teszi **visszamenőleg** is a Föld felszíne hőmérsékletének kiszámítását. A szerző modelljét közel fél évszázadon át ignorálták.

Azonban egy, a Science című folyóiratban 1976-ban megjelent értekezés megerősítette, hogy a Milankovič-féle ciklusok pontosak, és valóban megegyeznek a klimatikus változásoknak különböző időszakaival, amelyek a Föld története alatt játszódtak le. Ezek a ciklusok több évszázadig, sőt ezredévekig tartanak, ezért a környezeti **riogatók** állítása, hogy most van a legmagasabb hőmérséklet a Földön, amióta azt mérik, eléggé sántít. A hőmérsékletet ugyanis nem elég hosszú ideig mérik ahhoz, hogy az egész ciklust átfogná. A hőmérsékletet akkor kezdték el mérni, amikor a növekvő ciklus elején tartottunk, ami csak a ciklus része. Az egész kép a ciklusról az adott statisztikán kívül esik. Hat évvel a tanulmány nyilvánossága hozatala után az USA Nemzeti Kutatási Tanácsa 1982-ben elismerte Milanković elméletének **helyességét**. Az orbitális elhajlások továbbra is a legalaposabban megvizsgált éghajlati változási mechanizmus több tízezer évet átfogva, és eddig a legvilágosabb esete a változó napsugárzás egyenes behatásának a Föld alsó atmoszférájára.

A leírtak egyszerű mondatokba sűrítve így hangzanak: A leghatásosabb befolyásoló tényezője a Föld klímájának a **Nap**. Az éghajlati változások minden időben drámaian különböznek a Föld és a Nap egymáshoz viszonyuló állásától függően, sőt **drasztikus** rendellenességeket is kiváltanak, amelyek eltérnek mindattól, amit az emberek gondoltak, hogy mindent tudnak a Föld működéséről. Ahelyett, hogy egyes klimatológusok politikusokkal és a fősodrú médiákkal elfogadnák ezt az igazságot, kitartanak amellett, hogy: ne használják az újra felhasználható elemiszertáskákat a bevásárlóközpontokban, és ne közlekedjenek elektromos meghajtású kocsival, mivel mindez hamarosan tönkre tenné a bolygót, úgyhogy megoldásként a globális **klimaadó** bevezetését javasolják.

Az éghajlati változásokról zajló jelenlegi vita a társadalomban nem a tudományról szól. Ebben az igyekezet a népesség fölötti politikai és közgazdasági **ellenőrzésre irányul.** A Föld klímája, az éghajlat a Földön emberi beavatkozások nélkül is mindig változott.

Palágyi István György, Prága, vegyészmérnök, radiókémikus

„Isten, áldd meg a Magyart"

*Himnusz*unk születésnapja 1823. január 22-e lett a *Magyar Kultúra Napja;* amely a magyarság, a magyar kultúra életerejét, szellemi képességét, művészetének nagyságát bizonyítja. Kölcsey és Erkel *Himnusza* zseniális szimbiózis, a tehetség kegyelmének sorsajándéka: régtől egyedüli *nemzeti himnusz*unk. Nyelvünk, nemzeti önazonosságunk egyik meghatározó remekműve – államiságunk, nemzeti létünk szimbólumai, felségjelvényei közül, Szent Korona, országzászló, országcímer – leginkább reprezentálja nemzetünk egységét, múltját, küldetéstudatát: jövőreményét. „A sokrétű, de csodálatosan egységes *Himnusz* az eljövendőkben is nemzetet, lelkeket összetartó erőközpont: Istentől jövő ajándék." (Barsi Balázs) „Textusát úgy kell olvasni, mint a *Szentírást*." (Tőkés László)

II. János Pál, pápaként először 1991. augusztus 16-án, ezekkel a szavakkal lépett hazánk földjére: „… szép Magyarországot igyekeztek építeni. Isten, áldd meg a Magyart!"

Ferenc pápa **áldása** a Hősök terén, **2021. szeptember 12-én** minden magyar szívéhez szólt: „A *Boldogasszony*, régi nagy patrónátok kísérjen és áldjon meg benneteket! (…) Veletek és értetek mondom – magyarul: »Isten, áldd meg a Magyart!«"

*Himnusz*unk a keresztény hithűség, a magyar függetlenség és szabadságvágy ragyogó kifejezője: a nemzeti egység jelképe. A *Biblia*, régi protestáns énekek inspirációi és katolikus prédikációk sugallatai is megcsendülnek benne. Textusát és dallamát az utókor megszentelte. Kultikus közösségi alkotásá avatta legszentebb *nemzeti* imádságunkat, melynek szakrális-spirituális dimenziója nem lezárja, hanem megnyitja a távlatot.

A homéroszi *Odüsszeia* nyitánya klasszikus invokáció: „Férfiuról szólj nékem, Múzsa". (Andra moi ennepe mousa) Az analógiában revelációk, összefüggések, mélységek és magasságok nyílnak. A *Miatyánk* első szava: *Pater noster. Isten* a megszólított. A *Himnusz* első szava is: *Isten*. A lírai Én *Paraklétosz*: Közbenjáró, Védőügyvéd. A „Sanctificetur nomen tuum – Szenteltessék meg a te neved" komparatív, analógiás párhuzama: „áldd meg a Magyart".

A költemény első és utolsó versszaka tematikusan is szakrális, hálaadó, kérő és könyörgő fohász: imádság. A nyitányt két hálaadó strófa követi, aztán négy versszakos bűnbánati vallomás. Az áldás ajándék, lelki erő. Az *Újszövetség* az Isten-képet az *atyaság* fogalmával, Isten végtelen jóságával, irgalmával teljesíti ki: *gondviselő és jóságos Atya*.

Kölcsey nagybetűvel írta – ránk maradt kézirata bizonyítja – a „Magyart", mely Erkel megzenésített művének első nyomtatott verziójában is *nagybetűvel* szerepel: a „magyarság" egészére vonatkozik. Erkel szent korálokra emlékeztető zenéjében is az „*a*" névelő *kiemelő „unic"* funkciót tölt be. Hegedűs Lóránt ismerte fel: a „Jó kedvvel, bőséggel" áldáskérésre *Ézsaiás* könyve 25. fejezetében maga az isteni Ige biztat bennünket: „Ez esztendőt megáldjad, ez esztendőt megáldjad, kegyelmedből Úr Isten! Bő zsírral étkesítsed, bő zsírral étkesítsed, te szent Jehova Isten."

A. Molnár Ferenc bizonyítja: a „Jó kedvvel, bőséggel" kulcsszavai többet jelentettek a régi magyarságban, mint a mai köztudatban. Ma a *jókedv* jelentése: örömteli, megelégedett kedélyállapot, vidám hangulat. Régen azonban a *kegyelmet* is kifejezte. A „bőséggel" nemcsak az „anyagi jólét, gazdagság", hanem a szellemi-lelki *„bőség"* jelentését is tartalmazza, mint a „Hass, alkoss, gyarapíts" imperatívusz is.

„Nyújts feléje védő kart, / Ha küzd ellenségel" sorpár értelme: *áldás, bőség, ellenségtől védettség*. A *védő kar* motívum az Ószövetségben gyakori, átvitt értelemben az erő, hatalom kifejezésére szolgál. A „kinyújtott karral" jelentése: „nagy erővel, hatalommal".

„Bal sors akit régen tép" – A „balsors" a keret-versszakokban hangzik fel, a vers egészében nyer teljes körű értelmet. A „Hozz rá víg esztendőt…" hosszabb időre, az egész jövőre vonatkozik. *Ézsaiás* ígérete: „Hirdetem az Úrnak kedves esztendejét". Az „Úr kegyelmének, jó kedvének „esztendeje" bibliai szókép. A kegyelmi esztendő a búcsúnyerés éve, amikor a nép megújul, Isten Igéjét, erejét befogadja a győzedelmes szív.

A második versszakot szimbolikus, országcímeres kép zárja: „S merre zúgnak habjai / Tiszának, Dunának, / Árpád hős magzatjai / Felvirágozának." Orgonán zeng fel a hálaadás: „Értünk Kunság mezein / Ért halászt lengettél, / Tokaj szőlővesszein / Nektárt csepegtettél." A kenyér és bor az üdvösség, az életörök forrása: „A kenyér és bor színe alatt" folytatódik a szent áldozat. Múltunk fényes korszakának dicsőségét zengi a *Himnusz*: a honfoglalást, Hunyadi és Mátyás győzelmeit, az ország halmait, gazdasági, szellemi virágkorát: „S nyögte Mátyás bús hadát / Bécsnek büszke vára."

*Himnusz*unkban a bűnbevallás a világ népeinek nemzeti himnuszai közt unikális: „Haj de büneink miatt…" A bűn következménye tragédia: tatárjárás, török pusztítás, pártoskodás, belső viszályok, széthúzás, árulás önsorsrontó testvérharc: „Hányszor zengett ajkain / Ozmán vad népének / Vert hadunk csonthalmain / Győzedelmi ének!" A nemzeti egység hiánya végzetes, miatta szűnt meg a középkori szuverén magyar államiság.

Magyarország hajdan *defensor fidei, propugnaculum christianitatis, Vormauer, Bollwerk des Christentums* – a hit, a kereszténység, Bécs és Európa védelmezője, védfala, védőbástyája volt. A *fertilitas* és *propugnaculum* toposzát a *ruina Hungariae* képei követik. Isten ránk mért büntetése miatt eltűnt a régi *virtus bellica és fama bona*.

*Himnusz*unkra erősen hatottak a nemzetsors toposzai: *siralom* (*querela*), *buzdítás* (*adhortatio*), Josephus Flavius allegóriává nőtt zsidósors *példázata*. A barokk személletben a török: *flagellum Dei, virga Dei* – Isten ostora, vesszeje. Zrínyi magyar és horvát vitézei, *maradékok maradékai* (reliquiae reliquiarum) a *Regnum Hungariae*, a *fertilitas Pannoniae* (*Pannónia termékenysége*) védelmezői. Zrínyi bűn és bűnhődés-szemléletét követi Kölcsey. A *concordia Christiana* (Keresztény egyetértés) szellemében felülemelkedik a felekezeti megosztottságon. (Hunyadi és Mátyás katolikus hite nem szorul bizonyításra!)

*Himnusz*unk Föld és Ég között szellemi-lelki hidat képez. A szellemi-lelki *közösségben* (*communio*) az átélő a „Mennyei Jeruzsálem" fele tekint. A világ legszakrálisabb és leginkább *himnikus* karakterű nemzeti himnuszának átélése kegyelmi pillanat. Megszületik a lélektisztító katarzis: a könnycseppel megszentelt hálaérzés. A *Creator Spiritus* szakralitása átragyog a nyelvében és szívében is élő, planétás magyar nemzet múltján és jelenén – a jövőbe: „Isten, áldd meg … Szánd meg Isten a Magyart… Nyújts feléje védő kart…"

Cs. Varga István

Násztánc (fotó: Molnár Edvárd)

Ujváry Gábor

A Collegium Hungaricum 1945 után

III. rész

Mindebből félreértethetetlenül kiderült, hogy az 1947–1948-ig érvényes tudományos profilt olyan kulturális rendeltetéssel kívánták felcserélni, amely elsősorban propagandisztikus célokat szolgált. Ráadásul még a szigorúan titkos forrásokból is kimaradt, hogy az 1980-as évek végéig a titkosszolgálatok eldorádójaként számontartott Bécs a magyar állambiztonság szempontjából is kulcsfontosságú városnak bizonyult. A nagykövetség, a magyar kereskedelmi képviselet és a CH alkalmazottjainak tekintélyes része „fedett" diplomáciai státuszban, titkosszolgálati tisztikent dolgozott. Feladatuk nemcsak a politikai és a műszaki hírszerzésre – utóbbira a szovjet érdekszférába tartozó országokat szállítási embargóval sújtó, csúcstechnológiai termékeket érintő COCOM-lista kijátszása érdekében volt szükség –, hanem a magyar emigráció szervezeteinek bomlasztására is kiterjedt. Emellett „természetesen" a kiérkező magyar ösztöndíjasok munkáját, esetleges osztrák kapcsolatrendszerét is megfigyelték. A Magyar Népköztársaság „baráti országokon" kívüli kulturális diplomáciájának az 1980-as évek közepéig amúgy is meghatározó alkotóeleme maradt, hogy kulturális eszközökkel igyekezzen a fogadó állam, így Ausztria politikáját is a számára kedvezőnek vélt irányba befolyásolni. Mindezek persze illuzórikus volt, mivel – minden viszonylagos „liberalizmusával" és „gulyáskommunizmusával" együtt – egy diktatórikus berendezkedés nehezen adhatott követendő példát egy semleges, demokratikus országnak.

Amúgy sem a viszonosság jellemezte a kétoldalú kulturális kapcsolatokat. Bár az osztrákok a CH 1963-as megnyitásától számos alkalommal kezdeményezték a budapesti osztrák intézet létesítését, a Kádár János által nemes egyszerűséggel „nyugatnémet–amerikai és osztrák cégnek" nevezett intézmény alapítására csak 1977-ben nyílt lehetőség. A két ország közötti – magyar részről már az 1960-as évek elejétől sürgetett – kulturális, oktatási és tudományos szerződésre is 1976-ig kellett várni. (Miközben Ausztria már 1967–1968 fordulóján megkötötte az erről szóló egyezményt Lengyelországgal, majd Romániával, Bulgáriával és a Szovjetunióval is.) A bécsi egyetem Finnugor Intézetének magyarok szorgalmazta szervezésére 1974-ben került sor, a kulturális kapcsolatok élénkítését segítő vízumkényszer eltörléséről pedig 1978-ban állapodtak meg.

A CH mégis kulcsszerepet játszott a kapcsolatok javulásában. Miként az 1920-as években – igaz, az 1960-as évekbelinél sokkal finomabb eszközökkel, de – a kulturális diplomácia „ágyazott meg" a szinte teljes külpolitikai elzártságból való kilábalásnak, úgy az 1960-as években is hasonló módszert követtek, amelynek egyik eszköze éppen a CH újraindítása volt.

A CH az 1963/64. esztendőről szóló jelentés szerint számos rendezvényt szervezett (három kiállítás, tizennégy előadás, két koncert, négy szakmai találkozó, egy filmbemutató és két „nagyrendezvény" /a megnyitó és a *Nagyvilág* világirodalmi folyóirat estje/). Meisel János igazgató azonban már ekkor fölhívta a figyelmet a későbbiekben is többször megismételt nehézségekre: „az épület beosztása rossz, a kivitelezésben súlyos hibák vannak, a költségvetés elégtelen, a jó szervezéshez szükséges közvetlen kapcsolattartás lehetősége a hazai szervekkel alig adott stb." Az ösztöndíjakat a két érdekelt (kül- és művelődésügyi) minisztérium és a KKI ítélték oda. A szerencsés stipendisták többnyire évközben ideig (kettőtől nyolc hétig) kutathattak Bécsben – persze az ekkori utazási korlátozások miatt egy pár napos bécsi tartózkodás is kiváltságnak számított. Meisel János azonban joggal tette szóvá, hogy: „A két–nyolc hétre kiküldött szakemberek az idő rövidsége miatt nem kapcsolódhattak be sem a CH, sem a magyar kolónia, sem az osztrák tudományos vagy társadalmi életbe […]. […] nem kultúregyezmény alapján dolgozunk Ausztriában, hanem egyoldalú szívességet kapunk, amikor foglalkoznak ösztöndíjasainkkal. Nem mindegy a szívességet tevőknek, hogy egy egész éven át dolgozó szakembert vezetnek be az intézetbe, akitől, mint munkatárstól tudományos eredményt is várhatnak, vagy helyette két hetekre Bécsbe látogató »ösztöndíjasoknak« kell tájékoztatást adniuk."

Az ösztöndíjasok szót nem véletlenül tette idézőjelbe Meisel. Már az épület ünnepélyes átadása előtt, 1963 nyarán is számosan igyekeztek kapcsolataikat kihasználva szállásheljyet szerezni az ösztöndíjas szobákban. Nekik nyilván Péter János külügyminiszter méltán híressé vált, a marxi mondást szellemesen kiferdítő és ma is sokszor idézett bon-motja alapján a lét helyett a hollét határozta meg a tudatukat. Bár a két világháború közötti időszak minőségalapú ösztöndíj-politikája már a múlté volt, ám – kis részben a korábbi történész-túlsúlyt felidézve – már az 1963/64. tanévben is akadtak olyan kiutazók, mint a fiatal Péter Katalin vagy Kosáry Domokos (aki már 1935-ben stipendista volt a Testőrpalotában), de megemlíthetem a magyar kulturális politika 1947 utáni szvetjizálásában főszerepet játszó Andics Erzsébetet és a későbbi igazgatót, Kerekes Lajost is. Ugyanekkor Maksay Ferenc levéltáros-történész a bécsi levéltári és könyvtári térképgyűjtemények magyar vonatkozású anyagát tárta föl.

Meisel – valószínűleg jobbító törekvéseinek sikertelensége miatt – a kedvét vesztette, és 1964–1965 fordulóján hazatért. (Igazgatóságát eleve nem tervezhette hosszú távra, hiszen a családja nélkül érkezett Bécsbe.) Nem sokkal azután tette ezt, hogy a tudományos főmunkatárs, a germanista Mádl Antal is elhagyta a CH-t. Mindketten a saját kérésükre távoztak – ami rendkívül ritka volt a viszonylag jól jövedelmező (kulturális) diplomáciában –, s a későbbiekben komoly tudományos karriert futottak be, Mádl pedig 1971-ben igazgatóként tért vissza a CH-ba.

Meiselt rövid ideig a következő kulturális attaséja, a már az 1950-as évek elejétől Bécsben tevékenykedő Acs Erzsébet követte, majd 1966-tól Kerekes Lajos vezette az intézményt. Magyar részről a külképviselet vezetői, Sebes István követ (1964 decemberétől 1966. decemberi halálig már nagykövet), majd különösen utóda, Simó Jenő – aki korábban az Európa Könyvkiadó, illetve a Pannónia Filmgyár igazgatója, külügyi szolgálata után pedig művelődési miniszterhelyettes, aztán a Színház- és Filmművészeti rektora volt – múltjukból adódóan is igyekeztek segíteni a CH munkáját. Mindnyájan a rendszer megbízható káderjeinek számítottak.

A legérdekesebb pályát minden bizonnyal Kerekes Lajos futotta be. Az egykori szerszámlakatos – aki 15 esztendősen, „vasas-ifiként" csatlakozott a munkásmozgalomhoz – 22 évesen, 1949-ben irányította a Magyar Dolgozók Pártja a hadsereghez, ahol a Petőfi Katonai Akadémián az egyetemes történeti tanszék vezetője lett. 1956-ban már az MTA Történettudományi Intézetének segédmunkatársa – oly módon, hogy történész diplomáját csak 1957-ben, miniszteri engedéllyel letett vizsgái alapján szerezte meg… Hazafias meggyőződésből az állambiztonság titkos munkatársaként is tevékenykedett. Megbízható káderként tehát nem véletlenül került az első bécsi CH-ösztöndíjasok csoportjába. A CH-ban 1966 szeptemberétől tudományos titkárként, egyben ideiglenesen megbízott vezetőként dolgozott, majd 1967 januárjában megerősítették igazgatói tisztségében. 1971-ig töltötte be e pozíciót, utána a Berlini Magyar Kultúra Házát igazgatta, majd az MTA Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettese, illetve a debreceni tudományegyetem tanára volt.

A meggyőződéses kommunista, ügynökként jelentések során érő Kerekes ezek ellenére is pozitív szerepet töltött be a CH történetében. Elsősorban Ausztria két világháború közötti külpolitikájával és történetével foglalkozó tanulmányai és kötetei pedig – melyek közül több előbb jelent meg Ausztriában, mint Magyarországon – pontosságukkal és adatgazdagságukkal tűnnek ki, róluk az ideológiai mázat lehántva napjainkban is használhatóak. Bár 1966 és 1971 közötti igazgatósága alatt maga is azt a hivatalos álláspontot képviselte, miszerint a CH tevékenységének fő célja a szovjet tábor „szocialista eszméinek" ausztriai terjesztése, illetve „bizonyos ismeretek szerzése abban a kulturális közegben, amelyet stagnálás, dekadencia és a nyugatnémet polyásnak való kiszolgáltatottság jellemez", számos ténykedése mégis előremutató volt.

Folytatás a következő számban

Kitüntetés

Áder János, a Magyarország Köztársaság elnöke **Schiff Júlia** műfordító részére a kortárs magyar irodalom külföldi megismertetése és népszerűsítése érdekében elhivatottan végzett, kiemelkedő műfordítói tevékenysége elismeréseként a **Magyar Arany Érdemkereszt** kitüntetést adományozta.

Belgák, sorskérdések…

Egy honpolgár tűnődései

Szinte életveszélyes dolog ma higgadtnak hitt ésszel és lélekkel is megnyilvánulni közéleti ügyekben kis hazánkban. Nem hiszik el rólad, hogy – legalább titokban – nem vagy mélyen elkötelezett valamelyik tábor irányában, csak leöntöd a véleményedet valami megtévesztő mázzal. Pedig sokan kétkedőek vagyunk, akik így érzünk és ez egyáltalán nem egyenlő egy permanens állampolgári felelőtlen, örök kritikai attitűddel! Indulatok, érzelmek feszülnek az érvek és elvek helyett. A józan, megértő szándékú, kulturált viták helyett sokszor kizárólag a vakon hívők ádáz és sokszor nemtelen szópárbaja zajlik. Mégsem vagyunk kevesen, akik hisszük, ez nem csak automatikus, soros választás, hogy bizony rövidebb, hosszabb és akár történelmi távlatú döntéseket is egyaránt hozhat 2022 számunkra!

Eljött 2010, amikor gazdasági világválság nélkül is érzékelhetővé vált, hogy hazánk politikai, morális és gazdasági zsákutcába jutott, amely alapvetően a megelőző nyolc évnek volt köszönhető. Sokan hittük, hogy ha gyökeres változásra szavazunk, akkor csak jót teszünk. Erőteljes nemzeti fordulat lesz, nagyobb nyitottság kifelé és befelé is, akár egy új bethleni konszolidációs és virágzóbb korszak is köszönhet a nemzet egészére. A vesztes oldal pedig majd jól megrázza magát végre és jobb irányba fordul, a politikai verseny egészségesebbé válhat. Pár dolog nem egészen ízlésem szerint való volt az első FIDESZ kormány időszakából, de sosem voltak ellenséges érzéseim, úgy hittem, hogy csak jobbak lehetnek és legalább ők tanultak – a másokén kívül – a saját hibáikból is!

Jó, felemelő érzés volt hát elsőre a 2010 júniusi parlamenti szavazás élménye, amikor a külhoni magyarság végre nem csak eszmei, de jogi, állampolgári értelemben is újra a nemzet teljes jogú részesévé válhatott. Ezen a téren úgy hiszem, 90%-ban csak jó és hasznos döntések és intézkedések történtek azóta is. Ugyanakkor egyre inkább és egyre több téren jelentkezett mindaz, aminek veszélyére 2011-ben egy szűkkörű, nem hivatalos megbeszélésen – ahol jelen lehettem –, a Bundestag akkori, közel három cikluson át volt elnöke aggódó barátsággal szólt pár érdekes mondatot. Több tételt is említett, főleg már az új magyar Alaptörvény előkészületei kapcsán. Az egyik, ha egy politikai erő demokráciában kétharmados többséget szerez, akkor 1–2 éven belül mindent, ami neki fontos cél, meg kell tudjon valósítani. Ezen idő alatt mindent meg kell tennie azért is, hogy rendkívüli, előrehozott, következő választáson majd olyan ellenzékkel küzdhessen meg – persze ismét győzelemre törekedve –, amelynek maga is segíti az erősödését! Tartós kétharmad szerinte a legkiválóbb demokráciákban is nagyon veszélyes lehet. Másik tétele, hogy a sajtó teljes szabadságát, sokszínűségét, kiegyensúlyozottságát minden körülmények között az egyik legalapvetőbb, sérthetetlen demokratikus értéknek kell tekinteni. Harmadik – amely saját személyét is érintette és vívódásokat okozott számára –, nem jó, ha valaki két ciklusnál többet tölt el egy magas funkcióban, mert könnyen beleszerethet a hatalomba és kezdi tévedhetetlennek is hinni magát!

Abban viszont elég egyértelműen véleményt szeretnék nyilvánítani, hogy a jogosan és csúfosan, saját hibái és bűnei miatt 2010-ben megbukott szisztéma, szemlélet és vezető szereplői nem lenne szabad, hogy szinte változatlan módon visszatérjenek a hatalomba. A 2010-es váltás ok és okozat volt, nem a semmiből jött. Bocsánatot azóta a leváltottak semmiért nem kértek, gyökeresen mást nem ígérnek, mint ahogy leköszöntek. Legnagyobb kritikája feléjük éppen a saját szimpatizánsi körből – én ezt a pártokrácia kleptokráciája bukásának hívom - az előválasztások eredménye. Amikor is a régi és új pártok saját vezetőik sorából nem tudtak olyan népszerű jelöltet kiállítani, mint az ebben az értelemben számukra teljesen kívülállónak és ideológiai értelemben különbözőnek tekinthető Márki-Zay Péter. Felbukkanása egyszerre rendszerkritika – elegük van az embereknek a hatalomért és hatalomból élő pártokból – és súlyos ellenzéki személyzeti kritika is. Hiszen nem csak a régi arcokat, de azok reinkarnációját sem veszik szívesen. A meglepő, de világos döntés utáni normális reakciók helyett, a nem várt győztes személye kapcsán is az önérdekű, pitiáner, méltatlan, sértődött és egyben önsorsrontó, de minimum kétértelmű vélemények, minősítések uralták (uralják?) az ellenzéki térfél megmaradt médiaterét.

Nézzük azt is, hogy az elmúlt 12 év hangoztatott – és egyebekben nagyon sok téren valós – sikereinek higgadt, józan magabiztossága helyett kormányzati oldalon pedig mit lát a választópolgár? Valóban sok jót a család- és nemzetpolitikában, egyes rétegek támogatásában, vagy a kirívó, társadalmi feladatokat veszélyeztető bérezési igazságtalanságok (pl. orvosok) rendezésében. Sajnos a hirtelen megoldásra váró lista ezekkel alig csökkent, számos téren rétegek, vidékek között nőttek a szakadékok! Az eredmények melletti hibák, téves irányok bevallásának hiánya mellett, a sajnos rendszeresen felbukkanó bűnök bagatellizálását, néhol eltagadását, átható, bizony egyre nívótlanabb sikerpropagandát is megélünk. Visszamutogatásokat látunk naponta, mindenben olyan előző időszakra, amit egyébként már az azóta felmutatott jó teljesítmény alapján el is kellett volna felejtenie a választóknak! Másik vetületben a politikai ellenfélen túl annak a szavazója is már csak ellenség lehet – és nem meggyőzhető, elhódítható –, ami lassan szám szerint a fél országra tehető ellenség mindkét oldalnak! Nagyon nem jól van ez így! Megnyerni, meggyőzni – főleg józan érvelő módon – egyik oldal sem szeretné a gyűlölt másik oldal egyetlen szavazóját sem, kizárólag legyőzni, majd móresre tanítani és jól megbüntetni, minden lehetséges módon. Ami ebből az eszköztárból előzetesen bemutatható, azt mind meg is teszik már most is, bemelegítésképpen. A kormányzat így, vagy úgy, de sanyargatja az ellenzéki vezetésű önkormányzatokat és minden állami intézménynél leválthatatlanul bebetonozza az általa megbízhatónak vélt vezetőket, közben kiüríti az államkasszát is. Külpolitikai téren szövetségesi, barátsági kapcsolataink alig kiszámíthatóan és gyorsan változóak, túl régen és erősen hurcoljuk – az egyebekben igazságtalan – trianoni átkot is, ami megint nem jó! Brüsszeltől kizárólag pénzt szeretnénk, de szinte minden másban inkább a szakítást, elválást, mint együttműködést. Az úgynevezett keleti nyitás aspektusában egyes, korábban inkább diktatórikusnak tartott, autokraták által vezetett rezsimekkel egyre szorosabb és sokoldalúbb, elkötelező kapcsolatokat építünk. Sorra buknak elő olyan korrupciógyanús ügyek, amelyeket egy jól működő hatalom belső normái biztosan időben meg kellene akadályozzanak, de ha már vannak ilyenek, akkor gyorsan retorzióval illessenek, nem az eltussolás, bagatellizálás lengje körül őket. Az ellenzéki oldal közben a meg sem nyert 51%-kal is akár kétharmados jogrendet és fenyegetően riasztó, tömeges bilincsben elvezetéseket vízionál. Ugyanekkor pl. a fővárosnál – lásd igazgatósági, felügyelőbizottsági tisztségek - bemutatják, hogyan kell a lejárt szavatosságú kádereket reaktiválni. Arról már nem is beszélek, hányan vannak a mostani jelöltek között is, akik inkább viszik a szavazatot tőlük – a hívői körökön túl -, mint hoznák az újakat.

Ebben a helyzetben az a választó, aki mindkét nagy oldalban már éppen eleget csalódott harminc év alatt és sorra csak valami és valakik ellen, a két rossz közül a kisebbnek véltet választhatta – sosem egy biztosan jobbat –, most ismét gondban van. A mostanra kirajzolódott két nagy tábor sajnos éppen mostanában mutatja be mindazt is, ami a rosszabb oldala, ami a legtöbb veszélyt hordozhatja a jövőnk szempontjából.

Tehát most megint fel van adva a lecke a kizárólag ideológiai tábor alapon többé nem, de racionálisan és érzelmeiben mégis egyaránt az ország egészének javára felelősen szavazni szándékozó polgároknak. Mit tegyünk, mi, „magyar belgák”, akiket nem érdekelnek már sem személyes, sem csoportos egzisztenciális hatalmi érdekek, illetve képviselőik és játékaik sorsa? Mit tegyünk, akik a jövő-menő pártok köré font csoportérdekeken túl, az évezredes, általánosan kiküzdött és elfogadott normákat, morális és kulturális értékeket is ténylegesen fontosnak tartjuk? Minden országban nagyon lényeges egyfajta politikai stabilitás. Jó, ha ezt egy hatalmi csoportosulás a saját berkein belüli/kívüli folyamatos belső (ön)kontrollokkal és szükséges változtatásokkal megerősítve tudja legalizálni, szinte közóhajjá téve a többségi támogatást. Sosem valami szelektív propagandával, kampányfogásokkal helyettesítve a tényeket, legyen szó a gazdaság, egészségügy-szociális gondoskodás, oktatás-kultúra összehasonlító adatairól. Ilyen helyzetben viszont óhatatlanul valami váltás után kiált az élet, a társadalom nagy része azt mondja, elég volt, nem jó így, legyen szó egyébként bármilyen szimpatikus ideológia képviselőiről a hatalomban!

A választások előtt pár hét, hónap törvényszerűen, sűrűsített módon hozza elő akár más nyugodt évek történéseit. Sokan tényleg csak az utolsó pillanatban döntenek, hogy elmenjenek-e egyáltalán szavazni, addig nem tudják, lesz-e, van-e kire és mire? A statisztikák szerint ennek a szinte örök egyharmadnak a belső arányai ritkán különböznek az éppen aktuális, átlagosan kétharmadnyi biztos választói attitűdöktől. A kérdés pusztán az, hogy köreikben a vonzás melyik oldalról lesz az utolsó napokban erősebb? Itt még – látva naponta újabb és újabb eseményeket – mindkét oldal sokat ronthat és javíthat is. Messze nem biztos például, hogy egyéni képviselői pártjelöltként és pártszavazatként ugyanazt választják a polgárok! Helyenként sokkal többen mást és másként fognak ikszelni, mint bármikor korábban!

Közös felelősségünk, hogy legjobb személyes meggyőződésünk és közösen vallott nemzeti értékeink és érdekeink szerint leadott voksainkkal járuljunk hozzá ahhoz, hogy magunk és a világ előtt is erősítsük azt az érzésünket, hogy sorsunkról csak mi magunk dönthetünk jól. Tegyük meg felelősséggel, bárhol is vagyunk e nemzet erre jogosult polgárai!

Kerényi György, Kecskemét

Magyar migráció 2010–2021 között

Mint a Demográfia című (2021/2–3. szám) folyóiratból kiderül, több kutatás is foglalkozik az elmúlt 10 évben ki-, illetve visszavándorló magyarok migrációs tendenciájával.

Eszerint a magyarok migrációja egyre kevésbé egyirányú jelenség és nem mindig tartós.

Ligeti Anna Sára a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (Társadalombiztosító) nyilvántartása alapján 507 ezer ki- és 202 ezer visszavándorló magyar adatait elemezte.

Az EU-csatlakozást (2004) követő években a gazdasági válság és a belpolitikai okok miatt a magyarok intenzív elvándorlása indult meg. Már 2012-ben két és félszer annyian hagyták el az országot, mint 2010-ben. Számszerűen kb. évi 50 ezren vándoroltak ki egészen 2017-ig. A kivándorlás mértéke ezen év után csökkent és 2020-ban, a Covid-pandémia hatására jelentősen visszaesett.

A rövid idejű munkavállalás és a tartós, hosszú távú letelepedések aránya dinamikusan változik, de a többség családosan, különösen a fiatalok a fogadó országban találják meg a

jövőjüket. Az idősebbek, a 40 év felettiek, az alacsonyabb képzettségűek nagyobb arányban döntöttek (21%-ban) úgy, hogy visszatérnek Magyarországra. Rájuk jellemző a rövidebb, csak néhány hónapos, vagy szezonra szóló kiköltözés. Az alacsonyabb végzettségűek többnyire idénymunkát vállaltak. A 40 éven felüliek pedig főleg családi okokból lettek cirkuláris migránsok. Többségük a vendéglátás, szállodaipar és a turizmus területén vállal egy vagy több szezonban ideiglenes munkát. Ők nem tudnak, akarnak a fogadó országban letelepedni.

A jól kiképzett, – Magyarország számára nagy veszteséget jelentő – felsőfokú végzettségűek nagy része viszont családostól, tartósan hagyta el az országot, vagy egyedül és külföldön talált párt. Ők többnyire végleg maradnak.

Bíró-Nagy András és Szabó Andrea tavaly, a Friedrich-Ebert-Stiftung támogatásával végzett kutatásuk alapján megállapították, hogy a politikai hovatartozás a kivándorlás kérdésében is szerepet játszik.

A fiatalok, 40 év alatti magyar választok közül a kormánypárti elkötelezettek mindössze 12%-a, míg az ellenzéki szavazók 36%-a és a bizonytalanok 24%-a található az országot elhagyók között. A visszavándorlás 2020-ban jelentősen megnőtt, mivel a munkahelyek a Covid-járvány miatt bizonytalanná váltak, vagy megszűntek.

A kivándorlás célországai közül Nagy-Britannia vezetett 2019-ig. Elmondhatjuk, hogy még mindig London a 3. legnagyobb magyarok lakta város, bár a Brexit előtt a vonzereje jelentősen csökkent. A legfrissebb adatok szerint 100 ezer magyar kért és kapott tartós letelepedési engedélyt.

A Covid-19 hatása a rövid távú, illetve a cirkuláris migrációra is hatott. A 2019-es év óta a külföldön munkát vállalók egyre nagyobb számban Ausztriát, illetve Németországot választják. Részben a közelség, a kultúrkör, a rokoni kapcsolatok, a magas szociális, egészségügyi biztonság miatt.

Az elmúlt években Ausztriában és különösen Bécs, Burgenland területén a magyar rövid távú kivándorló, ingázó és a tartósan letelepedő magyarok száma jelentősen megnőtt. Amíg 1956-ban 30 (?) ezer menekült maradt Ausztriában, addig most az Ausztriában élők, illetve az ingázók 100 ezer feletti létszáma a legfontosabb befogadó országgá tette Ausztriát.

A járvány halálozási statisztikai adatai az osztrák egészségügy és járványkezelés színvonalát dicsérik. Különösen akkor szembetűnő, ha összehasonlítjuk a magyarországi adatokkal. Míg Ausztriában mindeddig 14 ezer, addig Magyarországon 40 ezer covid fertőzésben elhunyt betegről vezetnek nyilvántartást.

A halálozási arány háromszorosa is – a magasabb életszínvonal, a jobb szociális juttatások mellett – a magyar kivándorlók letelepedésének, maradásának motivációja lehet.

Prof. Dr. Birtalan Iván

Romániai magyarok: megszámláltatnak

Idén nem készülnek ugyan választásra Romániában, a 2022-re halasztott népszámlálás azonban önmagában is alkalmasnak látszik némi magyar–magyar viszályt kelteni. A dilemma: magyar-e a székely, vagy külön besorolás illeti meg?

Itt élünk, így élünk szlogennel indított tájékoztató kampányt az RMDSZ két hónappal a 2022-es romániai népszámlálás kezdete előtt. A cél, hogy minél több romániai magyar vegyen részt a cenzuson, vallja meg bátran etnikai, vallási hovatartozását, anyanyelvét. „Azt szeretnénk, ha hatékony és korrekt népszámlálás lenne, ha a magyar embereket korrektül és sikeresen megszámolnák” – fogalmazott Kelemen Hunor szövetségi elnök a témában tartott, akár kampányrajtnak is tekinthető január 14-i kolozsvári sajtóbeszélgetésen.

A tízévente tartott legnagyobb statisztikai eseményt a vírusjárvány miatt idénre csúsztatták. Eredményére mindenki lélegzet-visszafojtva vár, hiszen 2011 óta egész Közép-Kelet-Európában népességfogyás észlelhető, ami egyrészt a természetes demográfiai folyamatok (több elhalálozás, kevesebb születés), másrészt az elvándorlás eredménye. Becsült adatok szerint az elmúlt tíz esztendőben 500 ezer főre teszik a természetes népességfogyást, és legkevesebb egymillió személy vándorolhatott ki Romániából. Ez azt jelenti, hogy évente egy Szatmárnémeti vagy Nagybánya nagyságú város lakosságának megfelelő, 100-110 ezer fővel élnek kevesebben az országban. A negatív demográfiai folyamatokat az is jelzi, hogy évente mintegy 30 ezerrel csökken a beiskolázások száma.

A március 14-én kezdődő népszámlálásnak magyar szempontból pragmatikus és szimbolikus tétje egyaránt van. Előbbi a kormányzati munkát érinti, hiszen ezen számok alapján osztják le a kormányzati támogatásokat a megyéknek, településeknek. A jelképes tét pedig megmutatni, fogalmazott Kelemen Hunor, „mennyien élünk Romániában magyarok, hogy életképes közösség vagyunk, meg tudjuk szervezni magunkat.” A tét nagyságának megfelelően az RMDSZ a cenzussal kapcsolatos törvényhozási folyamatba is bekapcsolódott, aminek következtében az elmúlt 30 év során a magyarság először használhatja anyanyelvét a digitális kérdőív kitöltése során, illetve ha magyar a számlálóbiztos, a személyes lekérdezés alkalmával is.

Az RMDSZ elnöke szerint mindenkinek érdeke részt venni az amúgy kötelező cenzuson, bejelenteni vállalt etnikai, nyelvi, vallási identitását. A mozgósítás érdekében az egyházakat és civil szervezeteket, magyar vezetésű, illetve többségű önkormányzatokat is bevonják a munkába, és minél több önkéntes jelentkezését várják, akik főleg az önkitöltési folyamatot segíthetik. Kelemen szerint ugyanis utóbbi a legbiztosabb módja annak, hogy megfelelő helyre kerüljenek a legfontosabb kérdésekre adott válaszok. A közölt adatok képezik a következő tíz évben a nyelvi jogok biztosításának alapját is.

Fontos változás, hogy az idei népszámláláson a nemzetiség rubrikánál nem szerepelnek alkategóriák, a különböző regionális identitások is magyarnak minősülnek. „Én székely ember vagyok, székely az anyám, székely az apám, de a népszámláláson magyarnak vallom magam!” – mondta Kelemen, arra biztatva az embereket, hogy a regionális identitást ne a népszámláláson demonstrálják. Az összeírási folyamat hosszabb lesz, mint az előzőek: március 14-étől július 17-éig tart. A végleges eredményt 2023 decemberében ismertetik.

A tavaly megejtett próbanépszámlálás döcögősen ment, és a szakemberek arra számítanak, hogy élesben sem lesz sokkal jobb, ezért is tartják fontosnak a tájékoztatást. A hosszú és bonyolult kérdőív kitöltése legalább húsz percet vesz igénybe, és vélhetően csak a fiatal, városi, diplomás rétegnek nem jelent majd kihívást. A 2011-es népszámláláson 91 százalékos volt a válaszadási ráta, előfordulhat, hogy az idei cenzuson kisebb lesz. Ha viszont 90 százalék alá csökken, előfordulhat, hogy a magyarok száma nem éri el az egymilliót. Annak ellenére, hogy az erdélyi magyarság számarányát ma 1,1–1,3 millióra becsülik.

Nem mindenki teszi azonban a magáévá az RMDSZ álláspontját. Egy székelyföldi akciócsoport például digitális aláíráskampányt indított annak érdekében, hogy a székelyföldiek székelynek vallhassák magukat. „Mi, magyarok, székelyek és csángók több ezer éves testvérnépek vagyunk! Anyaországunk Magyarország, anyanyelvünk magyar. A magyar nemzet részeként követeljük, a nemzetközi jog értelmében is, identitásunk szabad kinyilvánításának lehetőségét etnikai hovatartozásunk szerint is! Testvéreink itthon, a nagyvilágban, egy azon Életfa ágai! Ne engedjük, hogy színpompás virágzó ágainkat lenyesegessék gonosz pusztító erők!” – áll a felhívásban.

Hogy önmagában a kezdeményezés, vagy a székelység „eltüntetésének” szavazatminimalizáló veszélye nyomott-e többet a latban, nem tudni, tény, hogy az RMDSZ vezetője napokon belül jelezte: megtesznek mindent a székely és a csángó identitás megjelenítése érdekében. Hogy a romániai magyarság jövője szempontjából melyik lett volna a jobbik megoldás, arra csak évek múltán remélhetünk választ.

Csinta Samu

Az Európa Tanács magyar elnöksége után

Az elmúlt esztendőben, májustól novemberig Magyarország töltötte be az Európa Tanács soros elnöki tisztét. Ahogy ez idő alatt e lap hasábjain is ismertettük az elnökség idején az egyik fő prioritás, a nemzeti kisebbségvédelem területén kidolgozott és ismertetett javaslatainkat, így most a félév lezártát követően tájékoztatni szükséges a Kedves Olvasót annak eredményeiről is.

A félév során négy konferencia megtartására került sor, melyek keretében, egyrészt a nemzeti kisebbségek védelmének helyzetét, a civilek és kutatóintézetek szerepét e területen tekintettük át, majd a jó gyakorlatok keretében az Európában létező autonómiák áttekintésére és a megmaradás és identitás megőrzése eszközrendszerének, perspektíváinak bemutatására került sor.

Fontos kiemelni, hogy a konferencián résztvevő Fernand de Varennes az ENSZ kisebbségvédelmi rapportőre fogalmazta meg az utolsó tanácskozáson, hogy a világban jelenleg előrelépés helyett visszalépések történtek a nemzeti kisebbségvédelem területén.

A folyamat zárónyilatkozattal zárult, melyben az előzményi hivatkozásokon túl a továbblépés irányai kerültek megfogalmazásra.

Az Európa Tanács 131. külügyminiszteri értekezletén Hamburgban, 2021. május 21-én a következőket rögzítették „Az Európa Tanács Stratégiai Kerete és jövőbeni tevékenysége” tárgyában. A Szervezet kifejezte felelősségét az egyezmények átfogó monitoring rendszeren keresztül történő végrehajtása, az új kihívásokra válaszoló új, jogilag kötelező erejű szabályozások kidolgozása és az igényeknek megfelelően, a tagállamok számára az együttműködési programokon keresztül történő szakértői tanácsadás és technikai támogatás biztosítása tekintetében.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése és a Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa az európai nemzeti kisebbségek védelméről szóló határozataiban és ajánlásaiban, amely szerves részét képezi az emberi jogok nemzetközi védelmének, felszólította az Európa Tanács tagállamait a Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezményben foglalt kötelezettségeik erősítésére és végrehajtására.

A Parlamenti Közgyűlés Európai nemzeti kisebbségek megőrzéséről szóló javaslatát is kiemelte, mely nyilvános online platform létrehozására tesz javaslatot, amely lehetővé teszi a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jogai súlyos megsértésének korai szakaszban való megállapítását és a megfelelő adatgyűjtést.

Hangsúlyozta ugyanakkor az Európa Tanács egyezményeiben foglalt elvek betartása és végrehajtásuk előmozdítása melletti legszélesebb körű kiállást, a közös normák erősítése, valamint újak létrehozása érdekében, a joghézagok felszámolása és a felmerülő új kihívásokra történő válaszadás céljával az európai kontinensen.

Rámutatott, hogy 840 millió európai polgárból minden hetedik nemzeti kisebbséghez tartozik és a Miniszteri Bizottság magyar elnöksége által szervezett négy konferencia mind a nemzeti kisebbségvédelem eddigi eredményeit, mind a lehetőségeit áttekintette és azonosította a jelenlegi és jövőbeni kihívásokat és lehetséges válaszokat ezen a területen.

Az Európa Tanács határozott elkötelezettségét fejezte ki az új kihívások kezeléséhez szükséges megoldások érdekében, valamint elismerte „A nemzeti kisebbségvédelem javasolt alapelvei Európában – az Európa Tanács szerepének erősítése a nemzeti kisebbségvédelem területén” címmel közzétett alapelveket. Nevezetesen azt, hogy a nemzeti kisebbségek ügye nem belügy, hanem európai ügy; az állampolgárság elválhat a nemzeti identitástól; a nemzeti kisebbségvédelem alapja az identitáshoz való jog maradéktalan biztosítása; az identitás védelmének megvalósításához mind az egyéni, mind a kollektív jogok biztosítása szükséges; egy állam területén élő nemzeti kisebbségek államalkotó tényezői az adott államnak.

Az Európa Tanács eszközrendszerének további erősítésének mérlegelésén túl első lépésként felkérte a Miniszteri Bizottságot, hogy bízza meg az Antidiszkriminációval, sokszínűséggel és integrációval foglalkozó kormányközi szakértői bizottságát a fenti alapelvek mentén történő szabályterveszet kidolgozásával, vagy a fenti alapelvek Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezmény rendelkezéseibe való beépítésével. Továbbá egy munkacsoport létrehozásával bízta meg a kormányközi szakértői bizottságot, azzal a céllal, hogy készítsen a nemzeti kisebbséghez tartozó fiatalok aktív politikai részvételéről szóló ajánlástervezetet, illetve a regionális vagy kisebbségi nyelvek védelme területén visszatérő problémákról és a tagállami joggyakorlatokról szóló tanulmányt.

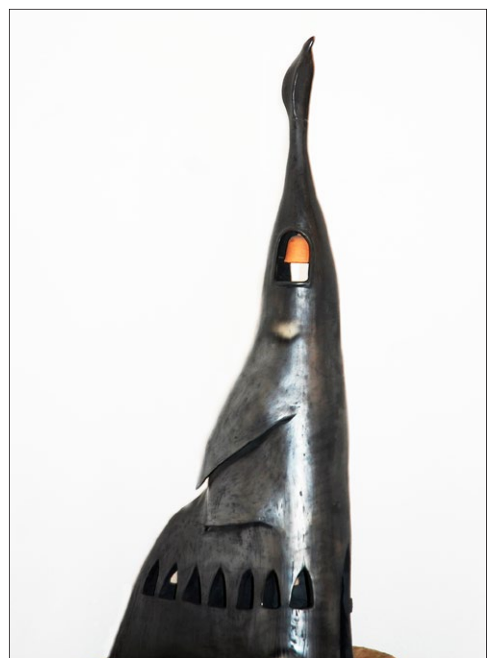

Madártemplom (fotó: Ózsvár Sára)

E feladatok végrehajtására 2022 év végét jelölte meg.

Az erőfeszítések első sikere már meg is jelent, hiszen azóta a miniszteri bizottság a nemzeti kisebbségek témakörében létrehozta a nemzeti kisebbségek munkacsoportját, melynek a feladata, hogy megvizsgálja a kisebbségi normarendszer bővítési lehetőségeit. Ennek fő irányai a nemzeti kisebbségekhez tartozó fiatalok politikai részvétele, a másik a nyelvi jogok kérdése.

Dr. Szili Katalin

Kárpátalja és Ukrajna a 2022. év kezdetén

A kárpátaljai magyar közszereplők évértékeléseikben az elmúlt év eredményeit és hozadékait összegezték. Felszólalásaikban szó esett a megye egészségügyi, gazdasági és politikai helyzetéről. Külön szót emeltek a helyi magyarságot közvetlenül érintő végbement jogvesztésekről, valamint ez utóbbiak kapcsán lehetséges kompromisszumos megoldásokról is. Ugyanakkor az új esztendővel aggasztóan fokozódik az ukrán–orosz konfliktus kiéleződése, ami volumenénél fogva értelemszerűen háttérbe szorítja a kárpátaljai szempontokat.

„Sikerült megőrizni Kárpátalján a békét, csillapítani a magyarellenességet, lassítani az elvándorlást, megőrizni súlyunkat a regionális és helyi politikában, megőrizni oktatási rendszerünket, részben nyelvi jogainkat. Sikerült elindítani egy gazdasági fejlődést, a túlélésen túl a boldogulás lehetőségének megteremtését. Az elkövetkező időben eredményeink megőrzéséért, a beszűkített vagy elvett jogaink visszaszerzéséért és a gazdasági fejlődés folytatásáért kell majd küzdenünk és dolgoznunk” – nyilatkozta január 9-i évértékelésében Barta József, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szervezet alelnöke, a KMKSZ Megyei Tanácsa frakciójának vezetője a *TV21 Ungvár* Hétről Hétre című műsorában. A képviselő beszámolt arról, hogy az Ukrajnában nehezen beinduló Covid elleni oltakozás közepette a magyar állam támogatásával három oltópont kialakítása is lehetővé vált a magyar–ukrán határ magyar oldalán. Ennek keretében két hónap alatt több mint 20 ezer kárpátaljai lakos vehette fel a védőoltást. Barta megjegyezte, hogy kevés esély van arra, hogy a már meglévő törvényeket visszavonják, emiatt a helyi magyarok képviseletében kompromisszumos javaslatok megtételével éltek. Egyfelől indítványozták, hogy Ukrajna ismerje el a kárpátaljai magyarokat őshonos népnek, másfelől pedig, hogy segítsék elő egy olyan államprogram létrehozását, mely javítaná az ukrán nyelv elsajátításának minőségét az ukrán oktatási intézményekben. Szó esett a szociális, gazdasági és infrastrukturális beruházásokról is, melyek Magyarország támogatásával és finanszírozásával valósultak meg a térségben, s melyeknek közvetlen szerepük volt és van is az elvándorlás lassításában.

A kárpátaljai magyarok szempontjából a járványhelyzet okozta változások mellett a 2021-es évben is a 2017-ben elfogadott oktatási- és nyelvtörvény kérdése bizonyult a legérzékenyebbnek. Orosz Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség elnöke évértékelésében az ukrán parlamentnek az oktatási törvényhez való viszonyulását szemléltette, melynek értelmében 5. osztálytól kezdve az iskolákban fokozatosan növelni kell az ukrán nyelvű tantárgyak számát.

Nagy aggodalmat okoz az ukrán–orosz konfliktus további éleződése. Hetek óta nő a feszültség Kelet-Ukrajnában, a nyugati országok és a NATO pedig attól tart, hogy Oroszország támadást indít Ukrajna ellen. A két ország határa mentén felhalmozott nagy mennyiségű orosz nehézfegyverzet és a közel 100 ezer katona, a meghozott szabályozások és intézkedések nagyon aggasztóan hatnak. Az említetteken túl orosz részről többek között hadikórházak felállításáról, rendkívüli állapot esetén pedig tömegsírok elhelyezésének 2022. február 1-jével életbe lépő szabályozásáról lehetett értesülni a hírekből. Ukrajnát illetően pedig például a *strana.news* hírportálra hivatkozva a *Karpat.in.ua* hírportál arról számolt be, hogy 2022. január 15-től az ország határmenti megyéiben elkezdődik a lőfegyverek kiadása a területvédelmi alakulatok számára. Utóbbi értelmében „ha a szükség netán úgy hozná” alapon 2023 januárjától hadkötelessé teszinek minden olyan 60 éven aluli nőt, akinek a szakmája – több száz szakmáról beszélünk – és egészségi állapota ezt megengedi. A vonatkozó törvény 2021. október 11-én lépett életbe. Az aggodalmakat csak fokozza, hogy Moszkva és Washington egyre inkább egymásnak feszül, Ukrajnában pedig egyre nagyobb gazdasági válságot idéznek elő a kül- és belpolitikai konfliktusok.

Az ukrajnai sajtóban és médiában e hírek közreadásával egyidejűleg érzékelhető, hogy az államvezetés nagyban számít Amerika és az Európai Unió támogatására. A legfrissebb fejlemények arról számoltak be, hogy 2022. január 15-én az ukránok számítógépes támadást észleltek, melynek keretein belül hackerek támadták meg az ukrán kormányzati portálokat. Az Ukrán Biztonsági Szolgálat (SZBU) szerint a szálak Oroszországba vezetnek, amit ez utóbbi tagad. (Itt is) amerikai szakértőkre hivatkozva az ukrán hírekben arra figyelmeztetnek, hogy a fennálló helyzet további éleződésével az effajta támadások várhatóan erőteljesebbé válnak majd és kritikus pontot érhetnek el, ez pedig befolyással lehet az ukrán emberek mindennapi életére.

Nem sokkal a fentebbi hírt követően Ukrajna Védelmi Minisztériuma Hírszerzési Főigazgatóságára hivatkozva az ukrán hírcsatornák arról számoltak be, hogy Oroszország „technogén” katasztrófát készít elő a megszállt kelet-ukrán területeken, hogy ezáltal igazolni tudja a további behatolást. A január 16-i híradóban az ukrán *TSZN* hírügynökség adatai szerint *az orosz megszállók által kontrollált gorlijivkai „Sztirol” vegyszergyárba nem hermetikusan zárt, ammóniát tartalmazó tartályokat hoztak, ami mérgezi a levegőt. Az okozott katasztrófában Ukrajnát hibáztathatják, s ezt ürügyül használhatják a teljes körű háború indításához. Arról az USA-ban is beszélnek, hogy Oroszország provokációkat készít elő. Oroszország már ki is helyezett olyan operatív személyzetet, mely képesítve van a városi körülmények közötti hadviselésre és a robbanószerekkel való bánásra. A Fehér Házban is, és a Pentagonban is akarják, hogy a világ tudja meg, hogyan kerülhet sor a behatolásra.”* Nézeteiktől függően a nyugati szakértők véleménye megoszlik azt illetően, hogy miképp alakulhat a kiéleződött és egyre fokozódó ukrán–orosz konfliktus – erre a kérdésre elsősorban az orosz fél céljainak átláthatatlansága és egyéb információ híján – nagyon nehéz egyértelmű választ adni. Abban viszont egyetértenek, hogy nem érdemes kinyitni Pandóra szelencéjét.

Paládi Renáta

Megkezdődött a választási év Szerbiában

Január közepén az alkotmánymódosításról szóló népszavazással kezdetét vette a szinte az egész évre kiterjedő szavazási hullám a balkáni országban, melynek polgárai 2022-ben több ízben is az urnák elé járulnak majd. Lesznek előrehozott országos parlamenti választások és köztársasági elnököt is választanak a szavazásra jogosultak. Az országos kisebbségi önkormányzatok tagjainak megválasztása miatt a nemzeti közösségek tagjait plusz egy voksolásra várják az idén, a kettős állampolgár vajdasági magyarok pedig az anyaországi országgyűlési választáson és népszavazásokon is részt vesznek majd.

Az alkotmánymódosításról szóló referendumon egyetlen kérdést kellett megválaszolni: Támogatja-e a Szerb Köztársaság Alkotmányának módosításáról szóló aktus megerősítését? Az emberek többsége meglehetősen tájékozatlan és érdektelen volt a témát illetően, több okból is. Elsősorban azért, mert Szerbiában szinte folyamatosan, majdnem minden évben vannak választások. Nos, így van ez nálunk a politikával és a választással: kissé egyhangúvá vált, nagy tétje nincs, hiszen az eredménye, a kormányzó hatalmi párt győzelme előre borítékolható, és csak az pörög be, akinek az életét munkahely, kapcsolati tőke formájában érzékenyen érinti, vagy személyesen, illetve rokoni szálon érintett. Másodsorban a népszavazás semmilyen érzékeny területet nem érintett: az alkotmánymódosítás Koszovó elismerése okán lenne forró téma a többségi nemzet körében, az előttünk álló folyamat viszont ezt nem érinti, az alkotmány jelenlegi módosítása ugyanis az igazságügyre vonatkozik, gyakorlatilag arra, hogy a parlamentet és a kormányt száműzik az igazságügy működtetéséből, azaz a parlamentnek gyakorlatilag semmilyen hatásköre sem lesz a bírák vagy a bírósági elnökök megválasztásának folyamatában. A törvényhozói és az igazságszolgáltatási hatalmi ágak elválasztása ugyan óriási civilizációs vívmány, demokratikus alapelv, viszont a Balkán hajlamos ettől elvonatkoztatva működni, és a polgárok zöme – egyéni habitustól, meggyőződéstől függően – egyébként sem hisz abban, hogy ne lenne legalábbis valamiféle lazább cinkos összekacsintás vagy szoros összefonódás a kettő (sőt, három, ideértve a végrehajtó hatalmat, azaz a kormányt is) között. Harmadrészt a témát valamiért az országos média sem kapta fel, így a legtöbb választópolgár igazából azt sem tudta, miért kell(ene) a szavazóurna elé járulnia, a kérdés konkrétan mire vonatkozik, a döntésnek milyen és mekkora súlya van, és ez az ő életét, illetve az ország uniós közeledését hol és hogyan érinti. A vajdasági magyar közösség tájékozódni kívánó tagjai egyébként nagy előnnyel indultak, egyetlen napilapunk ugyanis sorozatot indított, amely szakaszról szakaszra haladva ismertette a módosítások szövegét. A vajdasági magyar választópolgár emellett azért is könnyebb helyzetben volt, mint a többségi nemzet tagjai, mert egyetlen mérvadó és (köz)véleményformáló pártja, a Pásztor István által vezetett Vajdasági Magyar Szövetség – amely jelentős politikai súlyt képvisel Belgrádban és Budapesten is – egyértelműen és határozottan támogatja az alkotmánymódosítást, illetve a (nép)szavazáson való részvételt, arra hivatkozva, hogy a jelzett alkotmánymódosítással jelentős és régóta fennálló uniós elvárásnak tesz eleget az ország, és ezáltal hozzájárul az uniós csatlakozás felgyorsulásához. Az elenyésző, önmagát függetlennek vagy ellenzékinek valló vajdasági magyar politikus vagy közéleti szerepvállalásra vállalkozó egyén az *igen* szavazatok ellen, a *nem* mellett kardoskodott, akárcsak a szerbiai, összefogásra semmiként sem képes ellenzék – jobbára a korábbi hatalmon lévők, illetve a szélsőjobb. Ez utóbbiak szerint ugyanis a kérdés csak látszólag egyszerű, a hatalom részéről elvárt *igen*-nel pedig egyéb intézkedésekre is feljogosítja a választópolgár az alkotmányt módosítókat, a népszavazás pedig számos szempontból jogszerűtlen, nem segíti elő az igazságügy függetlenségét, éppen ellenkezőleg, tovább növeli a hatalmi koalíció befolyását ezen a területen. Hasonlóképpen vélekedett a szerb ellenzék is, így óriási eredménynek, a jelenlegi hatalom támogatottságának csökkenéseként és a népszavazás intézményének krachjaként értékelték, hogy több nagyobb városban a *nem*-ek kerültek túlsúlyba. A referendumot egyébként az alacsony részvétel jellemezte: az országos Köztársasági Választási Bizottság adatai szerint a választópolgárok 30,65 százaléka vett részt a népszavazáson. A szerb közmédia a népszavazás másnapján érdekes címmel oldotta meg a renyhe érdeklődés közlését: a honlapján a *Köztársasági Választási Bizottság: a szavazáson részt vett polgárok 59,71 százaléka IGEN-nem szavazott* főcímmel közölt összefoglalót; „Belgrád elestéről” pedig a következőképpen tájékoztatott: *az alkotmány módosítását a polgárok 44,36 százaléka támogatta, ellene pedig 54,8 százalék voksolt.*

A következő fontos dátum Szerbia (pártpolitikai) életében április 3-a lesz. Az ország ekkor választ köztársasági elnököt, új összetételű országos parlamentet (két félidőben, azaz két évvel korábban, mint kellene), és a fővárosi közgyűlésről is ekkor lesznek a voksolások. Véletlen-e, hogy Magyarországon is április 3-án lesz a nagy politikai megmérettetés? A két ország – Szerbia és Magyarország – közötti gazdasági-politikai összefonódásokat a történelmi magasságon levő kétoldalú kapcsolatokat tekintve biztosan nem. A mindkét ország politikai színterén kiválóan teljesítő Vajdasági Magyar Szövetség és ezáltal a vajdasági magyar közösség szempontjából mindenesetre jól jön a „véletlen egybeesés”. A VMSZ-nek és közösségünk tagjainak sem mindegy, folytatódik-e a szerb haladók és az anyaországi Fidesz közötti politikai-gazdasági együttműködés. Az sem hanyagolható el, hogy egy választási kampányba kell beleadni mindent, nem kell kétszer urnák elé buzdítani a vajdasági magyar szavazókat. A várható eredmények tükrében a lendület kitart majd őszig, amikor is a szerbiai nemzeti közösségek megválasztják országos kisebbségi önkormányzatukat, ami a vajdasági magyarok esetében a magyar nyelvű oktatás, tájékoztatás és a kultúra, illetve a hivatalos nyelvhasználat területén jogosítványokkal rendelkező új Magyar Nemzeti Tanács-i választásokat jelent.

Fehér Márta

„Lengyel–magyar, két jóbarát…"

Beszélgetés Kovács Orsolya Zsuzsanna varsói magyar nagykövettel

A külkapcsolatok terén kiemelt fontossága van Magyarország lengyelországi nagykövetségének. Mióta tölti be ezt a tisztséget, és hogyan került sor kinevezésére?

2017 óta vezetem a varsói nagykövetséget. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karán végeztem, de ösztöndíjjal Tübingenben és Varsóban is tanultam. Másoddiplomámat az Andrássy Gyula Németnyelvű Egyetemen szereztem. A közigazgatásban 2010 óta dolgozom. Munkám egy része mindig kapcsolatos volt a lengyel politikával, történelemmel és kultúrával. Lengyelországhoz való kötődésemet szüleimnek köszönhetem. Édesapám Kovács István polonista, történész. 1990 után kultúrdiplomataként Varsóban, majd főkonzulként Krakkóban szolgált. Az 1980-as években az akkori lengyel ellenzék legkiválóbb tagjai vendégeskedtek nálunk, így gyermekkorom óta abban a szellemben nevelkedtem, hogy az ezeréves lengyel–magyar barátság a magyar identitás része, amelyet a legmagasabb szinten kell ápolnunk.

Családostól Varsóban él férjével és két kislányukkal. A magánéletben hogyan sikerült beilleszkedniük az ottani társadalomba, vagy a nagyköveti állás bizonyos fokú elszigetelődéssel is jár?

A kezdetektől fogva törekedtünk a beilleszkedésre. Gyermekeink lengyel óvodába és iskolába járnak, így természetesen adódott, hogy a barátaik is lengyelek. Idősebb lányunk a nagymúltú Názáreti Nővérek által fenntartott rendi iskolába jár, ahol a lengyel katolikus hagyományoknak kiemelt szerepük van. Családostól sokat utazunk az országban, így elszigetelődésről semmiképpen nem beszélhetünk.

A nagypolitika alakulását figyelve hogyan ítéli meg a lengyel-magyar kapcsolatokat? Mindennapi szinten milyen teendőkkel jár ezek magasszintű ellátása?

Lengyelország szoros szövetségesünk mind az Európai Unióban, mind a NATO-ban, mind pedig a visegrádi együttműködésben. Országaink egymás iránti szolidaritása főleg az uniós kapcsolatrendszerben szükséges. A mindkét nemzet számára kulcsfontosságú, Európa jövőjét érintő kérdésekben, többek között a menekültügyben és a jogállamiság fogalmának értelmezésében folytatott viták során az utóbbi hónapokban különösen fontossá vált, hogy figyeljünk egymásra. Nem véletlen, hogy a magas szintű találkozók megsűrűsödtek. Talán elég, ha megemlítem, hogy a múlt évben június végéig Lengyelország látta el a V4-es csoport soros elnöki teendőit, s a stafétát 2021. július 1-jén Magyarország vette át tőle. Orbán Viktor miniszterelnök, de Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter is gyakori vendég lett Lengyelországban, emellett természetesen a többi tárca képviselői is kiemelten kezelik a lengyel–magyar együttműködést. A parlamentek közötti kapcsolat szintén intenzív, az Interparlamentáris Unió baráti tagozata kiválóan dolgozik. Mindez azt is jelenti, hogy a nagykövetre és külképviseletünkre komoly feladat hárul, ami magától értetődően nagy felelősséggel jár. Megnyugtató és jó érzés, hogy Magyarország nagyköveteként mindenütt nyitott ajtókra, és főleg nyitott fülekre, azaz megértésre találok. 2017-ben nagy sikerrel rendeztünk Lengyelországi Magyar Évadot, amelynek keretében a magyar kultúra minden szeletét be tudtuk mutatni.

Lengyelországban a nagykövetség mellett Krakkóban és a Balti-tengernél Gdansk városában működik főkonzulátusunk, illetve a nyugat-lengyelországi Boroszlóban (Wroclaw) alkonzulátusunk.

Célunk az együttműködés eddigi dinamikájának biztosítása, amihez az állami vezetők találkozói, személyes megbeszélései a jövőben is hozzájárulhatnak, de ugyanilyen fontosak a két nép között a helyi és a regionális kapcsolatok is. Lényegesnek tartom a testvérvárosi hálózat erősítését, amelyre mindkét ország lakosaiban megvan az akarat és a motiváció. Lengyelországban nagyon lelkesen és hatékonyan működnek a lengyel–magyar baráti egyesületek is.

Sajnos a közös rendezvények lebonyolítását, a találkozásokat az elmúlt időszakban akadályozták, illetve korlátozták a koronavírus-járvány miatt bevezetett megszorítások. A beutazási lehetőségek szűkítése jelentősen csökkentette a turistaforgalmat is. A járvány a tavalyi évben nem tette lehetővé a „Magyar–Lengyel Barátság Napja" rendezvénysorozat megtartását, de reménykedünk, hogy az idén terveink megvalósulnak. A 2007 óta minden év márciusában megrendezett barátság-napok sikeresen mozgósítják mindkét ország társadalmát, kisebb-nagyobb közösségeit. Nagy eredménynek tartjuk a közös gazdasági sikereket is. Elég csak arra utalnunk, hogy idén januárban a MOL megállapodást írt alá a PKN Orlen, valamint a Grupa Lotos vállalatokkal, amelynek értelmében a magyar cég 417 töltőállomást vásárol Lengyelországban. Említhetném még, hogy 2020-ban megalakult a Lengyel–Magyar Gazdasági Kamara.

Eddigi tapasztalatai szerint mennyire megalapozott a „lengyel–magyar, két jó barát" ismert szólama? Hogyan viszonyulnak a lengyelek a magyarokhoz?

A magyar–lengyel kapcsolatrendszer a történelmi gyökerű rokonszenven, barátságon és szolidaritáson alapul, amit jól kifejez a „lengyel–magyar két jó barát" mondás. Nem a szólam kifejezést használnám, hiszen hasonló tapasztalatokból leszűrt és a közös érdekek felismerésén alapuló frappáns megfogalmazásról van szó. A lengyel történelem legtragikusabb időszakában, amikor a lengyel államot a 18. század végén szomszédai felosztották, ez a mondás úgy gyökeresedett meg, hogy „Egy testvér a magyar és a lengyel", ami egyszerre fejezte ki a lengyelek sorsa iránti együttérzést és a magyar nemzet jövője iránti aggodalmat.

Természetesen van bőven tennivalónk. Az 1990-es években az addig vasfüggöny mögé zárt országok elsősorban Nyugat-Európára figyeltek, tele reménnyel és várakozással. Az elmúlt évtizedek tapasztalatai azonban azt bizonyítják, hogy csak a közép-európai régió országaival együttműködve, egymásra figyelve, érdekeinket egyeztetve foglalhatunk el az egész kontinens jövőjét pozitívan befolyásoló helyet az Európai Unióban.

Meddig áll még a varsói nagykövetség élén? Utána mik a tervei: marad továbbra is külügyi szolgálatban, vagy inkább hajlik a polgári élethez?

Férjemmel abban állapodtunk meg, hogy a külszolgálat lejárta után tartósan hazaköltözünk, de bízom benne, hogy mindig olyan helyen tudok majd dolgozni, ahol sokat tehetek a lengyel–magyar kapcsolatokért.

Készítette: Deák Ernő

A testvériesülés jegyében

Idős prelátus látogatásakor udvariasságból ajándékot hozott magával. Csak mikor elment, néztem meg közelebbről, mit hozott? Igazi, kézbe kívánkozó könyv volt, olyan kiállításban, amit az ember bármikor, bárhova magával vihet. Akkor ért meglepetés, amikor Ferenc pápa képe alatt olvasható a címe: *Fratelli tutti*, a testvériesülésről szóló enciklika (2020). Azt azért a hírek iránt fogékony emberek is megjegyezhették, miért választotta Jorge Mario Bergoglio pápává választásakor a Ferenc nevet.

Ezért nem meglepő, hogy Assisi Szent Ferenc szellemében tárja fel a feltolakodó kérdéseket; tömkelegükbe merülten, elmélkedve kereshetjük a válaszokat korunk tünetszerű jelenségeinek megismeréséhez és Ferenc pápa elemző felfedései általi megértéséhez. Ehhez rögvest hozzáfűzhető, hogy a jelen enciklika – szerzője meghatározása szerint – nem teljességre törekvő, „alázatos adalék" (11), igaz, aki idegenkedik tőle, így sem fogadja okvetlen készséggel Ferenc pápa kopogtatását. Pedig a pápa nem a hagyományos-szokásos „királyi többes"-ben, hanem egyes szám első személyben fogalmaz. Ezáltal mintegy viszonylagossá teszi érveit, ami – éppen példaképére utalva – az egyenjogúság, egyenértékűség, testvériség jegyeként fogható fel. Kétségtelen a felvilágosítási, oktatási szándék, stílusa mégsem okoskodó, kioktató. Sokkal inkább annak a (meg)figyelőnek benyomását kelti, aki, ha talán nem is mindent, de sokkal többet lát és tud, mint a hétköznapok embere, és ezt meg akarja osztani vele. Párbeszédre, igaz, előbb együtt-látásra és együtt-gondolkodásra buzdít szelíden, anélkül, hogy szemet hunyna korunk visszásságai, válságjelei fölött.

Olyan személyiségként tárja fel napjaink gondjait, mint akihez nem kapcsolódik semmiféle hatalmi érdek, de még tekintélyt kiváltó magasabbrendűség sem. Egyszerű szentferenci szerénységgel, sőt, alázattal mondja ki a látszatigazságokon alapuló kizárólagosság bírálatát, határozottan rátapintva minden politikai és gazdasági tünetre, ami átrendezésre szorul, vagy a társadalomra nézve egyenesen káros. Mindezt világi(as) köntösben, figyelmét az evilági dolgokra irányítja: a nagyok hatalmaskodása, a kicsik kiszolgáltatottsága az anyagi javak harácsolása, igazságtalan elosztása, mindez a szolidaritás, felebaráti szeretet hiányában nyomasztóan hat, kiúttalanságot jelent.

Kimondja, hogy a kultúrában „dekonstruktivizmus" van előnyomulóban, amely az emberi szabadságra hivatkozva mindent újból akar felépíteni. Ami fennmarad, határtalan fogyasztási igény, a tartalom nélküli individualizmus számtalan megjelenülési formája. Kulturális kolonizáció folyik, aminek következtében az emberek elveszítik erkölcsi szilárdágukat, végezetül pedig világnézeti, gazdasági és politikai függetlenségüket. Hatásos mód a történeti tudat, kritikus gondolkodás, az igazságosságért való kiállás kiiktatására. Mit jelentenek manapság a nagy szavak, fogalmak, mint demokrácia, szabadság, igazságosság, egység? Manipuláltan és kiforgatva a hatalom eszközeként váltak használatossá a mindenkori cselekvés igazolására. (15–17)

Ferenc pápa korántsem éri be a bajok néven nevezésével, a visszásságok bírálatával. Érvelése megértéséhez az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszédet adja elő, kifejtve következtetéseit. Több mint meglepő, amint a csupán szolgálatát ellátó pappal és levitával szemben a szamaritánust emeli ki, megállapítva: paradoxmódon azok, akik magukat hitetlennek tartják, jobban teljesíthetik Isten akaratát, mint a hívők. (54) Ezzel a megállapításával olyan irányt vesz, amellyel vallástól, ideológiától függetlenül a teljesség fel- és a különbözőségek elismerésével rámutat a valóság sokszínűségének tényére, vagyis a hamis egységesülésen alapuló törekvésekkel szemben minden létezőnek elfogadja (lét)jogosultságát. „Ha a globalizáció minden összemosására törekszik, … szétrombolja minden egyes embernek és minden népnek sajátosságát." „Ez a hamis, egyetemesítési álom azzal végződik, hogy megfosztja a világot sokszínűségétől, szépségétől, végső fokon emberiességétől. A jövő ugyanis nem „egyszínű"". (69) Vagyis semmit sem akar kiiktatni, hanem a szeretetből élő testvériség jegyében az egyensúly, kiegyenlítődés keresését hirdeti meg. Aquinói Szent Tamással vallja, hogy az egész részekből tevődik össze, de az egész a részek fölött áll. (57) Az igazi integráció viszont az, amikor a részek megőrzik önállóságukat. Ezt a tételt csakis úgy lehet értelmezni, hogy a részérdekek kölcsönösen kiegészítik egymást, ennek gyakorlata egyedül párbeszéd formájában lehetséges, ugyanis az élet sokszínűsége nem nélkülözi az ütközéseket. A párbeszéd viszont arra épül, hogy a felek különbözőségük ellenére egyenrangúnak tekintsék, fogadják el egymást, de ehhez testvérré kell válniuk. Ferenc pápa sokszínűnek tekinti a jövőt. Ezt kell megőrizni és erősíteni az egységesülésre törő globalizációval szemben.

Nem kis teret szentel Ferenc pápa a közösség és az egyén szinte kiegyenlíthetetlen kérdésének. Vallja, hogy az ember közösségi lény, tehát nem tud meglenni nélküle, hiszen csakis ilyen közegben bontakozik ki, nyilvánvalóan korlátokba ütköző egyénisége. Legtöbb esetben a mozgató rugó az önzés, különösképpen akkor, amikor az egyéni érdekek csoportokba beépülten kizárólagosnak hirdetik meg igazságaikat, és ennek érvényesítése érdekében gátlástalanok eszközeik megválasztásában. Végül is a poliéder társadalommal érvel, a különbözőségek egymásmellettiségével; ezek kölcsönösen kiegészítik, gazdagítják egymást, habár nem nélkülözik a vitákat, az egymással szembeni bizalmatlanságot. A hatalmi központoknak pedig figyelembe kell venniük a peremeket is, mert csak így világosodik meg, válik egésszé a valóság. (141–142)

Behatóan foglalkozik a pápa a migráció kérdésével, kizárólag a kizsákmányolás, elnyomás viszonylatában láttatva meg az egész kérdéskört. Ugyancsak az irgalmas szamaritánusra utalva a gazdagoknak testvéri szeretetből be kell fogadniuk a szegényeket. A probléma súlyosságát tekintve azonban nélkülözhetetlennek tartja átfogó törvények és hosszúlejáratú tervek kidolgozását, amik egyrészt szabályozzák a migránsok befogadását és integrációját, másrészt elősegítik a származási országok fejlődését, fékezve a szükségtelen migrációt. (31–33; 87–93)

Hasonló módon hangsúlyozza a munkához való jog emberiességét. A munkaerők profit diktálta megtakarításával szemben éppenséggel biztosítani kell a foglalkoztatást, ami az emberi méltóság kifejezője is egyben. A szegényeken legfeljebb sürgős esetekben, átmenetileg lehet méltányosan segíteni, sokkal lényegesebb saját kenyérkeresetükről gondoskodni, mert ez megélhetési lehetőségük mellett önbecsülésüket is emeli. Csakis ezáltal tudnak személyükben kibontakozni, egészséges kapcsolatokat kiépíteni, felelősséget érezni a világ tökéletesítéséért, végül népként élni. (107) A mi-ként értelmezett nép, társadalom viszont több, mint az egyének puszta összege. (104)

A vallások egyenrangúságának elismerése mellett Ferenc pápa pásztorlevelének utolsó, nyolcadik fejezetében a vallások szolgáltatásairól értekezik a világ testvériesítésében, nyilvánvalóan kellőképpen kidomborítva a keresztény identitást. Itt II. János Pál idevágó idézésével transzcendentális magasba lendül, majd gondolatát az Abu Dhabiban 2014. február 4-én született dokumentummal egészíti ki, erősíti meg: „A mai világválságnak fő okai az elkábított lelkiismeretben és a vallási értékektől való elidegenedésben, de ugyanúgy az individualizmus és a materialisztikus filozófiák túlsúlyában vannak, amik istenné emelik az embert, és a legfőbb transzcendentális elvek helyébe evilági és anyagi értékeket helyeznek." (179)

Fejtegetéseinek őszinteségét, átfogó látásmódját emeli olyan személyek megnevezésével, akiktől ihletet kapott a minden ember testvériességéről szóló töprengésében: Assisi Szent Ferenc mellett Martin Luther King, Desmond Tutu, Mahatma Gandhi, nem utolsósorban Ahmad Al-Tayyeb főimám. Végül is a tőlük tanult következtetéseit, megfigyeléseit foglalja egybe ez a pásztorlevél. Nem kell vallásosnak lenni ahhoz, hogy ne essen gondolkodóba bárki napjaink válságjelein, ellentmondásain, és ebben kapaszkodót nyújt az a pápa, aki Dél-Amerikában közvetlen megtapasztalta a diktatúra önkényét, amin nem lehet túllépni, különösképpen az egész világon tapasztalható nyílt és burkolt erőszak láttán.

Deák Ernő

Szlovákia: népszámlálási adatok

Szlovákiát 2021-ben 5 449 270-en lakják, ami 52 234 fővel több, mint a 2011-es népszámlálás idején. Az összlakosság 49 százaléka férfi, 51 százaléka nő.

Az ország népessége elöregedőben van. A gyermekkorúak (0–14 év közöttiek) számaránya 16%, a munkaképes korúaké (15–64 évesek) 67%, az időseké (65 év felettiek) pedig 17%. „A 2011-es adatokkal összehasonlítva jelentősen nőtt a 65 év feletti lakosok aránya minden megyében. A lakosság 53,2%-a városlakó, vidéken 46,8% él.

A 2021-es népszámlálás nemzetiségekre, anyanyelvre és felekezeti hovatartozásra vonatkozó adatai: A szlovákiai magyar kisebbség számára a tíz évvel ezelőtti népszámlálás nagyon rossz eredményeket hozott. Akkor csökkent jóval félmillió alá a magyarok lélekszáma. A 2001-es 520 ezerről 2011-re 458 ezerre zuhant, ami akkor az összlakosság 8,5 százalékát jelentette. Az akkori eredményeket torzíthatta, hogy a lakosság 7 százaléka semmilyen nemzetiséget nem vallott be. A nemzetiség és az anyanyelv mellett második nemzetiséget is be lehetett vallani. Első helyen magyar nemzetiségét 422 065 személy, második helyen magyar nemzetiségét 34 089 személy tüntette fel. A kettős nemzetiség feltüntetésére most először volt mód, ennek lehetőségét a nemzeti-konzervatív értékrendet valló magyarok ellenkezése ellenére a Most-Híd ültette át az előző, smeres kormányzat alatt. A most közzétett adatok alapján, ha csak az első helyen magukat magyarnak vallókat nézzük, tíz év alatt (azaz 2021-ben 2011-hez képest) 36 402 fővel csökkent a magyarok száma Szlovákiában. Legutóbb, 2011-ben 458 467 magyar nemzetiségű személyt jegyeztek. Ha az első két helyen magukat magyar nemzetiségűnek vallók számát összeadjuk, 456 154 személyt kapunk, ami 2 313-mal kevesebb, mint 10 évvel ezelőtt.

IDŐUTAZÁS ORTEGÁVAL

Nem minden nap folytatunk párbeszédet Ortegával. Sokszor hosszú évekre elfeledkezünk róla, sokan azt gondolják, hogy teljesen történetivé vált. Növekvő távolságból szemlélve a nagy mű, a *Tömegek felkelése* (első kiadás: 1929), varázstalanodik, veszített félelmetes híréből. Szakértők, specialisták arról panaszkodnak, hogy még mindig nem, vagy nem kielégítő mértékben rendelkezünk a *Tömegek felkelése*, rekonstrukciójával. Időnként azután hirtelen felpezsdül körülötte a levegő.

1914-ben Ortega y Gasset Don Quichottéval kezdeményezett párbeszédet (*Meditaciones del Quijote)*, amelyben a spanyol élet akut problémáival nézett szembe. 1934-ben publikálta Thomas *Mann* több műfajhoz egyaránt tartozó *Tengeri utazás Don Quichottéval* című szövegét. E mű többszörösen is utal Ortegára, először az 1914-es szövegre, de nagy mértékben az 1932-ben már németül is megjelent *magnum opus*ra a *Tömegek felkelésé*re is. Thomas Mann tengeri utazása már maga a menekülés, az emigráció, a régi világot az új világgal összekötő menetrendszerű járat. Az 1934-es év megerősítette, ha nem éppen igazolta az 1932-ben már németül is nyilvánosságra került nagy művet. Hitler hatalomátvétele azonban valóban csak az egyik lehetséges konkrét következménye volt a történetfilozófiai és társadalomlélektani műnek. A következmények sokrétűsége azért lehetséges, mert a *Tömegek felkelése* minden, csak nem egységes koncepció, végtelen sok eszme és kezdeményezés *kaleidoszkóp*ja.

Az Ortegával való dialógus kivételesen tartalmasnak bizonyulhat a „tömeg"-ről, illetve a „tömegember"-ről. Ezekről számos értékelés született, a legtöbbről azonban hamar kiderül, hogy az elemzők feltehetőleg nem olvasták vagy legalábbis nem olvasták végig az eredeti szöveget. A tömegember viselkedése azok ellen az értékek ellen is irányul, amelyek felépítették azt a civilizációt, amelynek magaslatait a célba vett tömegember a maga privilegizált egzisztenciájában birtokba veszi. A civilizációs öndestrukció ortegai fogalma és éveink civilizációs öndestrukciója között fennálló *megdöbbentő hasonlóság* a felszínen talán nem mindenki számára felismerhető, ehhez a mediális, a technikai és a nyelvi különbségek igen nagyok. Napjaink tömegembere a saját civilizációs fundamentumokat nem a hétköznapok spontán nyitottságával rombolja le, de helyenként tudatos, sőt, missziónáló buzgalommal. Az, amivel szemben az akkori tömegember győzni akar, azok a „normák", a „polgári jog elvei", az „alapigazságok iránti alázat", vagy például a „közlekedés rendje".

A másik nagy kérdéskör, ami 2022-ben Ortegával köt össze minket, maga *Európa*. Milyen kár, hogy az Európai Unió kiépítésekor annyival többet gondoltunk a szabad piacgazdaságra, az autóiparra, a komparatív előnyökre vagy éppen Niklas *Luhmann* funkcionális rendszerelméletére, mint *Nietzsche* és Ortega Európa-gondolataira (kisebb botrány, hogy ma sem ismeri őket senki). A 2020-es évekből visszatekintve az Európán való gondolkodás jelenti az egyik legközelebbi kapcsolatot Ortegához, akinek nagyon kellene sajnálnia, hogy nem élte meg a Brexitet, az ötletgazda David *Cameronnal*, az öltözködés szenvedélyes hívével, Theresa *May*-jel, Jeremy *Corbinnal,* akinek még egy nagy párt vezetőjeként sem volt álláspontja Európáról, nem beszélve a mindent egyidejűleg gondolni képes Boris *Johnsonról.* Az akkori európai *jobboldal* vonzódott e tömegfogalomhoz, mert abban – helytelenül – saját ellenfeleinek leminősítését és ezáltal saját megemelését pillantotta meg. Az akkor még politikailag is jelentős *humanisták* indirekt támadást láttak benne az emancipatív emberképpel szemben. Az akkori *baloldal* már a címben is („tömegek felkelése") a szocializmus/kommunizmus elleni támadást vélt felfedezni.

A tömegek új létformájának egyik velejárója a válság. Nincs „tömeg" „válság" nélkül, sem „válság" „tömeg" nélkül. Ezzel Ortega telibe találta a húszas-harmincas évek közgondolkodásának uralkodó képzeteit! Persze azok a tömegek, akik a válságtól szenvedtek, nem azonosak azokkal, akiket Ortega a válság forrásának tart. A széles köztudatban élő végső értelmezés: a „tömegek" átvették a hatalmat, ennek okozói pedig a tizenkilencedik század uralkodó elitjei (akik ezt hagyták). A modern történelem tragédiája a huszonegyedik századi szemmel azonban összehasonlíthatatlanul bonyolultabb problematikának tűnik, mint amit Ortega, úttörőként, a maga válságelméletével megfogalmazott. A tömegember Ortega szemében maga a válság oka, ő az, aki saját fundamentumait nem becsüli, a társadalmi és civilizációs folyamat gyümölcseit azonban tudatosan élvezi, anélkül azonban, hogy részt vállalna azokban az értékekben, amelyek ezeket a gyümölcsöket létrehozták. Minden igazságtartalma mellett sem hozható kapcsolatba azonban a tömegember „árulása" a legnagyobb történelmi változásokkal, a szervezett hatalmi konfliktusokkal.

Ortega tömegembere az 1945 utáni történelmi korszakra nézve jóval relevánsabb, mint a két világháború közötti korszakra vagy éppen, mint az I. világháború előtti időre nézve. Az amerikai szociológia „kívülről irányított" embertípusa a hatvanas években messzemenőkig testesíti meg Ortega tömegemberének igazi arcát. Bármilyen fontos a tömegember viszonya a civilizációhoz, nem ő körülötte forgott a világ a húszas években. Származik viszont egy akaratlan előnye is Ortegának ezekből az állandó és részigazságai ellenére is hibás határátlépésekből. Ezek nélkül a *Tömegek felkelése* megmaradt volna tudománytörténeti klasszikusnak, kevesek által olvasott, ám sokak által nagyra becsült tudományos mesterműnek. *Szélsőséges népszerűségét a mű tehát legnagyobb szemléleti hibájának köszönheti.*

Dr. Kiss Endre

A bagolyfészek ura (fotó: Ózsvár Sára)

Schiff Júlia

Kitelepítettek 1951-ben

A szalmatetőn átszivárog az esővíz
és mi, gyerekek, kezünkben lábasokkal
és tepsikkel a gerendákon egyensúlyozunk.
A szél önmagával fogócskázik,
fütyül a fedőszéken és orgonáján improvizál
mielőtt elfújja fejünk fölül a szalmatetőt.

Reggel a tisztára söpört telepen házaink:
partra vetett ősállatok csontvázai.
Csendben terülnek el,
mintha még idejük se lett volna
segítségért kiáltani.

Kató Zoltán

DIOGENÉSZ

„Ha a szinópéiek száműzetésre ítéltek engem, én arra ítélem őket, hogy maradjanak otthon!"
Diogenész

NAGY SÁNDOR: Mit tehetek érted, ó, bölcs? Kérj bármit, megadom, a világ ura vagyok!

DIOGENÉSZ: Nem ismerlek! Ki vagy?

NAGY SÁNDOR: Nagy Sándor...

DIOGENÉSZ: Óhhh, Sándor vagy, akit nagynak hívnak! Miért?

NAGY SÁNDOR: Mert hiszen nagy vagyok, enyém az egész világ...

DIOGENÉSZ: Határait nem ismerjük, ezért végtelen, a világ mégsem lehet oly nagy, ha magad is nagynak nevezheted...

NAGY SÁNDOR: Bölcs, nyisd ki szemed! Bújj ki hordódból, melyből semmit se látsz. Nézz körül! A hordó bort érlelni jó, a bölcsességet csak megposhasztja. Vigyázz! A végén a szakállad még megdohosodik. Lennél inkább sztilita, mint porban fetrengő trilobita! Oszlopodról messze látnál, nem kérdeznél ostobaságokat, felismernéd miért nagy a Sándor...

DIOGENÉSZ: Látom, beszélni azt tudsz! Dicséred is magad eleget. Legyen, teljesítsd ígéretedet.

NAGY SÁNDOR: Örömmel, bármi legyen is az...

DIOGENÉSZ: Óhhh, világ ura! Kérlek, lépj kicsit arrébb: ne vedd el a napot e porban fetrengő kis féreg elől...

NAGY SÁNDOR: Bölcs, merész vagy! Ha nem lennél olyan okos, még azt hinném: ostoba...

DIOGENÉSZ: Remek...

NAGY SÁNDOR: Más nem is lehetnél, ha a világ urát sértegeted. Ám legyen! Süssön rád a nap, és... maradjon helyén a fejed.

DIOGENÉSZ: Köszönöm! Kedves tőled!

NAGY SÁNDOR: Szóra sem érdemes, a nap ingyen van. Viszont én is kérek tőled valamit, bölcs öreg.

DIOGENÉSZ: Akkor még sincs ingyen! Nem is lehet. Világodban, te Nagy, mindennek ára van...

NAGY SÁNDOR: Ne zsörtölj, nem cserébe kérem...

DIOGENÉSZ: Mondjad, legyen.

NAGY SÁNDOR: Tedd fel a sisakom!

DIOGENÉSZ: Nem indulok harcba, ha mégis, a sisak csak zavarna...

NAGY SÁNDOR: Ne félj, sisakom belül hideg vas, kívül színarany, másnak nem adom...

DIOGENÉSZ: Velem most miért teszed?

NAGY SÁNDOR: Végszükségből...

DIOGENÉSZ: Bajban lennél, uram? Te, a világ ura? A Nagy?...

NAGY SÁNDOR: Rendben, Dio, szólíts csak Sándornak, belátom kemény dió vagy!

DIOGENÉSZ: Fülöp fia Sándor, a Makedón...

NAGY SÁNDOR: Figyelj, tedd fel a sisakot, aztán beszélj. Mit látsz? Mit érzel? Ebben a sisakban hódítottam meg Perzsiát, majd az egész világot! Na, siess, tedd fel!

DIOGENÉSZ: Legyen hát, legyen. Add ide cifra tökfödődet...

NAGY SÁNDOR: Dio, vigyázz, ne vidd túlzásba a bizalmaskodást, öregem!... Na, mit látsz?

DIOGENÉSZ: Hogy röhögnek a katonák itt körös-körül...

NAGY SÁNDOR: Mit érzel?...

DIOGENÉSZ: Sajnálom őket, mert szépek, fiatalok és halottak...

NAGY SÁNDOR: Sajnálod őket? Halottak? Miért?

DIOGENÉSZ: Mert kacagnak világhódító sisakod láttán! Míg nem volt fejemen, rajtam még csak nem is mosolyogtak. Most teliszájjal röhögnek...

NAGY SÁNDOR: Mert a sisak a Te fejeden van!...

DIOGENÉSZ: Eddig nem nevettek, sem az én torzonborz fejemen, sem most a te födetlen, védtelen fejeden. Csakis a sisakon nevetnek, mi máson?... Nicsak, már nem nevetnek!

NAGY SÁNDOR: Nem hát, beszéded hallva, fejüket féltik, mert a világ urával sosem lehet tudni, türelme meddig terjed... bölcsebbek nálad, meglehet.

DIOGENÉSZ: Meglehet azok, de nem sokáig. Ma, jókedvedben – nagy nap ez! – lehet megbocsátasz a nevetésért, élhetnek még néhány napot...

NAGY SÁNDOR: Hagyd most őket, beszélj a sisakomról!

DIOGENÉSZ: Sisakodat viselve, csak előre látok. Mérlegelni, összehasonlítani nincs esélyem. Buta leszek, mint egy harci ló, és érzem, harc lesz újra, meg újra. E sisakkal a világ végére kell menned, aztán, ha már mind a tiéd, rohanhatsz vissza a másik szélére, oda-vissza, örökkön örökké...

NAGY SÁNDOR: De miért?

DIOGENÉSZ: Hogy el ne vesszen a világod, és egészen csak neked maradjon, te Nagy, tele kis félelmekkel...

NAGY SÁNDOR: Elhallgass! Nézz magadra te koldus! Mi van neked? Semmi, csak ez a lyukas, korhadt hordó! Lőrét tartani sem jó, pusztán a bizonytalan tudományod oltalmazza a hajnali hűvösben...

DIOGENÉSZ: Haragszol uram? Ne tedd! Itt a sisakod, vedd vissza, helyezd oda, ahol a helye: babérkoszorús, szép fejedre. Látod, ha csak néhány pillanatig rossz helyre kerül, katonáid azonnal nevetnek, kedélyed meginog, birodalmad máris merül...

NAGY SÁNDOR: Bölcs vagy, nem haragszom – sem rád, sem katonáimra. Ők dicsőségem igazi hordozói. Ők a dicsőség maga!...

DIOGENÉSZ: Ezt szépen mondtad! Hurráááá! Hurrááá! Mi sem haragszunk rád...

NAGY SÁNDOR: Tessék, megint kezdi!

DIOGENÉSZ: Nem kezdem én! Soha nem is hagytam abba...

NAGY SÁNDOR: Boros ajkak helyett, poros a szakállad, te hordólakó! Szép kis filozófia, mondhatom, valami jobbra, vidámabbra cserélhetnéd...

DIOGENÉSZ: Nincs ötletem, segíts uram. Én sisakodat felpróbáltam, most próbáld ki te a hordómat...

NAGY SÁNDOR: Mit beszélsz?!

DIOGENÉSZ: Igen, igen! Hogy beszélhetsz te úgy, rólam és hordómról, ha engem nem is, de legalább a hordót belülről nem ismered?

NAGY SÁNDOR: Én a hordóban?! Félrebeszélsz!

DIOGENÉSZ: Igen, igen! Azt mondod, a világot meghódítottad? A világ ura vagy? A hordómat még nem foglaltad el...

NAGY SÁNDOR: Mindent meghódítottam, mi arra érdemes! Korhadt, üres hordód percig sem érdekel, maradjon csak teljesen neked, a te világod...

DIOGENÉSZ: Azt mondod, hordóm üres. Gyere, töltsd meg tartalommal...

NAGY SÁNDOR: Öreg, bölcs barátom. A mai nap szeszélye lásson hát vendégül hordódban, legyen. Leszállok lovamról, elfogadom a meghívást, ha kis helyet szorítasz nekem. Ígérd meg, hordód sem el nem gurul majd, sem nem ver csapra minket senki! Zavarna...

DIOGENÉSZ: Nem uram, le van az rendesen horgonyozva, nem gurul, s a bort mit én kínálok nem csapolja senki. Gyere, kerülj bátran beljebb.

NAGY SÁNDOR: Zeuszra, tágasabb itt nálad bent, mint kintről elképzeltem. Semmid sincs ezért van helyed. Látom, a porba firkálsz, rajzolgatsz, abban kedved leled.

DIOGENÉSZ: Igen, Sándor, te Nagy, ha így folytatod még végül nagyra tartalak. Szép lesz!

NAGY SÁNDOR: Köszönöm, öreg, hogy nyelved fenését rajtam abbahagytad.

DIOGENÉSZ: Megtisztelsz engem s otthonom, vendégem vagy! Tisztellek téged és világodat elismerem.

NAGY SÁNDOR: Milyen szép a béke!

DIOGENÉSZ: Igen, harc után és előtt, itt nálam megpihensz. Világ meghódítója, megérint a csend, mikor az akarat alszik, és nem tör semmire. Élvezed a békét, még ha sokra nem is tartod...

NAGY SÁNDOR: Szigorú vagy, de tévedsz, kedves Diogenészem. Bölcs vagy, mégsem ismersz, sem a világot, egészen. Neked is van mit tanulnod tőlem!

DIOGENÉSZ: Igen?

NAGY SÁNDOR: Most megleplek! Ha nem lennék Nagy Sándor, helyedben-hordódban, szívesen lennék... Diogenész! Na, mit szólsz ehhez! Mit mondtam feléri ész?

DIOGENÉSZ: Úri szeszély! Ismétlem pihensz. Habár, belátom, az istenek az Olympuszon pihennek – ott a helyed – te mégis nálam vagy, itt a hordóban,... valóban, ha belegondolok, van benne valami,... ez is olyan dolog, mint a csomó Gordiuszban? Csodálkozol? Hallottam híredet! Az eset pengédet s erődet dicséri, nem türelmedet, de illik hozzád, tetszik a történet. Szerte-széjjel mesélik, kétségkívül fennmarad...

NAGY SÁNDOR: A csomókat és feladványokat nem szeretem. Inkább beszéljünk rólad, öregem. Látom, ott a lámpásod! Hallottam róla: néha délben útra kelsz s a napon aggályos arccal lámpásod lóbálod. Embert keresek! Embert keresek! – kiabálod, de hiába, mégsem találod. Ugatva, kacagva szaladnak utánad a kutyák és az utcagyerekek. Micsoda ötlet! Bölcs vagy, mégis rossz helyen keresed a ritka fajt. Nem ott kell azt keresni!...

DIOGENÉSZ: Hát hol, uram? Mondd, te már találtál egyet is? Na, jó, rajtad kívül, de azért ne ámítsd magad...

NAGY SÁNDOR: Ritka, de láttam már! Igen, rátaláltam. Reménytelen, vesztett csatában, mert csak ott terem az, akit te rossz helyen, lámpással keresel. Élte kérészélet! Szerencsés, ha majd emlékeznek rá! Ennyi marad belőle: a vágy és az emlék, a remény, hogy megismétlődhet e rövid, bizonytalan tünemény. Ennél többet az istenek sem ígérnek...

DIOGENÉSZ: Jól beszélsz, fiam! Most menj, kövesd véredet és az utat, mit a történelem bejárnod megenged. Sorsodnak foglya vagy, de nagyszerű sors ez! Megemlékeznek majd rólad...

NAGY SÁNDOR: Igazad van, megyek. Máris túl sokat időztem itt nálad, de jólesett. Kint az én, bent a te világod. Elfogadom ezt és így szeretem. De nem megyek, míg meg nem mondod: ha nem lehetnél Diogenész, ki lennél szívesen?

DIOGENÉSZ: Csakis Diogenész lennék, újra meg újra. Korlátlanul szabad...

NAGY SÁNDOR: Percig sem cserélnél velem?

DIOGENÉSZ: Nem, uram! Kérlek, add szavad: ha az egész világot le is igázod, ha megtalálod, hagyod virágozni az erényes szabadságot, mi lehet öncélú, mégsem akar semmit önmagáért.

NAGY SÁNDOR: Szavamat adom! Elég a locsogásból, lovamat, sisakomat, kardomat ide! Megyünk tovább! Öreg bölcs, emlékezni fog rád a világ! Nagy leckét kaptam tőled, még ha nem is nálad jártam ki az iskolát!

AMERIKAI MAGYAR HALOTTAINK 2021-BEN

MAJLÁTH ISTVÁN

A montreali Magyar Krónika alapítója és kiadója, a helyi magyar közösség aktív tagja. Magyarországon született 1930-ban. 1947-ben Kanadában telepedett le. A BMW-nél épített karriert. Amikor 1999-ben nyugdíjba ment, megalapította feleségével – Máriával – a Magyar Krónika című nyomtatott kéthetente megjelenő lapot.

BÓJTOS LÁSZLÓ

Tiszteletbeli magyar főkonzul, hosszú évekig a Magyar Baráti Közösség gondnoka, a clevelandi magyar élet meghatározó alakja volt.

Vádosfán született 1931-ben. Apja evangélikus lelkész volt. 1950 és 1954 között a Budapesti Műszaki Egyetemen tanult. Budapesten építészként dolgozott. 1956-ban feleségével, Györgyivel Clevelandban telepedtek le, ahol László kezdetben rajzolóként dolgozott, és végül sikeres építészeti gyakorlatot folytatott. Az évek során számos épületet tervezett, köztük nyolc templomot. 1968-ban a Magyar Baráti Egyesület egyik alapító tagja volt, majd az Amerikai Magyar Szervezet elnöke, a Magyar Koalíció igazgató tanácsában és a Clevelandi Magyar Fejlesztési Testületben tevékenykedett. 1992 óta töltötte be a tb. főkonzuli tisztséget.

KRISTÓFFY IVÁN

A Massachusettsi Magyar Egyesület egyik fő alapítója, hosszú ideig elnöke, legfőbb megvalósítója, Bostonba érkezésétől haláláig hűséges és lelkes támogatója. A Hollóssy Gyuri alkotta 1956-os emlékmű fő szervezője. Munkássága kiemelkedő, rengeteget tett a magyar-amerikai közösségért, magyar és erdélyi-magyar kapcsolatokért és oktatásért. 90 éves volt.

BARTÓK PÉTER

Életének 97. évében elhunyt Bartók Béla kisebbik fia, a Bartók Records tulajdonosaként számos Bartók-mű revideált kiadásával, valamint hasonmás kiadásával járult hozzá édesapja életművének gondozásához. Visszaemlékezését édesapjáról egy 2017-ben készült dokumentumfilm örökíti meg. 1941 végén hagyta el Magyarországot, szülei után hajózott az Egyesült Államokba, ahol a haditengerészetnél szolgált.

Apám című könyvében a Bartók család utolsó budapesti lakásában folyó életről, édesapja zeneszerzői és népzenekutatói munkájáról írt.

KORNAI JÁNOS

A Széchenyi-díjas közgazdász, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a Harvard Egyetem és a Corvinus emeritus professzora, a francia becsületrend kitüntetettje, a svéd, amerikai, és más akadémiák tiszteletbeli tagja 93 éves volt.

Számos külföldi egyetem hívta meg vendégprofesszornak: 1966-ban a Sussexi Egyetem, 1968-ban és 1973-ban az amerikai Stanford, 1970-ben a Yale, 1972-ben és 1983-ban a Princeton, 1976-77-ben a stockholmi és 1984-85-ben a Harvard Egyetemen tanított. 1972-1977 között az ENSZ Fejlesztéstervezési Bizottságának alelnöke volt.

Az Amerikai Tudományos és Művészeti Akadémia, a Brit Akadémia, a Svéd Királyi Akadémia, a Finn Tudományos Akadémia és az Amerikai Tudományos Akadémia külföldi tagjává választották, a torinói Tudományegyetem pedig díszdoktorrá nevezte ki. Önéletrajza 2005-ben jelent meg, ezt követte a japán kiadás, majd 2007 elején az angol változat. Munkásságáért a német Humboldt-díjat, 1997-ben a francia Becsületrend tiszti fokozatát kapta meg. 2001-ben a stockholmi Közgazdaságtudományi Egyetem, 2003-ban a várnai Közgazdasági Egyetem és 2013-ban a pozsonyi Páneurópai Főiskola díszdoktorává avatták.

CSIKSZENTMIHÁLYI MIHÁLY

Az Olaszország Királysághoz tartozó Fiumében született 1934-ben. Egyetemre USA-ba ment, ahol pszichológiát tanult. Amikor már professzor lett a Chicagói Egyetemen egy érdekes területet fedezett fel magának, olyan emberekkel készített interjúkat, akik szívesen sportolnak, sakkoznak, táncolnak, illetve művészkednek, akiket lekötaz alkotás élménye és szinte transzba esnek tőle, elfeledik a való világot. Így születetett meg a flow-élmény, mellyel kezdetben elvont gondolkodása miatt kudarcot, de később hatványéves korában komoly világhírt szerzett, a Flow című könyve fogalommá vált a pszichológiában.

BITÓ LÁSZLÓ

A glaukóma kezelésében áttörést jelentő gyógyszert kifejlesztő orvoskutató jelentős irodalmi tevékenységével is felhívta magára a figyelmet.

1956-ban az Egyesült Államokba emigrált és a Barud College-ban kezdte, majd a Columbián folytatta orvoskutatói karrierjének építését. A szem öregedésével foglalkozott, a nevéhez fűződik a 2002-ben az év gyógyszerének választott Xalatant, amely a vakságot okozó glaukóma kezelésében a műtéti beavatkozást egyes esetekben szükségtelenné teszi.

Hazaköltözése után több regényt írt, publicisztikái, esszéi rendszeresen jelentek meg a hazai sajtóban. Első kötetében az 1956-os élményeit dolgozta fel.

BALOGH S. ÉVA

A Pécsett született történész, újságíró, elemző, 85 évesen hunyt el. Húszéves volt, amikor 1956-ban Kanadába került, az ottawai Carleton Egyetemen szerzett történelemből diplomát, majd a Yale Egyetemen diplomázott és doktorált, ahol később kelet-európai történelmet tanított.

2007-ben alapította meg a Hungarian Spectrumot, mely a magyar belpolitika legfontosabb kérdéseit naponta tárgyalta. A világ számos magyar vonatkozású intézménye, például a State Department, különböző illetékes diplomáciai testületek, kutatóintézetek, a Hungarian Spectrum angol nyelvű blogjából nyerték a Magyarországgal kapcsolatos információik jelentős részét. Az Amerikai Kongresszusi Könyvtár jegyzi az elképesztő mennyiségű kutatást, rendszerezést, archiválást igénylő blog, az angol nyelvű magyar sajtó legjelentősebb képviselőjének írásait.

DR. SZILÁGYI PÉTER

Emlékbeszéd Kunckelné, született Dengeleghi Fényes Ildikó ravatalánál

Kunckel Dietrichné, született Dengeleghi Fényes Ildikó (Budapest 1937. okt. 11. – Budapest 2021. november 28.) személyében olyan nemzettársunktól búcsúzunk, akinek nemcsak a magyarság nagy családjának építése terén vannak elévülhetetlen érdemei, hanem a saját, szűkebb családja körében is követendő példát mutatott: hű társként, feleségként, gondos édesanyaként és nagymamaként. Mindannyiunk számára pótolhatatlan veszteség a magyarság kiemelkedő vezetőjének elvesztése, azonban élete és munkássága, valamint a magyar közösségért való végsőkig kitartó, odaadó fáradozása maradandó példa számunkra.

„Emlékezzetek rá, mi nem azért jöttünk el, hogy jobban éljünk, hanem hogy innen segítsük Magyarországot." – tanította édesapja Venezuelában, és ő szívén viselte ezt a gondolatot egész életében. Magyar kötődését erősítették azok a fontos magyar irodalmi művek, melyeket családi körben olvastak fel nyaranta. Mivel magyar iskolába nem járhatott, ennek köszönheti, hogy megtanult magyarul olvasni. Később – amerikai egyetemi tanulmányai idején – édesanyja segítő iránymutatásai alapján sajátította el anyanyelvünk írásbeli szabályait sűrű levelezésük során. Bár történész szeretett volna lenni, édesapja tanácsára, aki fölismerte Ildikó Asszony logikus gondolkozását, a fizikát választotta. Így lett Venezuela első női fizikusa, akinek racionális, rendszerben való gondolkozása egész életét végigkísérte és a közösségépítő munkáját is segítette.

Családjában ugyanazokat az értékeket hitte és vallotta, amelyeket szélesebb körben is átadott másoknak. Mindezek által válhatott a magyar közösségek kiemelkedő szellemi vezetőjévé. De bárhol is élt a világban, bármely történelmi fordulat idején, ő mindig cselekedett hazája és nemzettársai érdekében: 1956-ban az Amerikai Egyesült Államokban egyetemistaként ruhát gyűjtött, fordított, tolmácsolt; segítve az emigrálásra kényszerült magyar fiatalokat.

Életének meghatározó élménye volt Mindszenty József bíboros venezuelai látogatása, akit sajtóreferensként segített utolsó külföldi, latin-amerikai útján 1975-ben. A bíboros hazatérése előtt Ildikó Asszonynak adta át testamentumát, amelyben kérte, hogy mindenhol, ahol magyarok élnek, készítsék el a saját katasztereüket, hogy legyen egy magyarokról készült nyilvántartás. A testamentum még aznap este továbbításra került minden ismert magyar szervezet számára. A bíboros utolsó útjának, Ildikó Asszonnyal való találkozásának köszönhetően a venezuelai magyar közösség újra felvirágzott. Felismerték az egymásért való fáradozásaikban és a magyarságuk megélésében rejlő erőt.

Kiemelkedő szerepet vállalt a magyar diaszpóra regionális, országhatárokon átívelő kapcsolati hálójának kialakításában is – az 1990-es évek elején a Magyarok Világszövetsége keretében, a Venezuelai Magyar Szervezetek Koordinációs Bizottságában, majd 2004-től a Latin-Amerikai Magyar Országos Szervezetek Szövetségének vezetőjeként.

A Magyar Diaszpóra Tanács 2011-es magalakulásától kezdve a latin-amerikai szekció regionális elnökeként lelkiismeretesen végezte munkáját a dél-amerikai magyarságért. Regionális elnöktársaival együttműködve a diaszpórában élő valamennyi magyar nemzettársunkért tevékenykedett, számos javaslata segítette a közös munkát. Kezdeményezésére a diaszpórában élő, több ezer, magyar felmenőkkel rendelkező fiatal szerezhetett meghatározó élményeket Magyarországon a Rákóczi Szövetségen keresztül megvalósuló Határtalanul! Diaszpóra Program keretében.

Ildikó Asszonynak köszönhetően a dél-amerikai országok magyar közösségei olyan partneri kapcsolatot építettek ki, mely a közös célok megvalósítása érdekében való összefogáson és egymás segítésén alapul. Példaértékű az az összeztartás, amely napjainkban is jellemzi a közösséget, és amelynek egyik fontos megnyilvánulása az egész kontinensre kiterjedő magyar nyelvoktatási program beindítása.

A Venezuelában bekövetkező politikai és gazdasági válság idején is a magyar közösség sorsáért aggódott; azon fáradozott, hogy az anyaország segítő kezet nyújtson a nehéz helyzetbe került venezuelai nemzettársaink és hozzátartozóik számára. Aktívan segítette nemcsak a venezuelai magyarok hazatelepítési programját és a Magyarországon történő beilleszkedésüket, hanem lelkiismeretesen és odaadóan támogatta a Caracasi Magyar Házat, a Venezuelában maradt magyarokat is. Majd később férjével együtt Ő is Magyarországra telepedett. Itthonról is aktívan folytatta a LAMOSZSZ vezetésével kapcsolatos teendőit és aktív részvevője lett a visszidensek, azaz a Magyarországról elszármazott, de Magyarországra visszatelepedett magyarok közösségének is.

Türelemmel viselt betegsége idején is hazáját és nemzetét szolgálta, szűkebb és tágabb közösségének sorsát egyengette, valamint testvére, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat fiatalon elhunyt alapítója, Csilla von Boeselager, született Fényes Csilla emlékének megtartásán fáradozott.

Hálás szívvel tisztelegünk mi is Ildikó Asszony és gazdag életműve előtt. Magyarország Kormánya és Miniszterelnökség Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkársága nevében kegyeletet bús szívünk, őszinte részvétünket és együttérzésünket fejezzük ki a gyászoló családnak.

Emléke legyen áldott!

(Szerkesztett szöveg)

ISTEN VELED, IMOLA!

Fónyad-Joó Imola (1942–2022)

Összeszorult torokkal búcsúzom Fónyad-Joó Imolától. Gyerekként szülei is ismertem Budapesten. Itt, Ausztriában szövődött közöttünk szilárd kollegiális kapcsolat, mely az utóbbi években barátsággá formálódott. Légies, gyönyörű, művelt teremtés, páratlan zenei ízléssel, stílusérzékkel, hajszálpontos ítélőképességgel – alakult ki róla a véleményem az évek során.

Joó Imola Budapesten látta meg a napvilágot egy, a holokauszt idején közismerten zsidómentő, s az elesettek, üldözöttek, gyengék iránti segítő szeretetet gyakorló családban. Joó Sándor, a budapesti Torockó téri református templom lelkipásztora és Máthé Imola zongoraművész hat gyermeke közül (Sándor, Gyula, Imola, András, Géza, Árpád) ő volt az egyetlen leány. S az ifjú Mező László is sokáig náluk lakott, majdnem mint 7. gyerek.

Imolát kezdetben édesanyja – aki Bartók-növendék volt – tanította zongorázni, majd a Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskolában Zempléni Kornél növendéke lett. Bár kitüntetéssel végzett a „konziban", a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára mégsem vették fel. „Jobból is megárt a sok" – mondták, u.i. testvére, Árpád – aki híres karmester lett – ekkor már csodagyerekként a főiskolán tanult. A valódi ok az volt (az ötvenes évek végén járunk), hogy édesapja nevezetes prédikátor volt, akinek cikkei, fordításai, igehirdetései egyházi lapokban jelentek meg. Imolának emigrálnia kellett, hogy a bécsi főiskolán folytathassa tanulmányait Hans Graf koncertosztályában. Főiskolásként újságkihordással kereste kenyerét. 1969-ben elnyerte „Bécs város díját". Koncert és pedagógiai diplomáját egyaránt kitüntetéssel szerezte meg. Diplomamunkája a Kodály-módszer jelentőségéről szólt a zongoristák számára. A későbbiek során mesterkurzusokon vett részt Sebök György, Guido Agosti és Paul Badura-Skoda professzoroknál.

1971-ben tanári állást kapott a mostani Zeneművészeti Egyetemen. Kezdetben különféle hangszereseknek tanított kötelező zongorát, majd 1976-tól a zongora előkészítő osztályt vezette. 2004-ben habilitált, végül professzor emerita lett. 2002 és 2007 között a pozsonyi Konzervatóriumban is tanított. Pályafutásának mérföldköveit az Ausztriában, Kanadában, Japánban, Koreában és Magyarországon tartott előadások, workshopok és mesterkurzusok jelentik. Rendszeresen szűrizett nemzetközi versenyeken. A művek megszólaltatásánál mindenekelőtt fontosnak tartotta a megfelelő, biztos alapokon álló technikai felkészültséget, s a zenei szöveghez való teljes hűséget. Korábbi tanítványai közül többen keresett szólisták, egyetemi tanárok lettek.

Zenekari koncertek szólistájaként szerepelt Erdélyben, Ausztriában és Németországban. A bécsi Musikverein nagytermében a K.u.K. Szimfonikus Zenekarral történt fellépése volt zongorista életpályájának csúcspontja. 2007-ben megkapta az egyetem Arany Érdemkeresztjét.

Életének három legnagyobb dicsőségeként gyermekeit: Áront, Victóriát és Gábort emlegette.

Hihetetlen: idén, május 30-án lett volna 80 éves.

Drága Imola! Hatalmas űrt hagysz magad után. Múlt, jelen és jövő eggyé vált Nálad e két szóban: Isten Veled!

RADICS ÉVA

In memoriam Zelenka István

(Budapest, 1936. július 30. – Genf, 2022. január 3.)

A magyar származású oszträk, később svájci zeneszerző, előadóművész és hangmérnök 20 éves korában, 1956-ban budapesti zeneakadémiai tanulmányait félbeszakítva Bécsbe emigrált, ahol Karl Schiske és Hans Jelinek (zeneszerzés), valamint Hans Reznicek (fuvola), Erwin Christian Scholz (zongora) és Erwin Ratz (formatan) tanítványa volt a Zeneakadémián. Diplomája megszerzését követően zenetanárként dolgozott, 1961/62-ben pedig ő vezette az első elektronikus zenei stúdiót a bécsi Zeneművészeti Főiskolán, ahol 1962-ben zeneszerzésből I. díjat kapott. Többször részt vett a „modern zene Mekkájában", Darmstadtban az Új Zene Nemzetközi Fóruma nyári tanfolyamain, s az ott hallottakat beépítette műveibe. 1960-ban megkapta az osztrák állampolgárságot. 1962-ben hangmérnök és művészeti vezető lett a genfi lemeziparban. 1966-ban vette feleségül Garay Katalint, akivel 55 éven át mintaszerű házasságban élt. 1976-ban honosították svájci állampolgárrá.

A Radio Suisse Romande hangmérnökeként, illetve felvételvezetőjeként dolgozott, műsorvezető, lemezfelvételi menedzser és a progresszív zenei adások felelőse, később zenei igazgatója volt (1976-2001), majd a genfi Conservatoire de musique de Genève tanáraként kortárs zenei előadásokat tartott (1981–2001). 1982-ben társalapítója volt a Digitalismus csoportnak, 1983-ban pedig az Edition Zwachen kollektív magánkiadónak. Zenés színházi-, zenekari-, kamara- és vokális, szóló hangszerre írott, valamint elektroakusztikus műveket komponált. Zenéjében kísérleti irányt követett, különböző kortárs technikákat alkalmazva. Több kompozíciójában a kimondott és leírt szóból kiindulva a befogadó közönség bizonyos értelemben maga is előadóvá válik, akit arra ösztönöznek, hogy úgy viselkedjen, hogy minél több, a szerzeményt megújító lehetőség és kérdés merüljön fel – John Cage hagyományai szerint. A hangzó anyag egy olyan folyamattá válik, amelyben a zeneszerző, az előadó és a befogadó közötti hagyományos hierarchikus rend, szigorúság és szerepmegosztás felfüggesztésre kerül. 1995-ben kezdte meg előadóművészi tevékenységét. 2000 óta számítógépen generált képeket alkotott. Első kiállításaira 2002-ben került sor. Abram Tertz nyomán vallotta, hogy *„nincsenek érdektelen tárgyak vagy dolgok a világon mindaddig, amíg van egy művész, aki tágra nyitja a szemét, és az együgyű ember értetlenkedő tekintetével tekint rájuk"*.

A 86 éves muzsikust hosszú szenvedés után egy genfi kórházban érte a halál. Béke poraira!

RADICS ÉVA

MARGARETE WAGNER

Moritz Gans von Lúdassy kapcsolata Magyarországgal

A magyar származású író, majd az 1848 márciusa utáni időszak vezető újságírója, Moritz Gans von Lúdassy (Lúdasi) (1829–1885) zsidó szülők fia volt, Pesten tanult és leányintézetben tanított. 1848-ban, mindössze tizenkilenc évesen részt vett a magyar forradalomban, közben szerkesztette az *Esti lapok* című újságot, 1849-ben pedig kiadott egy német nyelvű brosúrát a magyar hadviselésről.

A szabadságmozgalom elfojtása után folyamatosan fordította magyarból Vörösmarty Mihály és Petőfi Sándor műveit, angolból Harriet Beecher Stowe, Tobias Smollett, Henry Fielding, William Gilmore Simms és franciából Frédéric Soulié alkotásait.

Amnesztiája után Bécsbe ment, megalapította a *Wiener Telegraph* című napilapot, majd 1853-ban a *Morgen-Post* főszerkesztője lett. Három nagy sikert aratott horrorregényt és történelmi erkölcsi-leírást alkotott, melyek mindegyike Magyarországon játszódik. Sigmund Schlesingerrel (1832–1918) együtt szerkesztette a *Wiener Familienblatt Der Feierabend*-et, és vele együtt írta 1858-ban a *Városbővítés után* című bohózatot is, amelyet a *Theater an der Wien*-ben adtak elő.

1858-ban átvette a *Der Progress* napilap vezetését, 1860-ban a *Sürgöny* és *Pester Lloyd* pesti politikai lapok tudósítója, és a magyar liberális politikus Deák Ferenc (1802–1876) bizalmasa lett, akivel 1864-ben együtt publikált a bécsi *Die Debatte* és a pesti *Magyar világ* című napilapokban. Részt vett az osztrák-magyar kiegyezés tárgyalásain, amint azt *Három év alkotmányvita* (1865) című szenzációs könyve tanúsítja. 1868-ban gróf Andrássy Gyula (1823–1890) működése alatt magyar sajtófőnök volt. Friedrich Freiherr von Beust (1809–1886) és Andrássy megbízásából szerkesztette a *Debatte in Wien* (Viták Bécsben) című lapot, amely 1869 és 1878 között napilapként jelent meg. Végül a Külügyminisztérium sajtóirodájában dolgozott. 1867-ben a monarchia alkotmányos megalakításáért végzett szolgálataiért örökös nemessé emelték, Laura Frisch-sel kötött házasságából származott fia Julius (1858–1922), aki újságíróként és íróként is tevékenykedett.

*Frédéric Soulié*s és *Eugène Sue* radikális, és a szenzáció minden igényét kielégítő felkapott regényei, valamint a pikáns francia erkölcsi regények hatása alatt készült három kiterjedt szórakoztató regénye is nagy népszerűségnek örvendett a sötét bűnök és erotikus, sikamlós helyzetek pompás leírása miatt.

A Mária-Terézia kori, négykötetes bűnügyi és családi regénye, a *Der Hexe Töchterlein* 1854-ben és 1858-ban jelent meg (A Kárpát-boszorkány leánya címmel). Ebben a komolytalan és házasságtörő *Arthur von Erzfaly* gróf elcsábítja és teherbe ejti Therese-t, az ártatlan német kereskedő lányát, annak bűnös olasz mostohaanyja parancsára. A gróf azonban nem annyira elvetemült, inkább gyenge jellem, Therese mostohaanyjának engedelmes szerelmi rabszolgája.

A csábító viszont váratlanul beleszeret fiatal áldozatába, és az áldozat is belé – kissé összhangban van a napjainkban népszerű „me too"-val. De csak a regény végén, amikor a gróf végre megözvegyült és szabad lesz, lehetséges a házasság. Időközben azonban Therese a titokzatos „Kárpát-boszorkány lányává" változott, vagyis bölcs nő és egy már házasságban élő lány anyja lett.

A „magyar boszorkány" motívuma a köznépből pozitívan bontakozik ki, aki végső soron tudásával és gyógynövényekkel gyógyító művészetével önállóan hozzájárul a társadalom jóléthez, akárcsak az öreg Schacht boszorkány a *Die Geheimnisse der Schachtizburg* (Schachtizburg titkai) Gans-Ludassy által 1854-ben publikált négykötetes regényében, Báthory Erzsébet.

Itt Gans von Lúdassy a Báthory Erzsébetnek tulajdonított gyilkossági történetet idézi meg egy hosszú, horrorral és lovagromantikával gazdagon díszített ötörténeten keresztül. A jogbizonytalanságot és az erkölcsi hanyatlást ábrázolja egy politikailag szakadt Magyarországon, amelyet egy opportunista nemesség gyengített meg. A nagyon fiatal, kiskorában árván maradt Erzsébet erkölcsileg romlott nagynénje Klára felügyelete alatt áll, aki vérszomjas terrorcsapatot vezet a törököktől fenyegetett Vág-menti kastélyának boltozatos pincéjében, megengedve nekik a fékezetlen kegyetlenséget és a bosszúvágyat. A koraérett Erzsébet, a gazellaszerű sötét szépség megszokta, hogy habozás nélkül elvet minden korlátozást.

Elcsábítja Patak Ferit, egy régi magyar nemes, de elszegényedett családból származó fiatalembert, bár az már a jámbor és erényes fogadott nővérének, Katiczának volt a jegyese. Minden erkölcsi gátlás nélkül titkos szerelmi kapcsolatba lépnek egymással, amelynek véget vet Erzsébet nemes és erkölcsileg szigorú unokatestvére, Gergely, aki – az öreg Schacht-boszorkány segítségével – még a nyüzsgést is beszünteti Klára néni kastélyában. Míg Erzsébet vigyáz a lányára, aki ebből a szegény emberekkel való heltelen és becstelen kapcsolatból származik, Ferinek, Gergely pozitív hatása alatt, eszébe jut menyasszonya, Katicza iránti erkölcsi kötelességére, és elutasítja Erzsébet új csábítási kísérletét, mire Erzsébet bosszút esküszik.

Beveti magát Pozsonyban – testvére védnökségе alatt – mindenféle társasági mulatságba, és egyre inkább érvényesíti kíméletlen és erőltetett csáberejét, hogy a legnagyobb hatalmú férfit megnyerje. Érdekházasságot köt Nádasi Ferenccel, az ország leggazdagabb mágnásával, de mértéktelen hiúságában továbbra is számos családi hízelgését élvezi.

Bátyja és férje halála után, mindkettőjüktől örököl. Komolytalan életmódja miatt Pozsonyban a nép haragja ellene fordul, ami egyre nyilvánvalóbbá válik.

Felgyújták városi palotáját, és Erzsébet visszavonul Schachtizburgba, Csejte várába. Azt hiszi, hogy ott az örök fiatalság és szépség titkának nyomára akad. Három segítőjével tökéletesen működő gyilkoló gépet fejleszteti ki azért, hogy szép testét mindig a fiatal, ártatlan lányok szívének friss vérében fürössze.

Ironikus módon János, Erzsébet egyik gyilkos társa beleszeret Feri eltűnt menyasszonyába, Katiczába.

Erzsébet szenvedélyes és előkelő szépségének ez a szőke és szelíd ellenpólusa, így a kíméletlen és szexuálisan agresszív mágnásnő titkos ellenfele lesz.

Csak az utolsó pillanatban ismeri fel a teljesen embertelenné vált Erzsébet, hogy kis híján saját gyermeke vérében fürdik.

Kegyetlen kíváncsiságában elmesélteti áldozata életörténetét, ebből megtudja, hogy a gyönyörű Gyöngyike nemcsak gyermeke, hanem gyűlölt unokatestvérének, Gergelynek a menyasszonya is. Gergely fiatalkorában szerette őt, de hatalompolitikai és családi megfontolások miatt mellőznie kellett. Azóta gyűlöletét üldözte őt, és bosszút akart rajta állni, éppúgy ahogy mindenkit gyűlölt, és bosszúra szomjasan üldözte, aki meghiúsította a kívánságait vagy ellentmondott neki. Végül Katiczának sikerül lefegyvereznie Erzsébetet. Szeretetet mutat a gyilkos János iránt, aki szerelmes belé, és így képes kiszabadítani Gergely jegyesét a fogságából. Természetesen az erény végül elnyeri jutalmát, és Katicza végre feleségül mehet bűnbánó Ferijéhez, Gyöngyike pedig Gergelyhez. Erzsébetet büntetéskért befalazzák a csejtei várba, ahol végül élhen hal.

Mák- és tulipánmadár (fotó: Molnár Edvárd)

A pompás és *érzékeket* izgató háromkötetes erkölcsi regény, a *Die Rache der Todten* a pesti és bécsi élet erkölcsi rajza 1865-ből – az erkölcsi felháborodás lejtelt alatt mutatja be a magyar grófokat kedvelt parádés szerepükben, mint a szüzek erkölcstelen csábítóit. Az idősödő Roué gróf Kelmey Gábor elrabolja a szigorú erkölcsű Emilie Rosingert, drogozza és bántalmazza őt.

Amikor kiderül, hogy Kelmey a völegényének Viktornak nevelőapja, lelövi csábítóját, mire a haldoklónak lehetősége nyílik, hogy ragyogóan demonstrálja egy gazdag magyar nemes nagylelkűségét azáltal, hogy megkésett bánatában Emilie-t általános örökösévé teszi, és eltitkolja a gyilkossági kísérletet. Ennek ellenére Emilie nem lehet Viktor felesége, mert – mint most kiderül – ők testvérek. Ezért eljegyzi az ártatlan Rosát. Így telepszik le az eljegyzés előtt Rosa néhai anyjának átka, vagyis a „haldokló bosszúja".

Fordította: FETES KATA

Stefan Zweig – Emlékezés egy európaira

Sehova sem tartozom, mindenütt idegen vagyok, a legjobb esetben vendég.

Az egykori császári és királyi Hofkammerarchív épületében található Literaturmuseumban kapott helyet a bécsi születésű Stefan Zweig (1881–1942) életművét bemutató kiállítás. A látogatókat teljes életnagyságú alakja fogadja.

Gazdag életművet alkotott, a kiállítás érdekes és izgalmas összefoglaló, olyan sokoldalú, mint maga Stefan Zweig. Azt tartják róla, hogy a legismertebb, legtöbbet olvasott osztrák író.

Az elsőként megjelent verseskötete, az *„Ezüst húrok"*, valamint újságcikkei és műfordításai után olyan novellák, esszék, történelmi és életrajzi írások kerültek bemutatásra, amelyekben magyarázatot keres régi, már megtörtént eseményekre, cselekedetekre.

A polcokon: *Levél ismeretlen személytől*, *A változás mámora*, *az Ámokfutó*, *A tegnap világa*, *Érzések zűrzavara*, *Nyugtalan szív*, és más művek sorakoznak, amelyeket szokatlan módon az érdeklődő látogatók közbe vehetnek, beleolvashatnak, és a rájuk hatással lévő, értékesnek vagy különlegesnek vélt mondatokat, részleteket az ott található papírcetlikre feljegyezhetik.

A lélek orvosai című kötete is fellelhető a polcon, amely Freud tevékenységéről is értekezik. Lapozható a *„Csillagórák"*, amely 12 különböző korban, időben és helyen játszódó történetet tartalmaz. A könyvben szereplő elbeszélések olyan megtörtént történelmi események alapján íródtak, amelyek döntőek voltak az emberiség sorsára a múltban és lesznek a jövőben. Olvasmányosan, könnyen érthetően, színesen örökíti meg Bizánc ostromát, Waterloo-t és más eseményeket, és olyan, számára nagy jelentőségű ismert személyeket is megjelenít, akikre valószínűleg felnézett, vagy valamiért érdekesek voltak számára, mint pl. Rodin, Albert Schweitzer és még más művészek, tudósok vagy éppen politikai szereplők, mint pl. Lenin. Tanulmánykötetet jelentetett meg Balzacról, Dickensről, Dosztojevszkijről; fáradhatatlanul dolgozott, talán ezért is felsorolhatatlan műveinek száma.

A falakon szereplő idézetek szintén egyfajta kommunikáció szerepét töltik be az íróval, azáltal, hogy az általa ránk hagyott idézetek hasznosságára hívják fel a figyelmet. Valóban megszívlelendő tanácsok, mérhetetlen élettapasztalat által megfogalmazott életfilozófiák, néhol humorral vagy iróniával vegyítve.

Számtalan szenvedélyes, megrázó, empatikus, romantikus, tragikus írása képezi filmek tárgyát, mint például Fouché, Maria Antoinette, Stuart Mária, vagy a drámaian megírt, kalandokban bővelkedő Magellán, aki elsőként hajózta körül a Földet. Ez utóbbi életrajz-útibeszámolóhoz részletesebb anyaggal és magyarázattal is szolgál a kiállítás.

A látogatók többsége meglepődve fedezi fel, hogy milyen sok forgatókönyv, film készült műveiből. Ki hinné, hogy japán rajzfilm témát is szolgáltatott Maria Antoinette. A látogató a *Grand Budapest Hotel* nagyméretű filmplakátjával találja szembe magát. A 2014-ben bemutatott amerikai–német vígjáték forgatókönyve is Zweig nyomán készült. A történet ugyan fikció, kitalált országban játszódik, és, noha a cím megtévesztő, nem Budapesten forgatták. Az írótól azonban nem állt távol Budapest, ugyanis háborúellenessége miatt még az első világháború idején Svájcba költözött. Zürichben dolgozott tudósítóként és cikkeket írt a német nyelvű magyar újság, a Pester Lloyd számára.

Eredeti mozgóképek, filmek, hangfelvételeken át, fotók és plakátok segítségével sétálunk keresztül egy rendkívül mozgalmas, tartalmas, terméken írói életen. Filmfelvétel idézi meg 1928-ból Zweig részvételét a Tolsztoj századik születésnapjára megrendezett ünnepségeken a Szovjetunióban. E meghívásnak köszönhetően kezdték el orosz nyelvre fordítani műveit Gorkij előszavával. Egyébként az életrajzok gyűjteményében Stendhal és Casanova mellett Tolsztoj is szerepel.

Csodálattal tekintett minden technikai vívmányra, felfedezésre. Amerikában írógépet vásárolt, amelyet mindenhová magával vitt; ennek gondosan ápolt darabjai vitrinben láthatók. Hasonlóképpen lenyűgözték őt utazása során az építészeti remekek, a tájak, a természet szépsége. Számtalan írása született európai, ázsiai, amerikai, indiai, indonéziai, észak-afrikai és más útja során szerzett élményeiből.

Kuriózumnak számít nyilvántartási könyve: adatok a kiadás és bevétel összegéről, időpontok, nyomdák, kiadók címeivel stb. Mindez persze érthetőbbé válik, figyelembe véve, hogy Zweig saját maga menedzsere volt. L. Ujváry Lajos neve is fellelhető a nyilvántartásban 1929-ből, valamint egy kiadói szerződés Rózsavölgyi és Társával a következő művek; *Erasmus*, *Stuart Mária* és egy novellaskötet magyar nyelvre történő fordításáról.

Az *Égő titok* című novellájából készült filmet betiltották, majd ezt követően 1936-ban az összes könyve ugyanerre a sorsra jutott Németországban. Ezt a fájdalmat sohasem tudta feldolgozni. Keserűen, mély érzésekkel hagyta el végleg szülőhazáját Ausztriát, majd megsejtvén a jövőt, Londont is elhagyta, immáron angol állampolgárként elindult a „Nagyvilágba", New Yorkba, Dél-Amerikába; Argentínába, Paraguayon keresztül Brazíliába. Ott jelent meg 1941-ben az utolsó, elkeseredett és tiltakozó híres műve a *Sakknovella*.

Szorgalmasan küldte úti beszámolóit, üdvözletét, főként Salzburgba és Bécsbe, leküzdhetetlen kínzó honvággyal a nagyvilágból a hazájába. Múlt századi képeslapjai a világ minden tájáról összefűzve függönyt alkotnak, ám a látogató közeledtére megmozdulnak, mint repkedni vágyó vándormadarak libegve-lebegnek, és táncolva megpördülnek a cérnaszálakon.

Bejárta a világot, rengeteget utazott, tapasztalt. Az átélt színes kalandok, élmények már önmagukban elegendő anyagot adtak a tehetséges írónak, de nem pótolták számára hazáját. Tovább kutatott szenvedélyesen, új otthont és olyan világot keresett, amelyben jól érezheti magát, ahol van empátia, humanizmus, szabadság, távol a Német Birodalomtól, a reménytelenségtől, s ebben társa volt felesége, Charlotte Altmann.

Stefan Zweig számára a sok siker és az elismertség ellenére elveszett a haza, elvesztette azt a világot, amelyről álmodott, amelyet olyan nagyon szeretett volna megváltoztatni, másnak látni; 1942. február 23-án a brazíliai Petropolisban búcsút vett feleségével együtt ettől a világtól.

„Üdvözlet minden barátomnak! Hadd lássák a napfelkeltét e hosszú éjszaka után! Én, túl türelmetlen, megelőztem őket." – írta búcsúlevelében.

ÁDÁM ÁGNES

SCHIFF JÚLIA

Érintkezések

Az éles vonal
a mező és az erdő között

A szelíd vonal,
ahol az esti pára az erdőt
magáévá teszi

A leheletszerű vonal,
ahol a köd a semmibe vész –

Megannyi elmulasztott érintkezés:
vadvirágokkal páros
házfalak.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

2021-ben a Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozata díjában részesült Özsvár Péter kerámiaművész, a vajdasági kerámiaművészek középgenerációjának egyik legtehetségesebb alakja.

Özsvár Péter, magyarkanizsai keramikus-szobrász, gömöri gölöncsér felmenőihez hasonlóan alkotásaiban alföldi színekben pompázó mesebeli lényeket teremt. A művész Kishomokon született. Itt töltötte gyermekkorának egy részét. Az akkori, időszakos tavakkal övezett lapályos, helyenként szikes vidék alapjaiban meghatározta élményvilágát. Az agyagozással szerencsés véletlen folytán került kapcsolatba, de utána már másról nem is akart hallani. Kanizsán 1983-ban elvégezte a finom-kerámiai szakközépiskolát, majd különböző vajdasági kerámia-műhelyekben tett vándor-korongozásainak tapasztalatai nyomán kezdett bele saját gondolat- és érzésvilágának megformálásába. Elsősorban a helyben fellelhető anyagokkal dolgozik, fontos számára a kanizsaiság.

1996-tól alkotott Vajdaság, Szerbia, Horvátország és Magyarország különböző művésztelepein. 2002-től a Szerbiai Képző- és Iparművészek Egyesületének tagja.

Sokoldalú szerző köszöntése

Sumonyi Zoltán 80 éves

Ilyenkor szokás az első találkozással kezdeni: Sumonyi Papp Zoltánt én fél évszázad óta ismerem. Először a balatonfüredi vendégszerető Lipták-házban találkoztunk, ahová olyan nevezetességek jártak, mint Illyés Gyula vagy Boldizsár Iván; én, már mint cambridge-i egyetemi tanár és „nyugati" magyar költő, ő mint egyetemet végzett, első kötetes ifjú költő, aki Budapesten él. Ebből a *„Spártai suhanc"* című első kötetéből az derült ki Sumonyi Zoltánról, hogy Szatmárnémetiben született, vidéken gyerekeskedett, szereti Vas Istvánt és nagyon érdekli a magyar történelem, különösen Zrínyi Miklós, akinek „Sors bona, nihil aliud" jelszavát magáénak is vallja. Ez a „történelmi tudat" kezdettől fogva összekötött bennünket, bár kapcsolatunk a hetvenes években megszakadt, hogy aztán a 21. század elején éledjen újjá, váljon megint szorosabbá és a szó igazi értelmében barátivá.

Zoltán kicsit Illyésre-hajazó versekkel kezdte, de egy Pázmányról szóló színdarabbal és számos történelmi és áltörténelmi regénnyel folytatta. Nincs itt hely arra, hogy akár a fontosabb könyveit felsoroljam, a pár hónapja megjelent új verseskötete talán már a negyvenedik kiadványa. Ezek között van inkább csak szakmai érdeklődésre igényt tartó mű a szabadkőművességről, detektív-bestseller az „azeri baltás" gyilkosságról (2012) és tizenkét zsoltár-vers, amit Gryllus Dániel megzenésített és templomokban énekelnek. Széleskörű érdeklődése jó közönség-pszichológiával társul, ezért az az érzésem, Zoltán, mint író, „a jég hátán is megél", ráadásul őt is szórakoztatják témái, illetve vonzza az irodalomtörténeti és történelmi témákból kibontható mind újabb alkotói lehetőség. Legutóbbi verseskötete, a *„Pompeji messze van"* (Hungarovox, 2021) már címével is jelzi, hogy Sumonyi milyen messzire tud visszanyúlni ahhoz, hogy egy régi toposzt újjá írjon, sikerül is neki az ismert Pliniusz-jelentést a Vezúv katasztrofális kitöréséről úgy versbe venni, hogy az a mai olvasóhoz is szóljon. Az már a vírusjárvány bűne, hogy még ennél is van messzebb, azaz régebbi téma, amit a karanténba kényszerített költői képzelet megragad, mert ugyanebben a kötetben az özönvízről és Noé bárkájáról is olvasható elbeszélő költemény, amit átsző Sumonyi sajátos humora, s ami emiatt és a mese szerencsés kimenetele (Ararát!) folytán kevésbé rettent meg, mint a János jelenéseiben megjósolt és újonnan megverselt kozmikus Utolsó Ítélet.

Aki közelebbről ismeri Zoltánt, illetve gyakran élvezte társaságát, tudja, milyen színészi képességei vannak, milyen frappánsan tud anekdotákat, sőt! régi, évszázados slágereket előadni. Ezt a képességét, no meg remek emlékező tehetségét gyümölcsöztette a *„Tessék mondani, milyen vallású?"* című kis irodalmi anekdota-gyűjteményével, amit a Corvina adott ki a közelmúltban. Bár ahhoz, hogy ezeket az anekdotákat értékelni tudjuk, nem árt ismerni a szóban forgó magyar írókat és költőket, valamint a kort, amelyben megszülettek, de úgy hiszem, egyikük-másikuk olyan frappáns, hogy még a kevésbé tájékozottakat is megnevetteti. Én például könnyesre nevettem magamat, amikor azt a (szigligeti írótársaságtól származó) történetet olvastam, aminek főhőse Füst Milán, az agg költő és esztéta, akit állítólag Párizsba menet a magyar határon zaklatnak eltitkolt dollárjai miatt. De egy másik történet közös barátunkról, Vas Istvánról is „megér egy misét", hogy ismert szólásmondást idézzek.

Az anekdotázó kötet anyagának jórészét Sumonyi Zoltán rádiós munkája közben szedte össze, mert évtizedeken át dolgozott a Magyar Rádió különböző szerkesztőségeiben, s eközben gyakran járt külföldön. Két alkalommal engem is meglátogatott Angliában – először Cambridgeben, ahol én mutattam meg neki a King's College híres Békássy-emléktábláját (nota bene, mindketten írtunk verset Békássy Ferenc angol–magyar költőről), majd utána Észak-Londonban, ahová 2005-ben költöztünk az egyetemi városból. Közben Zoltán számos éven át volt (közmegelégedésre) a Magyar Pen Club elnöke, tőle vette át ezt a tisztséget költőtársa, Szőcs Géza. Irodalmi díjai közül hadd emeljem ki a balatonfüredi Salvatore Quasimodo-díjat, amit egyszer vagy kétszer különdíjasként, végül fődíjasként is megkapott.

Mindezt azért mondtam el, hogy felköszöntsem Sumonyi Zoltánt, aki február ötödikén lesz nyolcvan éves. Jelentős irodalmi életmű áll mögötte és sikeres család: két fiú, feleségétől, Judittól. Az idősebb fia filmrendező, kisebbik fia Gergő népszerű tévés személyiség és író. És mint hallom, az egyik unokát is kezdi érdekelni a filmszöveg-írás. Alakul a Sumonyi Papp-kulturális dinasztia! Aminek fejét megilleti az ünneplés még karanténos időkben is. Jó egészséget és további műveket kívánok öcsémuramnak!

GÖMÖRI GYÖRGY

Egy esszéíró „tűnődései"

Ködöböcz Gábor legújabb könyve olvasmányos mű. A benne bemutatott alkotókkal és művekkel higgadtan azonosulni képes szerző (tudós-tanár-szerkesztő) tárgyilagos tételekbe fogalmazza „vallani-és-vállalni"-jellegű véleményét.

Az olvasmányosság és a szemet-lelket vonzó mondatok áradásában a három fejezet, mint három megállós „vonatozás" irodalmunk közelmúltjában és jelenében három rokon, mégis karakteresen eltérő „vidékre" kalauzol.

Az első „tájkép" meghatározó egyénisége Kányádi Sándor. Vele foglalkozik a kötet hat írása. A 2018-ban lezárult költői életmű más-más vonulatát elemzik, figyelik az írások. Ezek a versbéli táj- és irodalmi arcél-jellemzések a harmadfélszáz oldalas, nagyobb „tájkép" ötödét ölelik fel. Éles állóképek egy költészeti vidék pergő filmjéből.

Az összeállítás élén a tömör, kétoldalas, prózai-lírai esszé egy közismert film közismert mondatából bontja ki a szerző véleményét: *„A **Holt költők társasága** című zseniális filmből is tudhatjuk, hogy „verseket azért írunk és olvasunk, mert az emberi fajhoz tartozunk." Leginkább talán azért van ez így, mert a költészet – lévén lelki-szellemi energiák átvitele az együtt alkotó olvasóba, mindig megtartó és megtisztító erő. Ebben a minőségében pótolhatatlan, hiszen a költői üzenet más nyelven és más formában nem mondható el."* (13. old.)

És ez **a megtartó és tisztító erő** ott munkál a további elemzésekben is: akár Buda Ferenc fiatalkori gránit-tömörségű 1956-ot idéző verseiről, akár Kiss Benedek borverseinek gyöngyöző sorairól szól az elemzés. Akár róluk, akár Nagy Gáspár, Utassy József, Nagy László, Weöres Sándor verseiről – és ez előttük járó nemzedékek tagjainak opuszairól: az Adyéról, a Juhász Gyuláéról, vagy (egyedüli prózaíróként) az ezerrráncú Kós Károlyéról – szól az elemzés, mindig élőnyelvi, természetes beszédmodorban szól.A „vonatablakon átsuhanó írói tájképek" folyamatokban teljesednek ki; életszerűségükkel a lüktető jelenidejűségbe vezetnek át.

A tartalmas, gördülékeny stílusú elemzések egyúttal élménybeszámolók is; a hol a közelmúltba, hol a mába villanó ihletről mesélő, és egyben ihletettséget áramoltató irodalmi vallomások. A klasszicitás felé araszoló 20. századi idézetek közül Utassy József élesebb megfogalmazású két sora már-már átfogó kormeghatározás: *„Énekijesztő korban élek / Nincs dal, az ember csak átkozódik."* (163. oldal) Rendkívüli szikárságára rímeltethetné a kereső olvasó Szilágyi Domokos sorai némelyikét az irodalmon túli valóság „rímeiből" – az élettel igazolt, olykor vérrel átitatott, olykor láthatatlan, a domborzati határok fölött földerengő egymásra-rímelésekből (akár a *Bartók Amerikában* sorai közül).

A kisebbségi irodalom tűzfényeire különösen figyelő írásokban fölsugárzik Sütő András veretes prózájának méltatása is. Ez a gondolatiságot és esszé-jelleget egymásba oldó, hol áradó, hol torpanó próza különleges a *„megakasztó sor-közökkel, kitöltetlen helyekkel, balladás hallgatásokkal, sokértelmű csöndekkel, beszédes elnémulásokkal."* (Ködöböcz Gábor). A visszapillantó irodalomtörténész analizáló-szintetizáló szemléletmódjában a keletibb irodalmi régió, Erdély irodalmi életjelei erő- és szeretetteljes hangsúlyt kapnak.

A kötet második nagyobb fejezete a közelmúltban megjelenéséről ismertetőket állította egységbe. Szerzőjük tizenhat alkotó tizenhat művét „lapozta" végig. Bemutatott irodalomkritikust (Görömbei Andrást), emigráns ötvenhatos költőt (Kannás Alajost), közismert klasszikus tanulmányírót (Németh Lászlót), apa-fiú versekbe rajzolt irodalomtörténetét (Áprily Lajost és Jékely Zoltánt). És jónéhány különös arcélű művész kötetét: S. Csoma Jánosét, Ferenczes Istvánét, Léka Gézáét, Fazekas Józsefét. Értékelt írásaik, verseik mind-mind fénybe villantják arcképük körvonalát.

A kötet harmadik része a címbeli „erőterek" gondolatát igazoló évfordulós és tisztelgő írásokat tartalmazza Mikes (halála 250.) Gárdonyi (halála 150. évfordulója kapcsán). Hol Fecske Csaba hatvanadik születésnapja a kiindulópont, hol irodalmi elismerések, díjak: Oláh János, Mezei Katalin, Bertha Zoltán, Szakolczai Lajos, Finta Éva, Antal Attila esetében.

Három fogalom (művészi alkat, műalkotás, irodalmi környezet) köré épül a három nagy fejezet. Egy jól követhető gondolatmenet és egy több síkon megközelített tartalom szimbiózisa épül föl az olvasó szeme előtt, miközben Ködöböcz Gábor olvasmányos, színes kötetét lapozza végig.

Ködöböcz Gábor: Költők, versek, erőterek. Válogatott és új esszék, tanulmányok. Hungarovox Kiadó, Budapest, 2019, 350 old.

LENGYEL FERENC

Délvidéki szívütések

Az idei esztendőben ötvenedik évfolyamába lépő Somogy folyóirat ünnepe a lap megjelentetéséről gondoskodó, kaposvári székhelyű, de egyetemes magyar kultúrában gondolkodó Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság könyvkiadási tevékenységére is ráirányíthatja a figyelmet. A trianoni trauma centenáriuma kapcsán e szép és nemes törekvés fontos eredménye volt Tari István *Csataképversek* kötetének napvilágra segítése. S nemcsak azért, mert a szerző fél évszázad során (1969 és 2019 között) alkotott képverseinek, vizuális költeményeinek, fotogramjainak, grafikáinak és más, irodalmi és képzőművészeti tehetségének találkozási pontjain fakadt műveinek eddig legbővebb válogatását – ezzel a kapcsolódó életmű igazi esszenciáját – nyújtja. Azért is, mert a kevésbé tapasztalt olvasó előtt feltárja az egykori Jugoszlávia, majd a szerb utódállam területén nemzetiségi léthelyzetbe vetett magyar közösség és egy olyan, belőle vétetett (bizonyos értelemben reprezentáns) egyén sorsának nehézségeit, aki nem vált megalkuvóvá, hanem követve a számára rendelt utat, mindvégig belső *szabad*ságát őrző, *magyar művész, felelős szellemi ember* kívánt maradni. A közreadott „csataképversek" tehát esztétikai értékük mellett egyúttal hiteles etikai példafelmutatások is.

A *Kirajzó, kirajzolódó életerő* című kísérőtanulmány az első évtized történéseit tekinti át. Az érezhető nosztalgiával felidézett eseménysor nyitánya 1969. január 5-e, amikor a Magyar Szó napilapban – Ács József vezetésével – elindult a Képzőművészeti Levelező Iskola rovat. A kezdeményezés sikere nyomán egyre-másra jelentkeztek fiatal alkotók, akiknek pályázatokat írtak ki, bemutatkozó tárlatokat szerveztek, munkáikból kiadványok jelentek meg. Nemzedéki csoportjukba tartozott a szerző, aki 1972-re már nemcsak a kiállítók, de a díjazottak közé is bekerült. A Képes Ifjúság (a Magyar Szó melléklete) elismeréseként ugyanebben az évben nyert mártélyi táborozási lehetőséget Rácz János, Fenyvesi Ottó, Szloboda Tibor, Kovács Klára és Sziveri János – ottani tapasztalatuk eredményezte az I. Vajdasági Ifjúsági Képzőművészeti Tábor születését. Az írás e muzslyai szimpózium rövid történetének bemutatásával zárul.

Az *Arcomat hívom* egység korpusza az innen, ilyen körülmények közül indult pálya több mint 140 képversét, dokumentumát és egyéb mű-manifesztumát tartalmazza. A címbe foglalt *arc* itt az önazonosság jelképe lesz, meg*tisztítá*sa ezért különösen fontos, már-már szakrális aktus (*Itt járt a hatalom*, *Arcomat hívom*), másrészt a *hitelességé* (mint a saját kiállításra invitáló *Plakát*on, könyvbemutató-meghívón vagy a barátok */Hetvenkedő üstfoltozó éji dala* – Szakolczay Lajos; *Versek permetegében* – Kiss Benedek; *75 ágú látomás* – Mandics György/ évfordulós köszöntésein). *A besúgó fia* nem véletlenül arctalan, a Rossz testesítőjeként csupán annyit érdemel, mint a szétnyomott vérszívó (*Bolha*). A hatalom és kiszolgálóinak megkülönböztető, stigmatizáló szándékával szemben (*Beikszel*) a szellem nem megjelölhető és befogható, útja szabadon fut a végtelen felé (*Nagy utazás*). Az önazonosság, a hitelesség megtartása és a belső szabadság őrzése pedig éppúgy erkölcsi kötelesség az alkotó számára, mint a művészet (*Poetry*), a hit (*Zsoltár*, *Nagypéntek*), a barátság, a szerelem (*Füstfaragóként*, *Azóta*) kegyelmi ajándékainak megbecsülése. S természetesen a szólalás súlyos feladatának vállalása: a szegényekért (*Az önáltatás*), az elhallgattatottakért (*Fázik a góré*), a megalázottakért (*A megalázottak*), az elárvult szülőföldért (*Mit?*), a felejtés ellen (*TRIANON*).

Mindezt a *Délvidéki szívzörejek* záró esszé is erősíti. A koszorúérműtét után lábadozóban, mint egy-egy szívütés, dobban fel a kérdések sora – a magyar nemzetiségi közösség sorsának megannyi megválaszolatlan, megválaszolhatatlan kérdése. Amelyek végén a következtetés sem lehet biztató:

„Csak sunyi egymás mellett élés van, a temérdek hőst termő, ám az igazi hősiességet lenéző, abból gúnyt űző korunkban. (...) Amikor naponta 12 magyar hagyja el szülőföldjét. Délvidékünket." (201.)

Tari István *Csataképversek* kötete jól példázza, miként lehet a vereségek, veszteségek személyes tapasztalatával is terhelt nehéz örökséget hitelesen értékké formálni, ami nemcsak a mozgékony hatalmakkal és határokkal, de a múló idővel is dacol. S hogy a magyar nyelvhatárt védő déli végvárak festett képei és krónikás énekei mennyi egyedi színnel, hanggal gyarapíthatják közös kincsünket, az egyetemes nemzeti művészetet.

Tari István: Csataképversek. Berzsenyi Könyvkiadó, Kaposvár, 2020.

SZEMES PÉTER

Készült a Magyar Kormány támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes

BÉCSI NAPLÓ
AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.kozpontiszovetseg.at
https://www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:
Bodó Barna (Temesvár), Bodzsoni István (Szabadka), Csáky Pál (Pozsony), Czellár Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (Regensburg), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Varga Sándor (Pozsony), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:
Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Kató Zoltán, Martos Péter, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSAK:
Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bölcskey-Molnár Dávid (Bécs), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Fehér Márta (Szabadka), Fried István (Budapest), Katona András (Szeged), Lengyel Ferenc (Bécs), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Reményi György (Grenoble), Rumpler Diána (Bécs), Szabó Zsuzsa (Bécs), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 18,- Euro, Magyarországon 4500,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:
Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Deuten-Makkai Réka
E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com
Tel.: 0031 6 144 250 84
IBAN: NL81 INGB 0002304058
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcban: Ria Meszlényi, Laufenstrasse 41, CH-4053 Basel, e-mail: ria.meszlenyi@gmail.com, Tel. : 061 331 11 38, Mobil : 076 468 05 20 – PostFinance, Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGirot Nr.: 756987-4.
Szerbiában: Fehér Márta, 24000 Szabadka, Jókai Mór 119.
Bankszámla: RS35285223604000354839
e-mail: fhrmarta@gmail.com
Szlovákiában: Benyák Mária
E-mail: mariabenyak@gmail.com
Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda
H–9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.